Leto X., št. 50 („JUTRO“ XXI., št. 288 a) Ljubljana, ponedeljek 9. decembra 1940 Cena 2 Din

Upravništvo Ljubljana, Knaflјeva 6 — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492
Podružnica Maribor Grajski trg 7 Telefon št. 2455
Podružnica Celje Kocenova ulica 3 — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice. Pri kolodvoru št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflјeva ul. 6. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126. Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naročnina se posebej ne računa, mesečno prejemana Din 5.—, po raznašalcih dostavljena Din 6.— mesečno.
Maribor, Grajski trg št. 7, Telefon št. 2455
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu

Grško prodiranje v Albaniji se nadaljuje

GRKI ZASEDLI MESTO ARGIROKASTRO

Grške čete so včeraj zavzele mesto Delvinon, ki je sredi med Santi Quaranto in Argirokastrom — Na severovzhodu skušajo Italijani zadržati Grke v prodiranju proti Elbasanu

Atene, 8. dec. br. (At. ag.). *Popoldne je bil objavljen službeni komunike, ki kratko ugotavlja, da so grške čete zavzele Argirokastro, največje grško mesto v južni Albaniji.*

Vest o padcu Argirokastra je zbudila v vsej Grčiji silno navdušenje. Nocoj so ljudje spet manifestirali po ulicah za zmago grškega orožja. V vojaških krogih ugotavljajo, da se je zavzetje Argirokastra pripravljajo prav za prav že nekaj dni. Grško vrhovno poveljništvo se spričo zadnjih uspehov ni dalo speljati od svoje zelo previdne taktike, ki se je sijajno izkazala že pri zavzetju Korce. Kakor tako je padel tudi Argirokastro brez velikih človeških žrtev. Že pred dnevi so Grki mesto malone obkolili. Vsi vrhovi okrog mesta so bili v grških rokah. Že pred dnevi so Italijani pričeli mesto zapuščati in predsnočnjim so glavne objekte v njem tudi zažgali. Kljub temu je bil šele davi izdan ukaz za vkorakanje grških čet v mesto. Grško vrhovno poveljništvo se je odločilo, da prej še očisti ves teren med Santi Quaranto in Argirokastrom in se tako zavaruje pred vsakim iznenadenjem. Zato je tudi najprej morala pasti Santi Quaranta in nato še Delvinon, ki leži sredi med najjužnejšo albansko luko in Argirokastrom.

Grške prednje čete so takoj prodrle dalje po cesti od Argirokastra proti Tepeleniju in zavzele strateško važne postojanke, tako da so Argirokastro zavarovale tudi s severne strani.

Padec Delvinona

Atene, 8. dec. br. (At. Ag.) Vrhovno poveljništvo grške vojske je objavilo snoči svoje 41. službeno vojno poročilo, v katerem pravi:

Grške čete so zavzele danes v južnozapadnem odseku fronte mesto Delvinon, ki leži na pol poti iz Santi Quarante v Argirokastro. V drugih odsekih fronte je prišlo do krajevnih spopadov. Znova je bilo ujetih več italijanskih vojakov, med njimi tudi nekaj oficirjev.

Zvedelo se je med tem iz dobro poučenih krogov, da so se v severnovzhodnem odseku fronte razvile znova izredno hude borbe, ker skušajo Italijani na vsak način Grke zadržati, da ne bi prodrli v smeri proti Elbasanu.

Grški vojaški krogi ugotavljajo, da so italijanski letalski napadi po padcu Santi Quarante znatno popustili. Santi Quaranta ni bila za Italijane le važna luka, marveč tudi pomembno letalsko oporišče. Tudi napadi italijanskih strmoglavcev so postali redkejši, odkar je bilo angleško letalstvo v Grčiji znova ojačeno. V krogih angleškega poveljništva v Grčiji se je zvedelo, da so angleški bombniki doslej že nad 40 krat napadli 11 raznih krajev v Albaniji. Drač je bil 8 krat bombardiran, Valona 12 krat.

Italijanski umik ob obali in na severu

Atene, 8. dec. br. (At. ag.) V svojih povojaških krogih se je zvedelo, da so se včeraj popoldne italijanske čete pričele umikati na vsej fronti med Premetijem in Santi Quaranto. Italijani se umikajo po vseh cestah in stezah preko gora v smeri proti severozapadu.

V severovzhodnem odseku fronte pa so Grki naleteli na izredno hud odpor. Šele v bojih na nož jim je uspelo zavzeti nekaj novih postojank. Očitno jih hočejo Italijani za vsako ceno zadržati od gora, v katerih izvira Škumba, ker vse kaže, da nameravajo Italijani vzdolž te reke urediti si novo obrambno črto.

Ateen, 8. dec. br. (At. ag.) V svojih poročilih s fronte objavljajo listi, da se Italijani v skrajnem južnem odseku fronte naglo umikajo proti Himari. Grki so zavzeli tudi že vrsto gorskih postojank severno od luke Santi Quarante. Nekoliko dalje proti severovzhodu so Grki v borbah za Delvinon prestregli italijansko kolono, ki se je umikala iz Santi Quarante po cesti proti Argirokastru. 1600 italijanskih vojakov in oficirjev je bilo ujetih. Zaplenjene so bile velike množine vojnega materiala. Preostali del Italijanov se je le z najnujnejšo in prenosno opremo umaknil v gore severnozapadno od ceste.

Severnozapadno od Podgradca so Italijani včeraj prešli v protinapad, v katerem so angažirali znatne oddelke vojske, ki pa se je zaključil porazno. V borbah na nož so Grki, predvsem Evzoni, vrgli Italijane nazaj in jih potisnili z njihovih postojank tako da se sedaj zopet nezadržano umikajo po cesti proti Elbasanu. Grški topovi jih v tem odseku fronte neprestano obstreljujejo.

Napad na italijanske tovorne ladje

Atene, 8. dec. br. (Reuter) Poveljništvo angleškega letalstva v Grčiji je opoldne objavilo komunike, v katerem beleži, da so skupine angleških bombnikov včeraj popoldne intenzivno bombardirale nekaj italijanskih tovornih ladij, ki so plule vzdolž južne albanske obale in jih je spremljalo tudi več vojnih ladij. Ena izmed ladij je bila zadeta v zadnji del ter je na njej izbruhnil požar. Več drugih bomb je treščilo v njeno neposredno bližino.

Kljub neugodnemu vremenu in izredno hudi protiletalski obrambi pravi komunike dalje, je druga skupina angleških bombnikov bombardirala Valono. Vse bombe so padle v območje vojaških in pristaniških objektov. Skupina italijanskih lovcev je poskušala napasti angleška letala, toda v spopadu je bil en italijanski aparat sestreljen.

Komunike beleži dalje dodatno k enemu izmed poslednjih poročil, da so angleška letala preteklo sredo poškodovala italijanski rušilec o priliki napada na neki konvoj v Otrantski ožini. Rušilec je bil močno poškodovan in je bil prisiljen zateči se v najbližjo albansko luko Santi Quaranto. Tam so ga sedaj našle napol potopljenega grške čete, ki so mesto zavzele.

Atene, 8. dec. AA. (At. ag.) Angleško vrhovno poveljništvo letalskih sil v Grčiji je danes izdalo poročilo, da so angleška letala bombardirala vojaške objekte pri Valoni. Nastale so eksplozije in požari. Angleška letala so se nepoškodovana vrnila.

Velike manifestacije v Atenah

Atene, 8. dec. br. (At. ag.). Vest, da je padel Argirokastro, je bila službeno objavljena ob 17.30. Z bliskovito brzino se je razširila po Atenah in po vsej Grčiji. Do večera so bila grška mesta v zastavah. V Atenah so se takoj pričele zbirati ogromne množice ljudstva, ki so nato v sprevodu krenile pred dvor in priredile kralju nepopisno navdušene ovacije. Kralj Jurij se je z balkona dvora zahvalil narodu za ovacije. Izpred dvora so množice krenile z razvitimi zastavami pred palačo glavnega generalnega štaba, kjer so priklicale na balkon min. predsednika in generala Metaxasa, ki je imel kratek govor, v katerem je dejal:

»Grki! Grška vojska je danes ob 12.15 vkorakala v Argirokastro in ga zavzela. Grški junaki so na ta način popisali novo stran svoje slavne zgodovine ter dosegli nov uspeh v zmagovitem pohodu proti sovražniku za svobodo Grčije in Albanije. Odrejam, da se razvijejo po vsej Grčiji zastave za tri dni.«

Množice so s silnimi ovacijami sprejele besede generala ter na to manifestirale dalje do poznega večera.

Atene, 8. dec. br. (At. ag.) Državno podtajništvo ministrstva za notranje zadeve je nocoj službeno razglasilo vsem generalnim guvernerjem, prefektom, orožniškim poveljstvom in krajevnim oblastvom, da je odredilo v zvezi z zavzetjem Argirokastra, da se morajo po vsej državi izobesiti zastave za tri dni. Vse cerkve bodo oznanjale zmago z zvonjenjem po eno uro.

Zahvala grškega kralja Rooseveltu

Atene, 8. dec. br. (At. ag.) Vsi današnji listi so na prvih mestih objavili vest o spomenici predsednika Roosevelta, da bodo Združene države pomagale Grčiji z vsemi sredstvi, da bi mogla nadaljevati borbo za svojo svobodo. Kralj Jurij je danes odgovoril na to poslanico z zahvalno brzojavko, v kateri naglaša:

»V času, ko se moja država bori v nesorazmerni borbi za svojo svobodo in teritorialno nedotakljivost, izražam globoko zahvalo za veliko zanimanje in razumevanje, ki ste ga g. prezident pokazali v imenu vsega velikega naroda onstran oceana za našo stvar. Američani vedo, da se Grčija bori za svojo pravico in za svojo bodočnost. Rad bi vas prepričal, da se bomo borili, dokler se naša sveta stvar ne bo ovenčala z uspehom. Vsaka pomoč gmotna in moralna, ki nam jo bo svet dal, bo Grčiji samo v učinkovito oporo na tej težki poti.«

Ameriške dobave Grčiji

New York, 8. dec. br. (SDA) Grški poslanik v Washingtonu se je zadnje čase pogajal z ameriškim finančnim državnim tajnikom Morgenthauom in ameriškim prioritetnim odborom za dobave izdelkov ameriške vojne industrije posameznim državam o dobavah vojnih potrebščin za Grčijo. Pogajanja so se kakor sedaj vse kaže, uspešno končala.

Zastopnik grškega poslaništva v Washingtonu je namreč danes novinarjem izjavil, da je vlada Združenih držav obljubila Grčiji vso pomoč, ki si jo je zaželela. Ameriški obeti se tičejo dobave raznih vojnih potrebščin predvsem pa letal.

Grčija ni zahtevala pomoči angleških čet

Atene, 8. dec. AA. (Reuter) V krogih, ki so običajno dobro poučeni, demantirajo vest neke tuje agencije iz Lizbone, po kateri je Grčija zahtevala na pomoč angleške čete. Izjavlja, da Grčija ne rabi nobenih angleških ekspedicijskih sil in da tudi ni nikdar prosila zanje.

Italijansko vojno poročilo

Rim, 8. dec. br. (Stefani) Vrhovno poveljništvo italijanske vojske je objavilo davi naslednje 184. službeno vojno poročilo:

V Albaniji so naše čete odbile ponovne sovražne napade na levo krilo 9. armije. Na ostali fronti so bile izvidniške akcije prednjih čet na obeh straneh. Naša letala so bombardirala vojaške objekte v Prevezi in na Itaki. Sovražna letala so napadla Valono. Bila so sprejeta s hudim in učinkovitim ognjem protiletalskega topništva ter so jih napadla tudi naša lovska letala. Protiletalsko topništvo vojne mornarice je sestrelilo 1 sovražni aparat, drugega so sestrelili naši lovci in se je še v zraku vnelo. Dve nadaljnji sovražni letali sta izginili v oblakih, zasledovani od naših lovskih letal. Na njih so opazili sledove ognja.

V severni Afriki je formacija naših lovcev v nizkem poletu s strojnicami obstreljevala vrsto sovražnih avtomobilov zapadno od Bir Helba in jih nekaj poškodovala. Naše letalo je bombardiralo sovražne postojanke ob Vadi el Uanu pri Marsa Matruhu.

V vzhodni Afriki so naša letala bombardirala skupino okrog 20 avtomobilov pri Mikali Welles, severno od Casale, in železniško postajo Malavijo, južno od Casale. Na letališču v Sarah Saidu, severnozapadno od Gakabata, je bilo poškodovano sovražno letalo tipa »Welles'ley«. Vsa naša letala so se vrnila na svoja oporišča.

Povratek italijanskih državljanov iz Grčije

Trst, 8. dec. br. (Stefani) Snoči je prispelo s posebnim vlakom iz Grčije preko Jugoslavije 280 Italijanov, ki so bili takoj po pričetku sovražnosti med Italijo in Grčijo internirani v severnovzhodnih grških krajih. Z njimi je prišlo tudi nekaj grških diplomatskih in konzularnih funkcijonarjev, ki so zaradi njih ostali ta čas še v Grčiji. Danes so Italijani iz Grčije odpotovali dalje v notranjost države.

Odstop šefa italijanskega mornariškega štaba

Za naslednika je imenovan armijski admiral Arturo Riccardi

Rim, 8. dec. br. (Stefani) **Opoldne je bilo službeno objavljeno, da je tudi šef mornariškega štaba in državni podtajnik mornariškega ministrstva armijski admiral Domenico Cagnari podal ostavko.** Min. predsednik Mussolini se mu je v posebnem pismu prisrčno zahvalil za njegovo delo in mu izrazil popolno priznanje za velike zasluge, ki si jih je pridobil za razvoj in napredek italijanske vojne mornarice v zadnjih 7 letih, ko je vodil mornariški štab in bil državni podtajnik mornariškega ministrstva.

Z dekretom, ki je bil kralju predložen danes v podpis, je bil **imenovan za novega šefa mornariškega štaba in državnega podtajnika mornariškega ministrstva armijski admiral Arturo Riccardi.**

Nov poveljnik italijanskih pomorskih sil

Rim, 8. dec. br. (Stefani). **S posebnim dekretom je bil imenovan viceadmiral Jacchino za poveljnika italijanskih pomorskih sil na morjih.** Položaj poveljnika italijanskih sil na morjih je bil šele sedaj ustanovljen in ce viceadmiral Jacchino kot prvi zavzel to mesto.

Za podnačelnika mornariškega štaba je bil imenovan admiral Campione.

Cavallero prevzel vodstvo generalnega štaba

Rim, 8. dec. br. (Stefani) Armijski general Cavallero je kot šef italijanskega generalnega štaba danes prevzel svoje posle. Ob tej priliki je izdal dnevno povelje, v katerem pravi:

Štabom vojske, mornarice in letalstva ter vodstvu fašistične milice sporočam, da prevzemam z današnjim dnem v imenu Nj. Veličanstva vodstvo generalnega štaba naših oboroženih sil. Ob tej priliki vas pozdravljam in izjavljam, da bomo storili vse, da bo dosežen naš glavni smoter: Zmaga!

General Cavallero je obenem poslal pozdravno brzojavko min. predsedniku Mussoliniju, v kateri pravi:

V trenutku, ko prevzemam vodstvo generalnega štaba, za kar me je po vaši volji določil vladar, naj izrazim čustvo ponosa vsega generalnega štaba, da bom častno in s čutom odgovornosti izpolnil nalogo, ki ste nam jo dali. Z odločnostjo bomo storili vse, da dosežemo zmago, h kateri nas vodi vaša volja.

Vodstvo fašistične stranke je o priliki izpremememb na vrhovnih mestih vojske, mornarice in letalstva poslali poveljnikom sil na posameznih frontah posebne pozdravne brzojavke. Vojvoda Amedeo di Savoia, ki poveljuje silam v Abesiniji, maršal Graziani, ki vodi vojne sile v Libiji, in general Soddu, poveljnik oboroženih sil v Albaniji, so se za pozdrave kratko zahvalili.

Tesnejše zveze med vojsko in fašistično stranko

Rim, 8. dec. p. Izpremembe v italijanskem glavnem generalnem štabu in admiraliteti, ki so prišle do izraza z imenovanjem novih poveljnikov, se smatrajo v rimskih krogih kot znak, da bo sedaj prišlo do bolj energične vojne po navodilih Mussolinija. Imenovanje novih poveljnikov je tudi znak vzpostavitve tesnejših zvez med vrhovnim poveljništvom vojske ter fašistično stranko, ki vodi italijansko politiko.

Povečana napetost med Siamom in Indokino

Siamski konzul odpotoval iz Saigona — Neprestani obmejni incidenti

Hongkong, 8. dec. br. (CBS) **Napetost med francosko Indokino in Siamom se je zopet zelo povečala. Včeraj je nenadno vse osebje siamskega konzulata v Saigonu zapustilo mesto in se odpeljalo v Bangkok.** To je bil edini siamski konzulat v francoski Indokini.

Iz Kambodže poročajo medtem o novih obmejnih incidentih, ki so zahtevali tudi večje število človeških žrtev.

Tokio, 8. dec. AA. (DNB) Agencija Domej javlja iz Hanoja, da se je napetost med Siamom in francosko Indokino povečala. V petek so zaprli siamski konzulat v Saigonu, konzul pa je z osebjem odpotoval v Bangkok. Agencija Domej pristavlja, da je evakuacija siamskih državljanov iz francoske Indokine končana. Po drugih vesteh se dogajajo na meji med Siamom in Indokino vsak dan incidenti, zlasti v obmejni pokrajini Kambodže. Po teh vesteh so siamska letala večkrat napadla prestolnico Laosa. Oblasti v Indokini so skušale vzpostaviti brzojavno zvezo z Bangkokom, kar pa se jim ni posrečilo, ker je kabel čez Singapur pretrgan. Poročilu »Tokio Asahi Šimbuna« so listi v francoski Indokini včeraj objavili siamske vesti, po katerih so oborožene sile francoske Indokine skušale izkrcati se na zapadni obali Mekonga in v siamskem zalivu, pa so bile odbite. Listi iz Indokine dodajajo, da se obodožene sile iz Indokine niso poskušale nikjer izkrcati.

Angleški napadi na nemška industrijska področja

Bombardiranje industrijskih objektov pri Düsseldorfu in pristaniških naprav v invazijskih lukah

London, 8. dec. br. (Reuter) Britanska letala so snoči izvršila izredno hud koncentričen napad na industrijske in vojaške objekte na področju okrog Düsseldorfa. Letalsko ministrstvo, ki je opoldne izdalo o teh operacijah kratek komunike, javlja, da so angleški bombniki prizadejali Nemcem ob tej priliki izredno hudo škodo. Poleg tega so druge formacije angleških bombnikov bombardirale vojaške in pristaniške naprave v tako zvanih invazijskih lukah, Anversu, Dunkerqueu, Calaisu in Boulogneu. Bombardiranih je bil več letališč na Nizozemskem, v Belgiji in Franciji. Nadaljnje skupine angleških bombnikov so izredno hudo napadle tudi ladjedelnice vojne mornarice in doke v Lorientu ter Brestu. Pri tem napadu so sodelovala letala angleškega obalnega poveljništva. Z napadov se 4 angleška letala niso vrnila na svoja oporišča.

Nobenih napadov na London

London, 8. dec. br. (Reuter) V pretekli noči ni bilo sovražnih letal nad Veliko Britanijo. To beleži tudi današnji komunike letalskega in notranjega ministrstva. Tudi včeraj nemška letala v Angliji niso izvršila večjih napadalnih akcij. Včeraj sta bili sestreljeni samo 2 nemški bojni letali.

London že od petka zvečer ni imel nobenega letalskega alarma. Na mesto odtlej tudi ni bila vržena nobena bomba.

London, 8. dec. br. (CBS) Od pričetka letalskih napadov na Anglijo v septembru se je prvič zgodilo, da nemških letal ponoči ni bilo nad Anglijo. To ugotavlja v svojem komunikeju tudi letalsko ministrstvo. Angleški letalski krogi pa so mnenja, da je do tega premora prišlo zaradi nove angleške napadalne taktike.

Angleški bombniki so namreč pričeli v poslednjih nočeh bombardirati v prvi vrsti letališča, ki so si jih Nemci uredili v zasedenih deželah in ki služijo nemškim bombnikom predvsem za ponočne napade na Anglijo. Nemci so bili na ta način prisiljeni prestaviti startne točke nemških bombnikov dalje v notranjost. Zato nemška letala ne morejo jemati več s seboj toliko bomb kakor prej, ker se je zaradi večje razdalje nujno povečal njih tovor bencina. Že v predpretekli in tudi v poslednji noči so skupine angleških bombnikov intenzivno bombardirale vsa znana letališča v severozapadni Franciji, Belgiji in Nizozemski.

Posledice angleških letalskih napadov

New York, 8. dec. br. (UP) Poročevalec radijske družbe National Broadcasting Corporation, Ervin, se je te dni vrnil iz Nemčije v Ameriko. Izjavil je, da so angleški letalski napadi v Nemčiji po njegovih ocenah povzročili, da se je nemška industrijska produkcija zmanjšala za okrog 30 odstotkov. Naglasil je, da zanesljivo ve, da so doki v Hamburgu uničeni in da so industrijske in vojaške naprave v Kölnu in Porurju hudo poškodovane. Izrazil je mnenje, da so Angleži dosegli te uspehe zaradi tega, ker se spuščajo njihova letala nizko nad objekte, ki jih bombardirajo.

Topovsko obstreljevanje preko Rokavskega preliva

Dover, 8. dec. br. (CBS) Dobrih 36 ur so topovi ob Kanalu molčali, davi pa so se zopet oglasili, najprej nemški pri rtu Gris Nezu, nato pa še angleški pri Doveru. Obstreljevanje z obeh strani je trajalo le kake pol ure, bilo pa je zelo ostro. Topničarjev megla ni zadržala, da ne bi vedno znova oddajali salve strelov čez Kanal.

Nemško službeno vojno poročilo

Berlin, 8. dec. br. (DNB) Vrhovno poveljništvo nemške vojske je opoldne objavilo svoje redno službeno vojno poročilo, v katerem pravi:

Nemška podmornica je potopila dve sovražni trgovinski ladji, ki sta imeli skupno 17.000 br. reg. ton. Druga podmornica je potopila dve nadaljnji sovražni trgovinski ladji, skupno z 12.000 tonami, med tema 9000 tonsko petrolejsko ladjo.

Kakor je bilo že objavljeno, so skupine bojnih letal v noči na 7. december napadle pristaniške naprave in doke, kakor tudi druge važne vojaške objekte v Bristolu. V raznih mestnih predelih, posebno pa v bližini vodovodne centrale, so nastale eksplozije in požari.

Dne 7. decembra se je delovanje letalskih sil omejilo na oviralne akcije in posamezne napade na nekatere važne vojaške objekte ob angleški južnovzhodni obali. V okviru izvidniških poletov nad morjem vzhodno in severnovzhodno od Greath Yarmoutha so naša letala v izredno nizkem poletu bombardirala dve sovražni trgovinski ladji. Obe sta bili zadeti in sta pričeli goreti.

V noči na 8. december so prodrla angleška letala nad zasedene kraje, kakor tudi nad zapadno Nemčijo in so bombardirala več krajev. V treh krajih so bili tovarniški objekti neznatno poškodovani. V več krajih so bile razen tega poškodovane nekatere hiše, 6 ljudi je bilo ubitih, več ranjenih. Skoraj vsi so bili ubiti ali ranjeni izven protiletalskih zaklonišč.

Štiri sovražna letala so bila sestreljena. Protiletalsko topništvo je sestrelilo 3 izmed dnijih. Dve lastni letali pogrešamo.

Berlin, 8. dec. br. (DNB) Čeprav so bile vremenske razmere danes še nadalje neugodne, so se izvidniški in posamezni napadalni poleti nemškega letalstva nadaljevali. Nemška letala so bombardirala nekaj točk ob južnovzhodni angleški obali.

Obisk Csakyja v Beogradu

Prispel bo v sredo, da uradno obišče zunanjega ministra dr. Cincar-Markovića

Budimpešta, 8. dec. p. Madžarski zunanji minister Csaky bo odpotoval, kakor je bilo davi objavljeno, v torek zvečer na uradni obisk v Beograd. Na tem potu ga bo spremljalo več višjih uradnikov zunanjega ministrstva. V Beogradu bo ostal tri dni.

Obisk madžarskih parlamentarcev v Beogradu je določen za mesec januar.

Beograd, 8. dec. p. Madžarski zunanji minister grof Csaky bo prispel v Beograd v sredo 11. t. m., da uradno obišče jugoslovenskega zunanjega ministra dr. Cincar-Markovića.

Beograd, 8. dec. p. Kakor poročajo iz Budimpešte, je tamkaj izzvala veliko zadovoljstvo odredba jugoslovenskega notranjega ministrstva, s katero se zopet dovoljuje razširjanje nekaterih madžarskih političnih listov v naši državi. To dovoljenje se smatra kot znak zboljšanja odnosov med Jugoslavijo in Madžarsko.

Madžarski list o odnosih Madžarske z Jugoslavijo

Budimpešta, 8. dec. AA. (MTI) Poluradni »Pester Lloyd« ugotavlja v svojem uvodniku, da je povoljno razvijanje jugoslovensko-madžarskega prijateljstva važno politično dejstvo glede na položaj v jugovzhodni Evropi. Obiski uglednih osebnosti in topli glasovi tiska so ustvarili ozračje, ki se z zadovoljstvom čuti v Jugoslaviji in na Madžarskem. Pozornost madžarske javnosti se vedno bolj usmerja napram Jugoslaviji tako na podlagi pisanja jugoslovenskega tiska v zadnjih dneh kakor tudi poslednjega govora grofa Csakyja. Sedanji povoljni razvoj skupnih zvez ni odvisen od zgodovinskega položaja in narodne samozavesti, ampak v znatni meri od sedanjih okoliščin razvoja v jugovzhodni Evropi. Razvoj novega reda ki so ga uvedle sile osi, je omogočil napredek v smislu mirovne politike in sodelovanja, k čemur se hočeta Jugoslavija in Madžarska priključiti. Madžarska, ki je že dalje časa svoje politične cilje prilagodila ciljem osi, sprejema z zadovoljstvom na znanje da kaže Jugoslavija pripravljenost za sodelovanje v okviru politike novega reda Kot znak tega se tolmači tudi zadnji govor predsednika jugoslovenske vlade Dragiše Cvetkovića, v katerem je poudaril voljo Jugoslavije za sodelovanje pri ustvaritvi novega evropskega reda. Poglobitev madžarsko-jugoslovenskih odnosov se zavidljivo prilagoduje jugovzhodni politiki osi. V tem smislu merodajni organi nemškega in italijanskega tiska pozdravljajo znake jugoslovensko-madžarskega zbližanja. Nemška in italijanska javnost vesta, da predstavlja jugoslovensko-madžarsko sodelovanje napredek v konsolidaciji jugovzhodne Evrope in izključitev tistih sil, ki povzročajo na tem prostoru motnje.

Odmev v Bolgariji

Sofija, 8. dec. AA. Bolgarski tisk posveča veliko pozornost skorajšnjemu obisku madžarskega zunanjega ministra grofa Csakyja v Beogradu. List »Utro« objavlja članek prof. Georgija Genova pod naslovom »Madžarska in Jugoslavija«, v katerem poudarja, da bo imel obisk grofa Csakyja v Beogradu izredno velik pomen, ker ne bo predstavljal običajnega sestanka državnikov sosednih držav. Ta obisk bo pomemben zaradi tega, ker so znani odnošaji, ki so obstojali med Madžarsko in Jugoslavijo v teku 22 let po vojni. Danes je stanje popolnoma spremenjeno. Treba je priznati, da je Jugoslavija vodila pravilno previdnostno zunanjo politiko v težkih in mnogokrat dramatičnih trenutkih, ki jih je preživljala srednja Evropa. Prof. Genov poudarja, da je bila Jugoslavija članica Male antante. V Beogradu so s posebno skrbjo ocenjevali krize, ki sta jih preživljali ostali dve državi tega sporazuma in se niso spuščali v nobeno skrajno in nevarno akcijo. S tem so doprinesli zelo mnogo k omejitvi vojne v Podunavju ter služili miru. Posebnih motenj za sporazum med Jugoslavijo in Madžarsko ni več. Narodnostna vprašanja nise bila za Jugoslavijo in Madžarsko nikdar tolikšna motnja, da se ne bi odstranila za njun bodoči sporazum. Položaj Jugoslavije je jamstvo za mir v srednji in jugovzhodni Evropi in zbližanje med Jugoslavijo in Madžarsko bo zato še večjega pomena.

Italijanska sodba

Rim, 8. dec. o. Po vesteh iz Budimpešte se položaj na Balkanu čim dalje bolj razčiščuje. Tako se je zvedelo, da je znatno popustila tudi napetost med Turčijo in Bolgarijo. Madžarski diplomatski krogi pričakujejo, da bo pomirjenje na Balkanu imelo za posledico tudi ublažitev vojaških ukrepov na bolgarski in turški meji. Vesti iz Sofije in Ankare potrjujejo, da hoče Turčija kakor tudi Bolgarija nadaljevati miroljubno politiko.

Nemški glas o izjavah predsednika vlade

Berlin, 8. dec. AA. Nemški tisk se tudi danes bavi z govorom predsednika jugoslovenske vlade Dragiše Cvetkovića, ki ga je imel pred dnevi v beograjskem mestnem svetu. Vsi nedeljski listi prinašajo daljše izvlečke iz njegovega govora. List »Völkischer Beobachter« prinaša pod naslovom »Jugoslavija hoče sodelovati v novi Evropi« na vidnem mestu izvleček iz tega govora in poudarja zlasti odstavek, ki pravi, da hoče Jugoslavija sodelovati pri ustvaritvi nove Evrope, prepričana, da tako ne bo nastalo vprašanje »zaradi njene varnosti in neodvisnosti ter svobode«. List »Berliner Börsenzeitung« in ostali nemški listi prinašajo pod sličnimi naslovi poročila o govoru predsednika vlade ter poudarjajo zlasti, da hoče Jugoslavija sodelovati pri ustvarjanju nove Evrope.

Bolgarija ni zaprosila za rusko varstvo

Sofija, 8. dec. Br. (CBS). Zastopnik bolgarske vlade je danes v razgovoru z novinarji demantiral vesti, po katerih naj bi bila Bolgarija predlagala Rusiji, naj jo vzame pod svojo zaščito v primeru, če bi jo Nemčija napadla. Te vesti so popolnoma neutemeljene. V interesu Bolgarije je, da goji enako prijateljstvo tako z Rusijo kakor državami osi.

Tako politiko zagovarja tudi današnja »Zora« v svojem uvodniku, v katerem ugotavlja, da bi bilo za Bolgare luksus, če bi si dovolili, da bi bili v bolj prijateljskih stikih z Rusijo kakor z osjo ali pa narobe.

Položaj Švice v novi Evropi

Nemška sodba o švicarski nevtralnosti

Strasbourg, 8. dec. br. (CBS). Današnje »Strassburger neuste Nachrichten« objavljajo v uvodniku kratko razpravo o stališču Nemčije do Švice glede na novi red, ki se ustvarja v Evropi. Članek je zbudil v vseh političnih krogih največjo pozornost. Po mnenju nekaterih ga je treba tolmačiti tudi v zvezi z najnovejšimi ukrepi švicarskih oblasti proti narodnosocialističnemu gibanju v Švici.

List ugotavlja v uvodu, da je Švica nekoč pred stoletji pripadala nemški državi in da so sedaj nastopile zopet podobne razmere kakor so bile takrat. Nihče ne more oporekati da pripada Švica po svojem pretežnem delu tudi sedaj nemški narodnostni skupini. Položaj Švice kot nevtralne države je bil morda razumljiv, dokler je bilo še kaj angleškega vpliva v Evropi. Ker je ta vpliv tako rekoč že popolnoma likvidiran, je razumljivo, da se bo morala tudi Švica prilagoditi novemu redu na evropskem kontinentu. V bodočnosti švicarska nevtralnost ne bo imela nikake osnove. V evropskem interesu tudi ne bo, da bi se na njem ohranili kakšni izolirani otoki. To velja zlasti za strateški in politični razvoj položaja v Evropi.

Huda letalska nesreča v Turinu

Rim, 8. dec. AA. (Stefani) Iz doslej še neznanih razlogov je dne 7. decembra okoli 13. blizu Aquille v Piemontu padlo na tla vojaško letalo, ki je letelo iz Rima v Turin. V letalu je bilo več članov italijanske komisije za premirje s Francijo. Pri tej nesreči so se ubili vsi potniki, med katerimi je bil armijski general Pietro Pintor in letalski general Oldo Pellegrini.

Curih, 8. dec. br. (Reuter) V Turinu se je danes pripetila huda letalska nesreča. Člani italijanske delegacije v italijansko-francoski komisiji za izvajanje premirja so davi z letalom krenili iz Rima proti Turinu. V bližini turinskega letališča je letalo nenadno iz doslej še nepojasnjenih vzrokov treščilo na tla in se popolnoma razbilo. Več članov posadke in italijanske delegacije se je ubilo. Med njimi sta tudi dva italijanska generala.

Antonescu vodja bojevniških organizacij

Bukarešta, 8. dec. br (SDA) Pred spomenikom Neznanega junaka je bila dopoldne velika svečanost bivših bojevnikov invalidov vojnih odlikovancev in veteranov. Svečanosti, ki se je udeležilo več deset tisoč ljudi je prisostvoval tudi general Antonescu Zastopniki 20 bojevniških invalidskih in drugih organizacij so ob tej priliki izrazili svojo zvestobo generalu Antonescu in ga pozvali, naj prevzame vrhovno vodstvo vseh teh organizacij General Antonescu je imel kratek govor v katerem je sprejel vodstvo organizacij in izrazil nado da bo mogel z njihovo pomočjo dovršiti delo za obnovo Rumunije

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Roosevelt pri vajah ameriške mornarice

Washington, 8. dec. br. (SDA). Prezident Roosevelt je prispel davi s križarko »Tuscalusa«, s katero se je pred dnevi odpravil na inspekcijsko potovanje po Karibijskem morju, v portoriške vode, kjer je dopoldne prisostvoval izkrcevalnim manevrom ameriške mornarice.

Ameriška letala najboljša

Washington, 8. dec. AA. (Reuter) Vojno ministrstvo objavlja, da so vojaška letala, ki jih sedaj proizvajajo v Zedinjenih državah, najboljša izmed vseh, ki jih proizvajajo kjerkoli na svetu. Poročilo pravi dalje, da so ukrenili vse potrebno za odstranitev prejšnjih nedostatkov, ki so se pokazali pri vojaških operacijah. To se zlasti tiče ojačenja oklepa in streljanja.

Novi krediti za ameriško protiletalsko oborožitev

Washington, 8. dec. br. (SDA). Ameriški mornariški minister Knox je predložil kongresu načrt zakona o novih kreditih v znesku 300 milijonov dolarjev za ojačenje protiletalske oborožitve ameriške vojne mornarice.

Ameriška pomoč Španiji

Madrid, 8. dec. AA. (Reuter) Ameriški Rdeči križ je sklenil poslati v Španijo 10.000 ton pšenice, da bi pomagal španskemu ljudstvu, ki mu primanjkuje žita.

Nezgoda panamskega parnika v Tokiju

Tokio, 8. dec. br (Domei). V tukajšnji luki je nasedel na pečino panamski parnik »Panama«, ki je pripeljal iz Amerike 80 ton premoga. Parnik je bil namenjen v Jokohamo.

Vojna na morju

Montevideo, 8. dec. br. (SDA) Kakor je bilo že objavljeno, je 20.000 tonski angleški tovorni parnik »Carnarvon Castle« včeraj opoldne priplul v tukajšnjo luko. Ladja je bila poškodovana ob boku in na krovu, dimnik je porušen. Na ladji je bilo 20 ljudi ranjenih. 7 ljudi je bilo ubitih. Angleški poslanik je zaprosil urugvajske oblasti, naj bi dovolile ladji, da bi 48 ur ostala v luki, kjer bi jo medtem nekoliko popravili. Ranjence so prepeljali v tukajšnjo angleško bolnišnico. Urugvajske oblasti do davi še niso odgovorile na prošnjo angleškega poslanika.

Montevideo, 8. dec. AA. (Reuter) Po zadnjih vesteh iz pomorskih krogov ladjo »Carnervon Castel« naglo popravljajo in jo bodo popravili pred ponedeljkom. Ladja bržkone ne bo ostala v pristanišču nad 48 ur. Najvažnejše popravilo morajo izvršiti na prednjem koncu ladje nad vodno črto. Druge poškodbe so brez pomembne.

Montevideo, 8. dec. AA. (DNB) O usodi Nemcev, ki so bili na brazilski ladji »Itape«, katero je zajela angleška pomožna križarka »Carnervon Castel«, ni nič znanega. Urugvajski listi objavljajo v senzacionalni obliki nepotrjene vesti, po katerih so ti nemški državljani izven urugvajskih teritorialnih vodah in so jih Angleži vkrcali na angleško ladjo »Corinaldo«, ki je danes priplula v Montevideo. Pristaniška policija je odstranila iz pristanišča zaradi preiskave vse ljudi.

Lizbona, 8. dec. AA. (Reuter) Z neko špansko ladjo je prispela v Lizbono posadka angleške ladje »Palmela« (1.578 ton), ki jo je torpedirala ponoči med 2. in 3 decembrom blizu portugalske obale neznana podmornica. Posadka šteje 28 mož.

Nemške obrambne utrdbe ob Atlantiku

Curih, 8. dec. br. (UP) Rimski radio je danes objavil, da je nemška delovna organizacija pod vodstvom dr. Tota dogradila veliko obrambno linijo vzdolž vse obale od Nizozemske do Biskajskega zaliva. Gradbena dela so trajala 4 mesece. Linija je obrambnega značaja in bo onemogočila sleherni angleški vdor v Evropo.

Ameriška finančna pomoč Angliji

New York, 8. dec. AA. (Reuter) Washingtonski dopisnik agencije »Associated Press« poroča, da proučujejo funkcijonarji vrhovne državne uprave vprašanje finančne pomoči Angliji. Načrt o tem določa v prvi dobi po potrebi angleške vrednostne papirje v Zedinjenih državah za plačevanje kupljenih vojnih potrebščin, dokler bodo ti angleški placementi trajali v ameriškem gospodarstvu. Zedinjene države bi prevzele obveznost, da pristanejo na posojila, kadar bodo ti angleški viri izčrpani. Nekateri funkcijonarji so predložili predlog, naj se ta posojila zasnujejo na nekaterih jamstvih. V krogih kongresa in drugih merodajnih činiteljev se govori o ameriški zahtevi, da naj Anglija da kot jamstvo za ta posojila svoje vrednostne papirje v industriji zlata, Antilske otoke ali pa kako drugo protivrednost, ki bi jo Amerika ocenila. Dopisnik »Associated Pressa« je tudi zvedel, da smatrajo v Washingtonu angleška bogastva v Afriki in na Daljnem vzhodu dovolj velika za jamstvo takega posojila.

Novo upravno središče v Besarabiji

Moskva, 8. dec. br. (Tass) Predsedstvo vrhovnega sovjeta je sklenilo, da bo odslej glavno mesto Besarabije luka Ismail, ki leži ob Dunavu. Pod rumunsko oblastjo je bila glavno mesto Besarabije Cetatea Alba.

Odhod slovaške delegacije iz Moskve

Moskva, 8. dec. AA. (DNB) Po podpisu rusko-slovaškega trgovinskega sporazuma je slovaška gospodarska delegacija odpotovala včeraj iz Moskve. Od slovaške delegacije sta se poslovila slovaški poslanik Tiso z osebjem poslaništva ter namestnik ljudskega komisarja za zunanjo trgovino Lebedev s predstavniki ljudskega komisarjata za zunanje zadeve in za zunanjo trgovino.

Požar v umetniški akademiji v Lillu

Lille, 8. dec. br. (SDA) Tu je nastal snoči požar v neki slaščičarni, ki se je v hipu razširil na sosedno umetniško akademijo. V akademiji je bilo mnogo dragocenih slik. Zaradi tega je povzročil požar ogromno škodo, ki jo cenijo na več milijonov frankov.

Odvzem državljanstva prijateljem Anglije

Ženeva, 8. dec. br. (Stefani) Francoska vlada je imela snoči sejo, na kateri je med drugim pravosodni minister predložil seznam ljudi, ki naj bi se jim za kazen odvzelo francosko državljanstvo. Med drugimi so v tem seznamu general de Gaulle, admiral Catroux, polkovnik Larminac in drugi voditelji francoskega pokreta v Angliji.

Jubilej slovitega finskega skladatelja

Helsinki, 8. dec. br. (SDA) Po vsej Finski so danes proslavili 75-letnico rojstva največjega finskega komponista Sibeliusa. Prirejene so bile velike svečanosti v Sibeliusovi glasbeni akademiji v Helsinkih.

Jubilejni kongres Jugoslov. pevske zveze

Niš, 8. dec. p. Danes je bil v Nišu jubilejni XV. kongres Jugoslovenske pevske zveze, katere pokrovitelj je Nj. Vel. kralj. Kongres se je pretvoril v lepo manifestacijo za jugoslovensko misel. Za predsednika Jugoslovenske pevske zveze je bil ponovno izvoljen Bogdan Milašinović, za podpredsednika pa dr. Anton Švigelj iz Ljubljane.

Velike občinske garaže v Beogradu

Beograd, 8. dec. p. Danes so slovesno blagoslovili temelje velike občinske garaže v Beogradu, ki bodo zavzemali površino 12.000 kv. m. Svečanosti so prisostvovali tudi minister za promet Bešlić, minister za gradnje Vulović, komandant Beograda, armijski general Petrović in drugi.

Dr. Maček napoveduje uvedbo krušnih kart

Izjave na zborovanju Gospodarske sloge — Več enotne in manj bele moke — Mešanje s koruzno moko

Zagreb, 8. dec. o. Na velikem zborovanju Gospodarske sloge je imel danes popoldne kratek govor podpredsednik vlade dr. Vladko Maček. Med drugim je sporočil, da sta včeraj trgovinski minister dr. Andres in danes tudi ban dr. Šubašić podpisala uredbo, po kateri mlini v bodoče ne bodo smeli več mleti moke tipa »0«, marveč se bo morala iz vse pšenice namleti enotna moka. Le nekaj mlinov bo smelo pod posebnim državnim nadzorstvom obdržati še nadalje mleti moko »0«. Razen tega se bo morala od 1. januarja 1941 dalje krušna moka mešati iz pšenične in koruzne moke. Pšenični moki se bo dodajalo po 30% koruzne. Tako si bomo zagotovili kruh do nove žetve. Če bi se pa tudi ti ukrepi izkazali za nezadostne, se bo uvedel za dva dni v tednu, ob ponedeljkih in torkih, izključno koruzni kruh. Brez kruha na noben način ne bomo ostali.

Razdelitev moke, je dalje dejal dr. Maček, doslej ni bila dobra, toda sedaj se bo vse to popravilo. V mestih bo treba uvesti krušne karte. Vsakdo pa bo moral na pošteno besedo izjaviti, ali nima morda na zalogi kakšno moko ali žito, tako da mu v takem primeru ne bo treba dvigniti krušnih kart, dokler svoje zaloge ne bo porabil. Če bi se pa ugotovilo, da prikriva svoje morebitne zaloge, bo strogo kaznovan. Ni namreč pravično, da bi v teh časih eni živeli v izobilju, drugi trpeli pomanjkanje.

Maribor čez nedeljo

Maribor, 8. decembra

Miklavževa nedelja je bila precej razgibana. Miklavževali so na vseh koncih in krajih sinoči in danes. Sokolski Miklavž se je spet zglasil v Sokolskem domu, kjer je obdaroval sokolsko članstvo. Sportniki ISSK Maribora so miklavževali v prostorih Grajske kavarne. Tudi sinoči in danes je Miklavž prinesel Mariborčanom in Mariborčankam lepa darila in se s tem poslovil do svidenja prihodnje leto.

Otvoritev slikarske razstave

V beli dvorani Sokolskega doma razstavljata svoje slike naša odlična slikarja Tone Primožič in Zlatko Zei. Primožič razstavlja 12 olj, štiri tuše in en gvaš, Zei pa 13 gvašev, dva akvarela, pet olj in eno risbo. Dočim prevladujejo pri Primožiču domači pokrajinski motivi (V okolici Maribora, Donačka gora, Dravograd, Hiša v Slov. goricah, Kmet iz Lokavca itd), zanimajo Zeia predvsem drobci iz sarajevskega in bosanskega življenja. Tako se oba umetnika v neki meri snovno, pa tudi tehnično izpopolnjujeta. Danes dopoldne ob 10. uri je bila svečana otvoritev njune likovne razstave, ki je privabila mariborsko občinstvo v lepem številu. Prof. Lojze Bizjak je v svoji otvoritveni besedi prikazal pomen razstave in razčlenil umetniško tvornost obeh razstavljalcev, ki kažeta od zadnje razstave lep napredek. 39 razstavljenih slik zbuja živahno zanimanje ljubiteljev slik. Razstava zasluži, da si jo ogledamo. Traja do 22. decembra.

Črni umetniki so proslavili 500-letnico Gutenbergovega izuma

sinoči v polno zasedenem Narodnem gledališču. V uvodu je vojaška godba pod vodstvom kapelnika Jiranka lepo odigrala Jirankovo »Jugoslovensko rapsodijo«, nato pa tiskarsko koračnico. Pevci »Grafike« so pod odličnim vodstvom zborovodje Živka ubrano odpeli Štafanovičevo »Zdravo«, Hochreiterjevo »Gosposvetski zvon«, Mirkovo »Je dete prepovila« in Jobstovo »Mi hočemo pesmi«. Sledili sta solistični dr. Benjamina Ipavca »Ciganka Marija« in Pavčičeva »Pred durmi«, ki ju je lepo in ob smiselni spremljavi g. Živka zapel član »Grafike« g. Gabrijan. Zelo učinkovit je bil tudi Klečev dramatični prikaz o razvoju tiska in tiskarskih stremljenj z vključitvijo najnovejšega razvoja. Sodelovali so mariborski in celjski tiskarji. Ob zaključku je sledila koračnica, ki jo je izvajal orkester vojaške godbe. Številno občinstvo ni štedilo s toplim priznanjem vsem sodelujočim.

Ena izmed najstarejših Mariborčank je umrla

V Maistrovi ulici 26 je preminila zasebnica Jera Tlakočerjeva. Dosegla je častitljivo stanost 90 let. Bila je ena izmed najstarejših Mariborčank. — V bolnišnici pa je umrl upokojeni orožniški stražmojster g. Jakob Rupnik, star 77 let. — Žalujočim svojcem naše sožalje!

Tezenska radijska postaja je dobila visok steber

V Maribor so prispeli železni sestavni deli za 110 m visoki oddajni steber za tezensko relejno radijsko oddajno postajo. Kakor znano, je stavba tezenskega radijske postaje v surovem stanju že dozidana. Dvorana oddajnega studija je visoka 5 m, široka in dolga 6.20 m. Železni steber bodo montirali takoj, ko bo izvršeno ocarinjenje, uslužbenci tvrdke Lorenz, ki bo dobavila tudi potrebne oddajne priprave. Oddajni steber bo stal na globoko betonirani osnovi. V zgornjem delu bo steber pritrjen na šestero jeklenih žic, ki bodo spodaj pritrjene v posebnih betonskih sidrih ki imajo obliko trokrake zvezde. Ko bodo končane notranje napeljave v oddajnici in ko bodo prispele še oddajne priprave, pa se bo zelo približala otvoritev tezenske relejne radijske oddajne postaje, ki bo velikega pomena za vse obmejno ozemlje, ker se ljubljanske oddaje zelo slabo slišijo.

Vse kradejo

Ida Ekselenska od Sv. Jakoba v Slovenskih goricah je kupovala na trgu razne potrebščine. Ko je hotela plačati, pa je opazila, da ji je bila iz žepa ukradena denarnica, v kateri je bilo 380 din. — Jetniškemu pazniku Josipu Zupancu je bilo ukradeno črno pleskano kolo z evidenčno številko 30211 (tov. štev. 45733). — Slugi v hotelu Mariborskem dvoru Konradu Roškar ju je bil ukraden s hodnika temnorjav Hubertusov plašč, vreden 800 din. — Alojziju Horvatu iz Dornave in posestniku Ignaciju Zelenku iz Spuhlje so odnesli z voza 140 kg krompirja in pleteno ogrinjačo. Oškodovana sta za 500 dinarjev. Policija poizveduje za tatovi.

Koča pod Kopo dobi elektriko na vetrni pogon

Slovenj Gradec, 8. decembra

Med Veliko Kopo (1542 m) in Črnim vrhom (1543 m) je važen prehod iz Dravske v Mislinjsko dolino, tako zvano veliko sedlo ali, kakor ga ljudstvo splošno naziva, sedlo Pungart (1377 m). Tu stoji v sončnem zatišju Velike Kope, te najlepše gore Pohorja, planinska postojanka Koča pod Kopo, ki ima v 10 sobah 22 postelj in dve skupni spalnici.

Zaradi smotrne ureditve in ker je vse leto oskrbovana, jo planinci in zimski sportniki prav radi posečajo. Pridobila si je že sloves priljubljene letoviščarske postojanke. Privlačna je pa tudi zaradi lepe okolice, saj je svojevrstni pohorski svet očarujoč poleti, pravljičen pozimi. Sneg leži do pozne pomladi. Znano je tudi, da so v območju Kop in Črnega vrha najidealnejši smuški tereni.

Dasi pa je koča v splošnem dobro urejena, ji je doslej vendar manjkalo nekaj važnega, to je električne razsvetljave. Zaradi ugodnih vetrovnih prilik se je odbor mislinjske podružnice SPD, ki je lastnica koče, odločil za napeljavo elektrike na vetrni pogon z veternico »Winchargera«. S tem bo pridobila koča na udobnosti in mikavnosti ter bo še bolj ustrezala sodobnim zahtevam tujskega prometa. Slovesna razsvetlitev koče pod Kopo bo v soboto 14. t. m. zvečer. Vabljeni domači in sosedni planinci in planinke kakor tudi smučarji, da prihite navedenega dne na lahko dostopni Pungart.

Pojasnilo

Na članek, ki smo ga pod naslovom »Še o muzeju« objavili dne 25. novembra, smo prejeli naslednje pojasnilo:

Naj ugotovimo, da predsednik mestne občine ne čuti potrebe po uvedbi kakšne disciplinske preiskave, ker ni stvarnega razloga zanjo. Povsem brezpredmetna pa je želja, ki jo izraža nepodpisani člankar, naj bi »bivši šef kontrolnega urada«, ki je bil po nekih vesteh premeščen v mestno pisarno, prišel nazaj. Resnica je namreč, da se šef mestnega kontrolnega urada nahaja samo na začasnem dopustu, ki ga je bil zaradi preobilnega dela v uradu potreben. Da bi uprava mestne občine sploh mogla misliti na odstranitev šefa mestnega kontrolnega urada s tega važnega mesta, je toliko bolj deplasirano trditi, ker mu je prav zadnji čas uspelo, da je mestni občini iz neke visoče sporne zadeve rešil 400.000 din, ki pojdejo v korist mestnim revežem, za kar mu bo podpore potrebna Ljubljana gotovo hvaležna.

Tudi v Ljubljani bomo videli viteza Lagarderja

V nekaj dneh bo kino Matica v Ljubljani predvajal velik francoski veleflim iz romantične viteške dobe »Vitez Lagarder«.

»Trije Muškетirji« slovitega francoskega pisatelja Dumasa so kot leposlovno in kot odrsko delo, posebno še kot film, dosegli izreden uspeh. Kdo si ni zapomnil lepega, drznega in prebrisanega D Artagnana? Vitez Lagarder predstavlja v francoski literaturi prav slično figuro. Bori se za čast in ljubezen, je najboljši sabljač v vsej državi, prebrisan in prezirajoč nevarnost uženе vse svoje nasprotnike. Po rodu je Parižan, srednje, skorai majhne rasti, plavolas s črnimi brki. Še eno podobnost najdemo v svetovni literaturi z njegovo pojavo, to je Volodijevski »mali vitez« slovitega poljskega pisatelja Sienkiewicza. Film je prirejen po zgodovinskem romanu Paula Fevala

V njem nastopajo vse karakteristične osebe tedanje romantične viteške dobe: lepe, bledolične viteške gospe in hčerke, za katerih ljubezen se križajo rapirji in prebadajo srca, krasno govoreči, lepi in ponosni mladeniči, ki za dobro besedo sprejmejo boj na življenje in smrt, po obrazu, obleki in govorjenju prekomerni viteški sluge, klepetave spletkarske in grde stare ženske in ošabni klativitezi.

Ženske, vino in boj so bili področje viteškega udejstvovanja.

Naš Lagarder se je prvič proslavil, ko je štel dvanajst let. Kopica od njega starejših fantalinov je hotela izzvnati ubožno starko, ki je prodajala maslene kolačke. On se je zagnal mednje in jih po vrsti pretepel. Ko je štel šestnajst let, so ga sprejeli v sablaško šolo in z osemnajstimi leti je bil najboljši sabljač v vsej Franciji. Kot vitez kraljeve garde je nauhljal (ker ga na dvoboj ni smel pozvati) nekega ošabnega barona, ki je mučil mladega slabotnega mladeniča. Za to svoje plemenito dejanje je bil izgnan iz Francije. Nato se je poslužil krinke grbavsa, da je izvedel do konca svoje načrte.

Film je do potankosti mojstrsko zrežiran in poln romantičnih pustolovščin viteških dvobojev, duhovitih domislekov. Glavne vloge kreirajo odlični igralci kakor Robert Vidalin, Josseline Gael Raymond Galle in drugi. Režiser je A. René St'i.

Film bo nedvomno tudi v Ljubljani doživel velik uspeh.

KAKO JE NASTALA BLASNIKOVA FAKSIMILIRANA IZDAJA PREŠERNOVEGA CENZURNEGA ROKOPISA

I.

Večina izmed nas se še spominja turobnih trakov ljudske množice, ki se je za prejšnje svetovne vojne vlekla dan za dnem, mesec za mesecem ob na pol odprtih lokalih z življenjskimi potrebščinami. Bil sem mnogokrat sam med njimi ter tako izpopolnjeval tisti trak človeških trpinov, ki jim je svetovna vojna vtisnila pečat pomanjkanja; in le borna papirna živilska nakaznica mi je bila premnogokrat v radost, da končno dobim, kar si je želela moja bedna mati. Bili so to hudi in prežalostni časi. In komaj so ti časi zamrli v dneh osvobojenja, sem moral na pot nove življenjske borbe v tujino, v okrilje velemesta — na Dunaj. In kar sem že pod domačim krovom pozabil, se mi je tu v velemestu odpiralo na novo. Videl in občutil sem vso revščino in lepoto takratnega mesta, ki se je kopalo v povojnih letih v blaznih številkah inflacijskega denarja. Prav v središču mesta pa je utripalo bogastvo vojnih dobičkarjev z vsemi pritoki žlahtne kovine, dragih kamnov in prekrasnih umetnostnih zbirk. Daleč proč od osrčja velemesta, kjer se vzpenjajo orjaški dimniki, že blizu Donave, tam je bila doma beda in lakota in sam sem videl, kako sta se stepla za skorjo blatnega kruha človeško dete in pasje ščene... Videl sem marsikaj. Včasih celo preveč. Videl sem celo take reči, ki je šlo še oko postave mimo njih z zaprtimi očmi. Vsega tega pa ni občutilo srce povojnih denarnih mogotcev: kakor so si svoje bogastvo na hitro pridobili, tako jim je to premoženje hitro kopnelo.

Vse to sem moral povedati za pravilno pojmovanje okolja, ki sem ga takrat osebno doživljal, sam med tujimi ljudmi in tujo govorico.

... je ležal sočni pastel divne Rosalbe Carriere

J. B. Piazzetta, lastna podoba (olje)

Kljub vsem težavam in trpljenju štipendista, ki sem jih preživljal v tujini, sem imel nekatere dni tudi svetle in prijetne trenutke. V teh lepih dneh sem pozabljal čas, ko sem bil prisiljen, loščiti čevlje in mnogokrat zamenjati slikarsko haljo za natakarski predpasnik. Saj sem mnogokrat ravno v tem svetu slišal marsikaj, kar se je sukalo v pogovorih različnih agentov bogatih dunajskih umetnostnih zbirateljev — obenem pa sem imel zavest, da grem po poti revnega slovenskega študenta, kakor so jo pač hodili že mnogi pred mano...

Ti lepi trenutki so bili zame navadno ob prostih urah popoldanske sobote. Takrat sem se sprostil popolnoma in lepi so bili oni časi, ko sem tekal iz enega okraja v drugega, iz ene antikvitetne trgovine v drugo. Tam sem se ves in popolnoma predal čaru umetnostnih predmetov, jih nežno božal z očmi in tako dojemal vso ono lepoto, ki so jo iz srca polagali v te drobne stvarce žlahtni mojstri davnih dni.

In kakor je žalostno ždela beda v delavski četrti velemesta, tako je v njegovem osrčju iz bolj premožnih okrajev bujno cvetela trgovina s starinskimi umetninami v okrilju majhnih prodajalnic pa do velepreko katere so se vili robovi edinstvenih listov, znanih in redkih ujedank: Scherzi di Fantasia (šaljive domislice) — labodji spevi mojstra J. Battista Tiepola. Mali rokokojski pečatnik, ki je bil pritrjen na rdečem traku te šatulje, pa je ležal na nežno sinji kaseti iz mehkega baržuna. Na tej kaseti, prav na sredini, so se v sončnem žarku leskete plastično vdolbene srebrne črke bidermajerskih oblik; **Dr. P.** — Poleg te kasete je ležala še usnjena mapa iz svetle svinjine in ob rahlo odprti platnici te mape so bili prav okusno razvrščeni voščeno bledi papirji, popisani z besedo — Prešernovega jezika! Bil sem srečen in presenečen nad tem svojim odkritjem: saj mi je oko še venomer begalo po ostalih umetnostnih zakladih, toda jaz sem božal, slep za vso drugo lepoto, s pogledi venomer drobne vrstice Prešernovega — srca.

Toliko lepega umetnostnega razkošja vse na okoli in okrog Njega: — On pa je tako preprost, brez vseh okraskov, z najbolj skromnimi usnjenimi platnicami, ležal tu kar najbolj preprosto v vsej svoji veličini popisanih listov z nesmrtnimi besedami svoje neuslišane ljubezni.

Kako, odkod so prišli ti listi semkaj? me je kljuvalo vprašanje in kljub izvirniku Goethejevega podpisa in iztržka Schubertovega notnega rokopisa njegove lepe »Ave Maria«, ki so bili razvrščeni zraven, mi je oko obkrožalo le jedro, ki je temelj slovenskega jezika. In ko je senca drevesnega lističa, ki je padal v jesenskem pišu, polvljudnostjo dunajskega žida tolmačil, da cena ni pretirana, in je zaključil: »Das ist ein **Unicum**, mein Herr!«

Prav gotovo mi da tisti Faksimile še vedno marsikaj misliti in bog zna, ali bom rešil kdaj to zagonetko, kako je ta lepi Faksimile nastal: — zakaj resnica je, da so poizkusni faksimilirani reklamni lističi precej podobni onemu, ki mi je bil poslej tolikrat v mislih! In takrat — po čemu bi skrival — ko sem otipaval to delo, sem bil prepričan, da je ta Faksimile prvo dete žlahtnega svetlotiska.

Zgodbica o tem Faksimilu je zdaj kratka. Še nekolikokrat sem ga videl v izložbi — poznal sem pa po njegovi premaknjeni legi, da je vzbujal venomer pozornost različnih ljubiteljev. In ko sem ga opazoval poslednjič, je preko usnjene mape ležala stran s turobno pesnitvijo »Memento mori«. Imel sem vedno občutek, kadar sem

... preko katere so se vili robovi edinstvenih listov, znanih in redkih ujedank: Scherzi di Fantasia (šaljive domislice)

bogataša: Castiglionija. Bil je to eden izmed onih redkih takratnih denarnih mogotcev, ki je imel prirojen okus za lepoto in si je z največjo žilavostjo, ki ji ne vem primere, polnil sobane svojih razkošnih palač z najžlahtnejšimi zbirkami propadlih rodbin avstrijskega plemstva. In kadar vidim kak primerek Faksimila — vedno se spomnim imena tega umetnostnega sladokusca...

In ko sem prestopil poslednji kamen baročnega stopnišča, mi je oko obstalo na velikem izložbenem oknu ene najzanimivejših umetnostnih trgovin povojnega Dunaja. Bila pa je ta izložba le majhen del bogastva, ki ga je hranila ta trgovska umetnostna hiša v svojih obsežnih prostorih. Tu sem so se navadno stekali elitni umetnostni predmeti najžlahtnejših mojstrov preteklih kultur. In ravno ta izložba je bila kakor kak majhen muzej — le s to razliko, da je navadno kak izredno lep predmet že preko noči skopnel, njegovo mesto pa zavzel drug — včasih še lepši. Vrstilo se je to mnogokrat tako naglo, da ni bilo niti sončnim žarkom dano, da bi na baržunasti podlogi, kjer je predmet stal, napravili jasne sledove.

Zdaj sem bil tu. Oko mi je podrhtevalo od predmeta na predmet, od zanimivosti na redkost s tako naglico, da sem komaj dojemal lepoto vseh teh reči. Ne morem pozabiti majhne zasnove na preperelem platnu z drznimi potezami mojstra: Magnasca. Ne daleč od njega je ležal sočni pastel divne Rosalbe Carriere. Vogal njenega umotvora se je dotikal nežnega florentinskega okvirčka v blesku bolusa in zlate patine. Poleg jantarjevih jagod, ki jih je nosila pred tisočletji neznana lepotica, se je lesketala v strupenih odtenkih smaragdne patine mojstrsko izdelana zaponka. Da je bila pa ta slikovitost še bolj pestra v barvah, so ležali okusno razvrščeni vsepovsod majhni onostranski egiptovski kipci, »ušepti«, v različnih velikostih in barvah nežne sinjine. V sredini izložbe

... na preperelem platnu z drznimi potezami mojstra: Magnasca

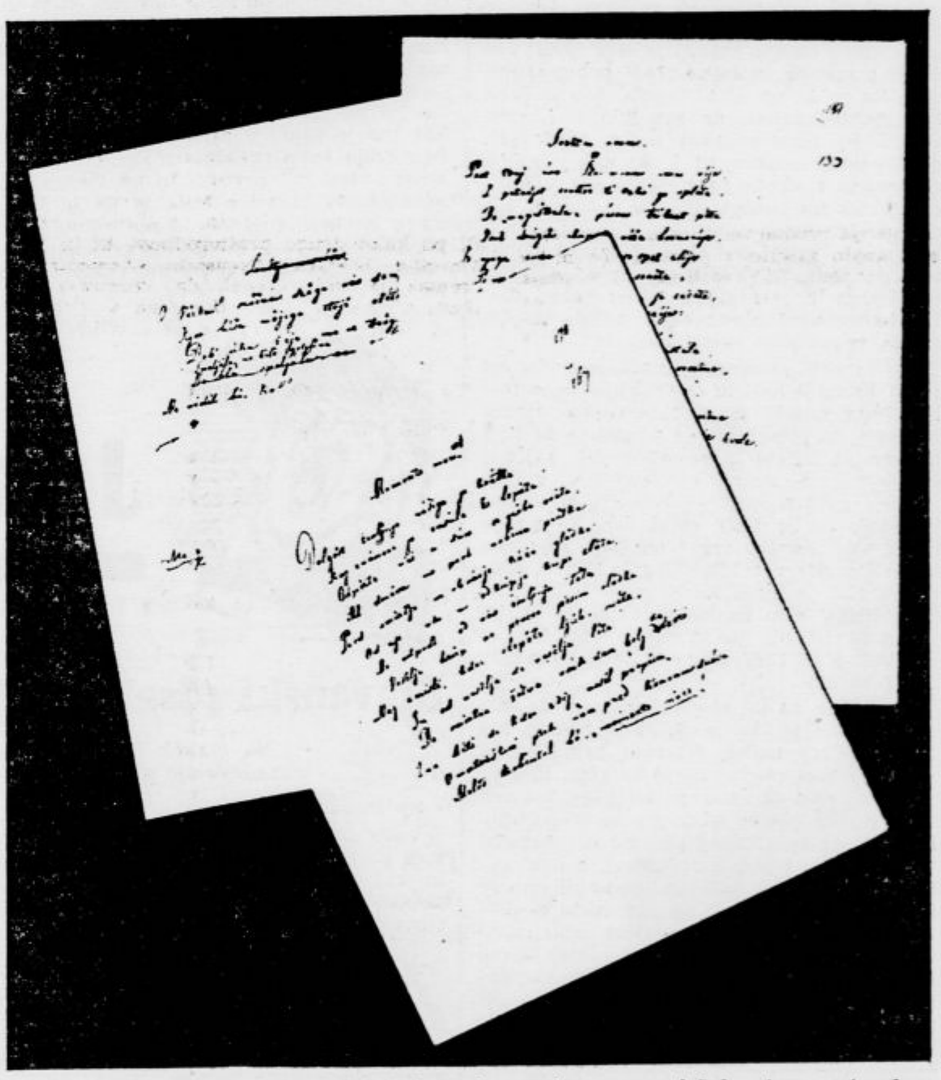

... ko sem ga opazoval poslednjič, je preko usnjene mape ležala stran s turobno pesnitvijo »Memento mori«

jega vratu se ji je vil tenak moder trak. Tam pod vratom pa ji je utripalo bujno življenje in kožni rožasti griček z zapeljivim vršičkom mi je izvabljal val krvi. Podoba je bila okvirjena v okusen izvirnik baročnega dela in je rahlo slonela na pristni beneški usnjeni šatulji, preko katere so

Z znano gesto vljudnega trgovca me je prodajalec povedel v majhen baročni naslanjač, na empirsko mizico pa mi je položil kaseto z žlahtnim jedrom opisanih lističev. — Zdaj sem jih tipal s prsti levice, desnica pa mi je rahlo podrsavala od vrste do vrste in skozi drobno lupo sem zelo natančno opazoval značilne poteze Francetovega gosjega peresa.

To je tisk! mi je skrito ležala misel v srcu. In nisem se motil. In kako je bil ta tisk čudovito in mojstrsko izdelan v vseh potankostih naneska barv, in to brez vsakega vmesnega presledka od gostih pa do najnežnejših odtenkov črnilnega barvila! Je li to faksimile? se mi je utrnila misel. Mnogo, mnogo Faksimilov Prešernovih Poezij je romalo skozi moje roke — ampak takega, kakršnega sem držal takrat v svoji desnici, nisem videl še nikdar. Listi so bili znatno debelejši in nekako pergamentasto voščeni. Niso bili obrezani. In bili so tudi brez luknjic. Pa tudi pečat preko žolte vrvice na naslovnem listu ni bil preprost papirni zalepek, ampak voščen in jasno plastičen. Tiskan je bil ta Faksimile v resnici tako brezhibno, v prav vseh barvnih odtenkih, posebno še, kar se tiče črnilnih potez one starinsko rjave barve, ki je tako značilna za Prešernove izvirnike, da bi se bil brez lupe lahko motil tudi strokovnjak. Posebnost tega dela pa so bili natržki listnih robov v vseh prirodnih plasteh, ki ga zapušča na preperelem papirju zob časa.

Moje misli so hitele v davnino, jaz pa sem slonel še vedno nad temi lepimi posnetki dragocenih papirjev, nad katerimi je slonel in sklonjen nad njimi pisal naš veliki France nežne besede svojega gorenjskega srca, mnogo prečutih noči v bolestnem upanju svoje neuslišane prošnje: lojevka mu je obsevala te poljane orumenelega papirja in metala ostro zarisane sence njegovih dolgih kodrov. Z levico si je podpiral svoje visoko čelo, v desnici pa mu je rahlo škrtajoče podrsavalo pero in prenašalo njegovo misel v rime, ki so bile namenjene le njej — deklici neusmiljeni...

Ali ga je zategel vik poznega vinskega bratca in sij blede lune izza oblakov skozi okno vzdramil, da je ob zaključku svojega soneta zastavil značilno vijugo svoje peresne ostrine?

*

Še vedno sem čutil tisti prijetni prijem voščenih robov faksimilnih listov, ko sem zapuščal te mogočne baročne prostore, ki so odjeknili odmev visoke cene 18.000 avstrijskih kron. To je bilo nekako 1800 dinarjev. Vem samo to, da mi je prodajalec, ko je videl moje vprašujoče oči, z vso

Tiepolov portret — Ujedanka A. Longhija

ga občudoval skozi okno, da sva si ž njim že stara znanca; in kadarkoli sem se poslavljal od poprišča svojega zanimanja, je bil moj poslednji pogled namenjen le — Njemu...

Občutiti moraš, dragi moj, tujino v tem pravcu, da je vse okoli tebe tuje — govorica in ljudje; da te pa loči le tanka steklena stena od nesmrtnih besed poeta, ki je kakor ti iz istega kraja in iste krvi — katera je tolikokrat in še bo pojila našo slovensko grudo. —

Kmalu po burnih demonstracijskih dunajskih dogodkih sem šel nekega snežnega dne spet mimo svojega izložbenega okna — prostor Faksimila je zavzemal majhen romanski križec. Pa tudi tam, kjer je vi-

... se je smehljala vabeče in zapeljivo v močno osenčeni barvitosti Piazzettovega čopiča...

sela poltena Piazzettova Pastiričica, je zevala porazna praznina. Izginilo je oboje hkrati in brez sledu.

Ne dolgo za tem me je presenetila vest, in to ravno v že omenjenem okolju gostinskih prostorov, da je oboje kupil tihi prekupčevalec, nastavljenec bogatega umetnostnega sladokusca — Castiglionija. Koliko je bilo na tem resnice, nisem zvedel. Da pa je kupil Piazzettovo Pastiričico, je dokazala pred več leti znana dunajska revija »Die Bühne«, ko je poročala o polomu tega strastnega zbiratelja in navajala tudi to delce ob razprodaji najlepših predmetov iz ene njegovih prvovrstnih zbirk. Prav zanimivo pa je pri vsem tem, da sem pred nekaj tedni imel v rokah razkošni katalog umetnostnega oddelka svetovne razstave v Ameriki. Tam sem našel posnetek one znane sličice Pastiričice; seveda je bil kliširan samo izrez iz cele podobe, brez onega toplega poudarka zapeljivih polobel lepega modela.

Sam bog zna, kje je njen nekdanji drug: za slovensko književnost toliko pomembni unikat Prešernovega Faksimila!

Tako se konča moja zgodba o tem lepem delu, ki sem ga imel nekoč v svojih rokah, ki mi je pa danes oddaljen in nedosegljiv. In če zaprem oči, ga vidim in opazujem v nežnih obrisih kakor spiralne meglice na jasnem »nebi«.

Pri vsej tej zgodbi pa si venomer zastavljam vprašanje: kako je vendar grafično delo opisanega Faksimila nastalo? njena dunajska tvrdka kak poizkusni odtisk potom žarkov za svoj — arhiv. Očital bi si lahko, da sem nepremišljeno ravnal, ker nisem poiskal lastnika umetnostne trgovine ter ga povprašal, odkod je prejel to delo. Toda odkrito izpovem, da le tisti, ki se bavi z zbiranjem umetnostnih predmetov, ve, kako bi táko vprašanje bilo zaman. Ni ga trgovca ali pa zbiratelja, ki bi hotel povedati odkritosrčno, kako in kje je prejel kak predmet v svojo last. In čemu bi tajil — tudi jaz sem med njimi. Ali je bil ta dunajski Faksimile, ki sem ga opisal, izdelan v tehniki fotolitografije, kakor Blasnikovi izvodi, ali pa izvršen v svetlotisku — to mi je zdaj uganka. Če pa se mi posreči nekoč, da vendar križa ta Faksimile mojo zbirateljsko pot, bo moja prva naloga, da ga pridobim in ohranim, kakršen je — našim zanamcem.

(Konec naslednji ponedeljek.)

E. JUSTIN
slikar-grafik

... da je ob zaključku svojega soneta zastavil značilno vijugo svoje peresne ostrine

Lučka svete Barbare

Kakor vsako leto, so delavci v naših črnih revirjih tudi letos na slovesen način praznovali god svoje zaščitnice — Da je bil simbol sv. Barbare včasih tudi v resnici del rudarjeve duše, priča naslednja resnična povest

V tistih za večno pokopanih časih, ko so bili premogokopi Trbovelj, Hrastnika in Zagorja in drugod še komaj načeti v svojemu devištvu, je bilo tudi s knapovščino precej drugače kakor je dandanes.

Za primero bi vam vedel o tem povedati polno zanimivih stvari zlasti Irharjev Dolf, ki ga je danes zgolj kost in koža ter poleg beraške pokojnine en sam neusahljiv spomin na vse, kar je doživel v svoji borbi za črni kruh. — Irharjev Dolf bi

Podoba sv. Barbare nad skupnim grobom na Ojstrem ponesrečenih rudarjev na dolskem pokopališču

vam ure in ure obujal spomine na križe in težave knapovskega življenja in trpljenja, a pri tem bi vam svojih dogodivščin pač nikoli ne pozabil povezati s čudovito lučko svete Barbare, ki da ga je premnogokrat rešila gotove smrti, kjerkoli mu je pač Matilda že stiskala vrat.

Dolf Irhar, ki je bil sicer močno nejeveren človek in je prekleto po malem hodil v cerkev, in še takrat, kadar je nanesio, da je stopil v božji hram, so ga bolj mikale besede, ki jih dajal pridigar z lece, a zaradi pridige, kakor pravi sam, je moral v cerkev, ker, glejte, je dejal, besede so božje in čeprav jih govori človek! Preljubi kristjan, ljubi, kar ti da dan, in vrzi vse stran, kar daje ti tlaka iz jam!

— Lepe so besede župnikove in sveti evangelij nikomur ne želi slabega. Polno je zlatih resnic v razodetju in jaz, Dolf Irhar, ne bi bil star ojstrški knap, ne bi bil kar sem, ubog penzijonist, ki je dočakala teh osemdeset let, če bi ne bil ravnal tako, kakor zapovedujejo besede svetega pisma. Primojdun, da ne! Ampak včasih smo ga drugače krotili, ljubčki, nam je ob neki priliki ves živ in dobrodušen pripovedoval storije o jamah iz njega dni, vse drugače smo ga krotili, hudiča. Kaj danes-suhe jame, o to pa, danes pač ne veste za vse, kar smo morali prenašati mi, ko nismo imeli nobene priprave, da bi dušili ogenj, ki nas je onega leta gori nekje v Karlovem polju. tako gromsko lovil. Ampak, kujoni smo pa bili na Ojstrem, gadje, kakršnih nisi dobil daleč na okoli!

Stari Dolf je za trenutek pomislil, nekaj je hotel, bilo je očitno, še povedati, nekdo od družbe pa, ki je že marsikaj slišal o njegovi lučki svete Barbare ga je dregnil v besedo in Dolf je pričel:

— Prav so imeli župnik Mataj. Prav. Oni so nam vsakikrat na dan svete Barbare tako imenitno pridigovali o sveti Barbari, da so stare ženice kar ihtele ob njih besedah. Tako globoko so njih besede segale v srce. Glejte, so dejali, tam doli globoko v črni jami se muči rudar, noter gre še živ in zdrav, a kaj ga čaka tam doli, mu nihče ne more povedati. Iz vsakega kota preži na njega smrt in le sveti Barbari in njeni lučki se mora knap zahvaliti, da se ne pogrezne v nesrečo. Lučka svete Barbare, to je tisto, kar vodi rudarja, so dejali, ga obvaruje vseh nezgod in včasih tudi smrti same. Spomnite se, dragi kristjani, vi, ki ste navezani na skromni knapovski kruh, vi, otroci, ve, ženice in — a tega ni nikoli pozabil — vi, ki sami dan za dnem hodite tja notri, kjer je tako blizu pekel in večna poguba za one, ki ne spoštujejo božje besede! Preljubi verniki, sveta Barbara je vaša edina priprošnjica in zaščitnica in zato nosite s seboj njeno luč, da bi vam svetila in vas vsega zlega odrešila in vas pripeljala v smrtni uri v nebeško kraljevstvo. Luč svete Barbare naj vas čuva, da ne pozabite na boga, ki je edini priča vašega trpljenja! — To vam pa rečem, da takih župnikov že dolgo potem nismo imeli več ,da bi znali tako do srca govoriti.

— Ja, pa kaj sem že hotel? Aha, že res. Ja, ja, tisto delo, da, tam gori v ojstrških jamah! Ja, tam, pa lahko rečem, da sem bil dvakrat ali trikrat že skoraj Matildi zapisan, če bi ne bil veroval v sveto Barbaro. Prav za prav v luč svete Barbare. Eh, dragi moji, težko vam je to bilo v ojstrških jamah v tistih časih! Težko, ljubčki, in zamotano od samega hudobca! — No, pa kaj — nekega lepega jutrnjega šihta je bilo, ko sva bila s kameradom določena (ravno tedaj vsa bila brez prave numere in sva hodila v tabrh zdaj sem, zdaj tja), da greva na neko numero, kjer so imeli od zlomerka hud pritisk. Oporje je lomilo kar sproti in midva sva bila določena, da izmenjavava zlomljeno oporje in postavljava novo. Bili smo torej štirje, dva sta bila na premogu, midva s kameradom pa na podpiranju. Paznik je nama, preden smo se spustili v jamo, še posebej naročil, naj kolikor mogoče paziva, da se kaj ne naredi, zakaj, je dejal, prekleto se bosta morala sukati, da vaju ne oplazi iz stropa tisti drobeči material. Potlej smo šli v jamo.

— Ko smo prišli vsi štirje na odkop, sva s kameradom takoj vedela, koliko je ura, in bilo je nama jasno, da bo današnji šiht hudiča loviti. Ves odkop je bil tako na čudne viže zverižen in oporje je bilo poleg oporja tako, da ni bilo drugega videti ko sam les. Tukajle ga bomo, je rekel oni, oni, na katerega je bila pisana numera, in nič prida ne bomo imeli. Tako je dejal, potem sta ona dva prijela vsak za svoje, midva sva pa tudi kar pljunila v roke in pričela razkopavati. Kamerad je potem stopil s cicko po les, medtem sem pa pripravljal mesto za štemplje, ki sva jih morala izmenjati, kjer se je kazala največja potreba. Nekaj časa sem čakal na kamerada in ta čas je prišel paznik k nam in partijo razbil tako, da sta ona dva s premoga morala z numere nekam drugam, češ, ker se mora prej odkop zatesariti in podpreti, midva s kameradom pa da bova sama ostala pri odrejenem delu. Pa dobro opravita, kar bosta, je še dejal in nato so vsi trije odšli. Jaz sem ostal sam. Kamerada še ni bilo nazaj, ampak kaj, sem si mislil, bo že prišel, je pač kam daleč moral po les. In sem razkopaval, razkopaval, a pri tem zmeraj oprezoval okrog sebe, ker kar nekam se mi je zdelo, da tale odkop nekam premočno diha, in tisto zibanje stropa, ki je sledilo zadaj, me je zdaj kar nekam dražilo. No, sem si mislil, saj kamerad se kmalu vrne, in ko bova vse tole malo podprla in založila, bo tudi odkop prenehal strašiti in bo vse prav. Ampak kamerada ni bilo in ga ni bilo. Ne vem, kaj se mu je bilo pripetilo, da ga ni od nikoder. Pa je že menda res moral kam daleč s cicko po les. Strop pa mi je postajal zmeraj bolj sumljiv, a da name nesreča preži, tega si niti najmanj nisem predstavljal. Pa lej ga, peklenščka! Nekje visoko nad stropom se je moralo nekaj pretrgati, zakaj naenkrat je počilo in ko bi trenil, je odkop zagrmel na kup, in preden sem se vsega tisti trenutek utegnil zavedati, sem že stal pritisnjen ob nekakšen les, do pasu zasut. Verjemite mi, da sem bil že prepričan tisti moment, da sem pokopan za zmeraj. Le čuden slučaj je nanesel, da je od nekod še prihajalo nekaj zraka, sicer bi se kaj hitro zadušil.

— In ko sem bil takole prikovan ob tisti les in sem imel trup pa glavo in roke še proste, a okrog mene sam narušen material, skozi katerega je prihajal edinole zrak, sem začel na vse pretege razmišljati, kaj bo z menoj. Odkop je dolg nekaj čez dvajset metrov, nekako sredi odkopa sem stal, ko je še na kup. Dobro, koliko časa bom takole čakal, da me kdo reši, sem ugibal. Pa prav za prav me je bilo strah pred novim usipom, ki je še kar grozil z grmenjem v stropu in prekleto stiskal vsako upanje na rešitev. Pa, Dolf, sem si mislil, dokler bosta glava in trup še prosta in bo vsaj nekaj požirkov zraka še prihajalo do tebe, je še zmeraj nekaj upanja, pa čeprav bo trajal ta zakop nekaj dni. Da imam vsaj glavo celo in tole kapljo zraka, ti preljuba sveta Barbara!

Potlej sem se spomnil na kamerada, ali se je že vrnil kali in opazil, kaj se je bilo zgodilo z menoj. Bo menda vendar stekel po ljudi, da priskočijo na pomoč. A že tisti hip me je zagrabila nejevera, češ, saj bodo, tudi če so že pri odkopavanju, verjeli v mojo gotovo smrt — kdo vraga bi pač še upal, da je Dolf ostal živ, ko pa je hudič vso numero vrgel na kup. In obup, ki se človeka v takih slučajih loteva, dragi ljubčki, je hujši ko ne vem kaj.

— Pričel sem na tihem sklepati življenje, a že tisti hip me je ošinila neka blazna domisel: Kaj, Dolf, če se le še kako rešiš? Dolf! Rešiš!

V spomin so mi stopile vse mogoče misli, zdaj me je klal obup, da bi tulil in besnel, pa kaj hočeš, bil sem prikovan, a zraka je bilo zmeraj manj in glas, ki sem ga hotel dati iz sebe, ni bil glas, temveč navadno hropenje, podobno umirajočemu. Pa sem se spet takoj pomiril in obvladal in nekakšna nejasna predstava o neki rešitvi me je zdajci oplazila. Spomnil sem se našega župnika, ki je na dan svete Barbare tako lepo pridigoval o njeni lučki in ne vem, ali ni bila tista domisel edina, ki me je ohranila pri zavesti, da sem še kar naprej upal na rešitev. Potem sem začel gruntati, koliko časa že takole čakam na takšen ali drugačeň konec, prikovan v tisti les. Da, čas — kakšen vražji čas, sem si sam pri sebi dejal, je sploh tole in tukajle. Mogoče sem že takole med življenjem in smrtjo nekaj ur, mogoče niti uro, ali pa tudi že nekaj dni. Bog ve. Pa, najbrž me utegnejo oni, ki razkopavajo, da poiščejo moje ostanke, sploh pustiti, da ostanem za večno tu pokopan? Bog ve. Saj se jim najbrž kar sproti usiplje in jim delo ne gre od rok, a o meni so si na jasnem, da me živega itak ne izkopljejo več. Bog ve, kakšna je bila komanda. Saj pri soldatih tudi včasih ni nič drugače. Če te, recimo, tam na fronti dobijo sanitejci, je dobro, če pa ne, je tudi dobro, ti pa obležiš kjerkoli že, ali živ ali mrtev. Resda, s knapi je tudi tako, se lahko reče. Pač vojska.

— Pa kaj vse mi ni padlo v razgrete možgane! Mislil sem na družino, na svojo staro, ki bo mogoče na tihem kar vesela, potem ko bodo potočene prve solze, saj bo najbrž na boljšem, kar se zaslužka tiče — za smrtno nesrečo dobi babnica več ko za penzijon. Na otroke sem mislil, ki sem jih imel tako rad — večjega sem imel posebno rad, saj mi je bil že v precejšno oporo, čeprav je šele začel delati. — Pa kaj, zdajle se mi je zazdelo, da slišim neko oddaljeno razkopavanje. Ali je res? Se mi mar le dozdeva? Čisto razločno sem slišal. Utihnilo je. Pa spet. Tank, tenk. Mar niso name pozabili kameradje? In že spet me je prijelo malodušje, zakaj uvidel sem, da je bila zgolj živa domišljija, kar sem ujel na uho. Ne vem, kolikokrat sem še potlej prisluhnil na tisti tank-tenk, če je prihajal od kod.

— Potlej sem znova obrnil misli v čisto drugo plat. Na rešitev že zdavnaj nisem imel nobenega upanja. Preveč materiala morajo razkopavati in usiplje se jim najbrž sproti iz stropa, pa ne morejo nikamor naprej z delom. Ampak — župnik — sveta Barbara — luč svete Barbare ... misli so mi begotale kakor podgane, kadar zagledajo kakšno zelo svetlo luč. Barbara. Kako je že bilo s tistim, ki je bil zasut teden dni, pa se je rešil? Kdo je že bil? Ne. Ni še vse zgubljeno. Tisti trenutek sem, šele prvič prišel k sebi, se zavedel, da sem v temi. Lampe nimam. Da, lampe, lampe! O ko bi bila vsaj lampa! Nekje visoko je še kar grmelo in se nekam usipalo, ampak moj kot je bil za čudo božje zavarovan. Če bi me ne priklenilo k tistemu lesu, bi imel vsaj toliko prostora, da bi vsaj sedel lahko in laže bi dihal. Nog že zdavnaj nisem več čutil. Če jih še imam, so mi že čisto otrpnile. Po licu se mi je razlival znoj, tole bo mrtvaški znoj. Dolf, sem si mislil, srajco, ki si jo slekel, preden si stopil k delu, je bila mrtvaška, glej, a zdaj še te nimaš na sebi-le mrtvaški znoj te obliva, Dolf. In lampe, lampe, lampe nimam! Pa kaj boš z njo, Dolf? Kaj boš z njo, revež, ki si obsojen, da umreš živ zakopan?

— Zdelo se mi je, da mi je nekdo govoril in me še bolj tiral v obup, toda že me je hkrati obšla neka nova misel, vsa polna rešitve. Tank-tenk-tank-tenk ... kaj, kaj, kaj? Dolf, so mar to sanje? Po bliskovito sem prisluhnil in znova slišal neko razkopavanje. Tedaj nisem bil več v dvomih, čisto razločno sem dognal, da so kameradje na delu in da me odkopavajo. In že sem se spomnil župnika Mataja in njegovih besed, da je luč svete Barbare tista, ki je že marsikoga rešila resničnega pekla. Lučke, ki je premnogim knapom zasvetila, da so se rešili oklepa smrti. O lučke, kje je moja lampa, sem zastokal, moja lampa, da bi prižgal lučko sveti Barbari, ki je tudi v temi. Lampo, mojo mi dajte, mojo lampo, da prižgem lučko sveti Barbari, da me bo rešila!

— Ne vem, kako je vse potlej bilo zmano. Pa bil sem že zdavnaj pozabil na vse, kar me je žgalo v prsih, in zraka je bilo že menda tako prekleto malo, da sem še komaj visel pri zavesti. In na lampo sem gruntal, da bi mi svetila in da bi lučko svete Barbare prižgal, ki me edino lahko reši vseh muk — ali pa me popelje odtod kakorkoli že — ali pa mi razsvetli pot na oni svet.

— še sem bil pri zavesti. Potlej sem zmeraj bolj razločno dojemal žvenket krampov, ki so razkopavali in si delali pot do mene. V srcu je tlela neka nepomljiva uteha, ki se je živela in oplajala z upanjem na rešitev. Da bi se le ne zadušil prej, kajti s sapo sem moral že prekleto skopariti in zdaj, zdaj sem že kar pričakoval, da za zmerom zaspim. Napel sem vse moči, da sem vzdržal. Nato se mi je zazdelo, da sem zajel nekaj več zraka, glej in zdaj-le sem začutil, slišal, da se nekaj zabija pod lesom v stropu. Čisto natančno sem slišal. Čisto gotovo. Aha, aha-cev zabijajo, da bi mi dovedli zraka! O, Dolf, na vse mislijo tvoji kameradje cev da bi ti dali še kakšno uro življenja, zabijajo pod strop!Cev, lampa, lučka — lučka svete Barbare. Glej nisem videl, toda zabijanje je bilo zmeraj bližje, bližje — in zdajci sem natančno zaslišal, da je cev že čisto blizu nekje. Razkopavanje je zmeraj razločnejše sliši — Dolf! — nekakšno klicanje, človeški glasovi so bili, ki so tam zadaj s krampi, lopatami in z velikim srcem hiteli na pomoč. Dolf! Lampa, cev, glasovi, ah, glasovi in zraka je več, zmeraj več, hotel sem zaklicati, pa nisem mogel. Bil sem preslab.

— Zavest se mi je zbistrila. Srce je jokalo in vriskalo: Rešitev prihaja, rešitev! Nisem mogel verjeti: glasovi so se zmeraj bolj bližali — na, zdaj je nekdo zavpil: Dolf, kamerad! Dolf, kamerad, kamerad! Klicali so me, bog ve kdo me je klical ali moj kamerad ali vsi, ki so mi odpirali grob. Tudi ne vem, ali so ti glasovi prihajali do mene skozi cev, ali so kar tako klicali čez tisto pregrajo, ki me je ločila od njih.

— Tedaj se mi je zazdelo, da me je nekaj oščemilo, nekakšen bled svit sem začutil v očeh. Slišal sem razkovanje, klicanje, ki je bilo že čisto blizu. Ježeš, ti ljuba pomagavka, ti sveta Barbara — kaj, mar res, rešitev? Luč? Kameradje? Ali pa le smrt in njen zadnji cahen? še sem bil pri zavesti, za čudo je vse to bilo — in glejte: Moji lampi, ki je bila nekje podsuta je prišla nasproti luč-lučka-lučica. Rešilna lučka, lampa kamerada, ki se je prvi dokopal do mesta, kjer sem bil prikovan. Lučka, lampa same svete Barbare, ki je poslala kamerada, da se dokoplje do mene in me reši Matilde. Polajnar Cene je bil tisti odrešilni duh, ki je z lučko svete Barbare rešil Dolfa, živega zakopanega na etaži v Karlovem polju na Ojstrem.

— Kako je bilo potlej z mano, ne vem. Znašel sem se v špitalu, kjer sem ležal ovitih nog, ki mi jih je stlačilo, pa mi jih hvala bogu ni zlomilo. Ko sem pozneje spraševal kamerade, ki so prihajali k meni na obisk, koliko časa sem bil zasut, sem zvedel, da dva dni in eno noč. — Pobje, imel sem lampo, ki mi jo je zasulo in še mene zraven. Toda lučka svete Barbare je poiskala mene in me rešila in tudi mojo lampo so mi pozneje še našli. Tisočkrat in do smrti zahvaljena lučka svete Barbare, ki mi jo je prinesel Polajnarjev Cene v tisto prekleto numero! — O, pobje, župnik Mataj so dobro in lepo pridigovali in jaz, kakor ne verjamem kaj prida, na lučko svete Barbare pa le nekaj dam! Na lučko, ki nas reši nesreče, kjerkoli že preži na knapa smrt, na lučko, ki bo tudi knapom morala nekoč lepše svetiti pri njegovem delu pod zemljo!

France Kozar

Javna tribuna

Slovenski pisatelji, kje so vaši rokopisi?

Na članek Ljube Prennerjeve smo prejeli naslednji odgovor, ki ga rade volje priobčujemo:

Spoštovana tovarišica!

Vaše stvari sem bral in na videz vas tudi poznam. Če bi zahajal več med ljudi, bi vas o priliki ustavil in vam osebno povedal, kar vam zdaj javno pišem. — Sestavek, ki ste ga pod gorenjim naslovom objavili dne 4. t. m. v ponedeljskem »Jutru«, me je ganil, kakor me vselej gane obupni krik otroka, ki ga kaj hudo boli. Kljub temu pa moram reči, da nimate čisto prav in niste zadeli jedra. Urednik sami so precej nedolžni. Če bi tudi na mah vsem leposlovnim listom postavili druge urednike, ne bi bilo za las bolje.

Slovenski pisateljski začetnik je sprva ves srečen, ker menda nikjer prvenci ne pridejo tako naglo v tisk ko pri nas. Ali sreča ne traja dolgo. Ko je objavil nekaj stvari, ga postavijo pred izbiro, da stopi v ta ali oni »krog« ter se mu z dušo in telesom zapiše — ali pa umolkne. Kdor se potrudi, bo naštel za čudo dosti slovenskih pisateljev, ki so prekmalu umolknili, a seveda še več takih, ki so se dali vkleniti v strankarski jarem. — Naj nihče ne misli, da so slednji najslabši.. Nikakor ne. Poleg pohlepa po slavi je marsikoga zavedlo upanje, da bo kljub vsem omejitvam lahko povedal svoje in dovršil veliko pisateljsko delo. Jalovo upanje! — »Svetovnonazorna« cenzura je hujša od policijske, z velikim pisateljskim delom pa tudi potem ni nič. Preveč se jih bije in puli za prostor v revijah in knjigah. Tako stopi pred javnost vsak le zdaj pa zdaj s kako drobtino, le toliko, da mu ostane ime »književnik«, ne da bi vedelo sto ljudi našteti, kaj je sploh napisal. Malokdo se prikoplje do knjige, ki v opisanih razmerah seveda ni to, kar je pisatelj hotel, ali vsaj ne taka, kakršna bi včasih lahko bila. — Kdor meni, da mora biti samo njegovemu talentu in ustvarjalni sili prepuščena izbira umetniških steza, ki so speljane od globin, kjer se človek skoro ne razlikuje od živali, do višav svetniške ekstaze — je obsojen na smrt, tovariš, ki se je dal ukleniti — pa na počasno in mučno umiranje.

Zato prizanašajte in odpuščajte literarnim urednikom, ki so navadno izbrani izmed — umirajočih. Saj je desetkrat res, kar jim očitate, ali človeško je vse razumljivo. Kako ne bi človek, ki vidi in bridko občuti drugim nevidne vezi, surovo žalil ali malomarno odpravil vas, ki stopite predenj s trdno vero, da mora imeti pisatelj prosto pot? Ali ne čutite, da so njegova dolgovezna, posiljeno vzvišena predavanja, ki v njih morda ni za dva stavka jedra, le strgan piašč, ki naj zakrije stisko, hujšo od vaše? In trusti za medsebojno povzdigovanje v literarna nebesa? — Zgolj mali obliži na velike in skeleče rane ... Sodite človeško in ne obsojajte tovarišev, ki so po svoje tudi — nesrečni! Premišljujte rajši, zakaj je sistem najbolj trdno zagrabil pisatelje, in marsikaj vam bo jasno. Umetnik je zmerom revolucionar, ker ni nikoli zadovoljen s tem, kar je. Ali hoče uveljaviti novo misel ali novo obliko. Ne trdim, da je vsak, kdor piše že umetnik. Ali vobče postanejo revolucionarji lahko nadležni in poglavitna stvar je — varnost. Zato je previdni Herodež ukazal pomoriti vse betlehemske otročiče. — Na videz je spodbujanje novih pisateljskih talentov napaka v logiki sistema. V resnici pa ni. Že v starem Rimu so se radi bahali z ujetimi ljudmi in zvermi.

Tudi poplava prevodov je logična. Ljudje skoraj ne berejo domačega leposlovja, ki je z neužitno strankarsko mastjo zabeljeno in zbrazdano. Nekaj pa morajo vendar brati. Torej jim dajejo strankarske založbe prevode, ki niso nevarni. Tujt pisatelj dobi z laskavim spremnim pismom paradno vezani izvod in stvar je opravljena. K skromnemu honorarju prišteje vrednost reklame, da je njegovo delo preloženo na en jezik več. Kako je včasih preloženo, k sreči ne ve. V naše razmere se ne bo nikoli prišel vtikat, in če je slučajno kaj napisal, kar spominja tudi nanje, nič zato. Bralcem se vse prikaže kot tuj greh, ki ga mili slovenski narod — hvala bogu — doma ne pozna. — A najlepše še pride: Zakupniki slovenskega leposlovja, ki so domačim pisateljem roke zvezali in usta zamašili, se potem hinavsko izgovarjajo na slovensko siromaščino. Z neuspehom domačih revij in ljudskih izdaj, ki jih ljudje kupujejo največ zaradi strankarske discipline ali napačno pojmovane kulturnosti, opravičujejo plačevanje beraških honorarjev za izvirne stvari, kot posebno nagrado pa dele med svoje zasužnjence — prevajanje tujih del. In prevajanje je v naših razmerah za izvirnega pisatelja strup.

»Majhen narod smo« — doni pisatelju nenehoma na uho. Bog ne daj pisatelju priti na misel, da bi mali slovenski narod, ki plačuje žemlje, čevlje in kino enako drago kakor veliki narodi, da bi narod, ki dobro živi sto odvetnikov, da mu kvarijo pravni čut, in nič koliko ravnateljev, da mu zapravljajo njegovo premoženje, sam že še kako spodobno nagradil peščico pisateljev, če ne bi bilo zakupnikov vmes. In če že kdo pride na puntarsko misel, je tudi za te primere poskrbljeno. Zasebni založniki se dandanes ne upajo na dan, samozaložbe in redki nestrankarski časopisi pa so narodu že očrnjeni kot zloglasne beznice. Pisatelj, ki hodi tja, ni več resen in spodoben človek. — Organizacija za zasužnenje in izkoriščanje slovenskih pisateljev je v svoji gnusni pretkanosti tako popolna, kakor je menda samo še ena na svetu — organizacija mednarodne trgovine z dekleti.

Razumem, da mlad pisatelj, ki je morda izkusil, da bi narod njegovo delo sprejel in odobril, od srda in gnusa vzkipi, ko nenadoma zapazi okog in okrog sebe zid, ki čezenj ne more k narodu. Saj se še v starem vse vzdiguje, če to stvar premišlja. Ali kljub vsemu, spoštovana tovarišica, menim vendarle, da ni poglavitno, kaj se je primerilo vam, meni in se nič koliko drugim. Poglavitno je, kaj se je primerilo narodu! Slovenski narod pa je po zaslugi zakupnikov slovstva zadela huda nesreča. Slovenski narod ima danes kljub obilici pisateljskih talentov leposlovje, ki je brez prave zveze s preteklostjo in sedanjostjo in brez pravega razgleda v prihodnjost. Slovensko leposlovje danes ne kaže umetniške podobe resničnega življenja, značaja in hotenja naroda ter zato tudi ne more narodu dati za življenje potrebnega poguma in volje. To je velika nesreča in velika nevarnost! Ali ni pomoči? — Bi bila, če bi bili pisatelji pametni in solidarni. Samo nekaj mecenov in veliko moralne moči bi morali imeti! Dokler tega ni, je škoda besedi. Zato bi danes rekel mlademu pisatelju, ki bi mi potožil svoj križev pot:

Ne smili se sam sebi preveč. Poleg pisateljev brez založnika ima narod tudi kmete brez zemlje, delavce brez dela, obrtnike in trgovce brez kredita, bolnike brez zdravnika, matere brez družinskega ognjišča in še polno drugih siromakov. Tvoja stiska je le drobec velike narodove stiske. Če ti je en bog dal umetniški dar, so ti drugi bogovi naložili dosti gorja. Zahvali se vsem, kajti brez lastnega gorja ne bi nikoli razumel ljudi — in kaj bi ti potem hasnil umetniški dar?! Iz želoda zrase hrast, iz lešnika leska. Ali tudi leskov grm je v svoji popolnosti lep, velik in koristen. Zato poišči in izpopolni najprej sebe. Ne pozabi, da ima vsaka umetnost svojo rokodelsko podlago, in da mora biti velik umetnik tudi velik mojster. Umetnik se rodi, mojster se šele s trudom izuči. Kadar si kaj dobrega napisal, zakleni rokopis v miznico. Če ti bo čez leta še všeč, spravi ga še bolj skrbno. Veruj, da bo prišel čas, ko bo dober rokopis dragocenost. Pisateljeva umetniška beseda narod oživi in živi, včasih ga celo preživi. Tudi slovenski narod, ki je zdaj strada, jo bo slednjič sam zahteval, ker mu je prav tako potrebna kakor vsakdanji kruh.

Tako bi mu dejal. Samo ne vem, če bi bili moji nauki siromaku v tolažbo in hasek.

Pozdravlja vas

Janez Rožencvet

Nova uršulinska gimnazija v Ljubljani

Skoraj bo že mesec tega, kar smo pod tem naslovom čitali v »Slovencu« obširen članek, v katerem pisec podrobno opisuje lepe in resnične sodobne načrte za novo zgradbo uršulinske gimnazije v podaljšku Šubičeve ulice. Stvar je v javnosti deležna prav živahnega zanimanja, saj bo z novo stavbo padla ena izmed starih, zadušljivih pregrad, ki naše mesto tudi v najstrožjem središču režejo na obzidane kose in bo Kongresni trg zadihal neposredno s Tivolijem. Čudim se pa, da še nihče ni dvignil glasu zaradi nenavadne novotarije, ki jo je s svojim člankom uvedel »Slovenec«. Članek strokovno opisuje in razlaga načrte lepega novega poslopja, pri tem pa niti besedice ne črhne o projektantu. Ne moremo misliti, da bi vodstvo uršulinskega samostana oddalo delo kakšnemu začetniku, ki bi iz svoje plahosti ne upal z imenom na dan, a tudi načrti sami pričajo, da jih je delal mojster. Zato se na odločujoče instance obračamo s prošnjo, naj javnosti zaupajo projektantovo ime.

Ljubljančan.

Na naslov mestne občine

Ker je bilo na koncu Hribarjeve tovarne in na mostu čez Ljubljanico ob slabem vremenu zadnja leta vedno mnogo luž in blata, so hišni posestniki s Kodeljevega zbrali podpise in se obrnili na predsednika mestne občine s prošnjo, naj se to odpravi. Občina je cesto nato res popravila, za kar so ji vsi prebivalci kodeljevske naselbine hvaležni. Nujno potrebna pa bi bila na tem koncu še javna telefonska govorilnica in pa električna ura. Telefonska govorilnica naj bi stala poleg trafike nasproti Hribarjeve tovarne, nad njo pa bi se dala namestiti tudi ura. — Na koncu Codellijevega zelenjadnega vrta je že lepo zarasel kostanjev park. Okoličani bi pa bili zelo veseli, če bi mestna občina v tem parku na spomlad postavila nekaj poti. Če bi bil na koncu parka še kup peska za otroke, da se jim ne bi bilo treba valjati po blatu in prahu kakor zdaj, bi bile gotovo vesele matere in otroci.

Drevi ob 20. bodo v veliki filharmonični dvorani nastopili Trboveljski slavčki pod vodstvom svojega dirigenta Avgusta Šuligoja z izbranim, na novo naštudiranim programom, da proslave 10-letnico svojega obstoja. Kulturna Ljubljana, ki je v teh 10 letih že tolikokrat iskreno pozdravila male pevce iz črnega revirja v svoji sredi, bo gotovo tudi tokrat do zadnjega kotička napolnila dvorano.

Kupon za brezplačno „Minuto pomenka“ Štev. 62

Po ženskem svetu

Pogovor s perico iz Bizovika

Dobro jutro, perica! Ali veste, da bi danes lahko slavili jubilej?

— Kako pravite? — Danes? Prav res ne vem, kaj je danes!

Jubilej, perica, jubilej ali spominski dan... zakaj prav danes je 40 let, odkar nam brez prenehanja perete.

— Ali je mogoče, gospa!? 40 let! Bo že res. Naša Micka je bila takrat še čisto majhna. Koliko sva medtem že doživeli! Koliko se je na svetu izpremenilo!

Da, marsikaj, perica: mlada poročenka sem še bila, ko ste prvič prišli k nam. Nekaj stanovanj smo medtem že menjali, dokler se nismo končno ustalili v lastni hišici! Moje hčerke so postale žene in matere in moji vnuki in vnukinje so po gimnazijah in akademijah. Marsikaj se je izpremenilo.. postarali sva se .. a veseli me, da po 40 letih še vedno vsak ponedeljek pijete pri meni svojo običajno kavo. Zaslužite jo, saj je težko vaše delo.

— Oh, če ste le res zadovolini, gospa! Saj storim, kar morem, in se potrudim, verjemite!

Iz Bizovika ste, kakor večina ljubljanskih peric. Kako pa je tam?

— V Bizoviku pere za Ljubljano več kakor 50 rodbin. Že od nekdaj in odkar ljudje pomnijo. Pranje se podeduje od rodu do rodu, od matere na hčere. Že kot otroci pomagajo deklice pri pranju, pazijo in raznašajo perilo in po smrti svojih mater podedujejo naročnice gospodinje. Tako so prale za nekatere ljubljanske hiše že naše prababice, pa jim bodo še naši otroci in vnuki.

Kaj pa možje in sinovi?

— Možje so zidarji, delavci, mali rokodelci. Povečini pozimi ne zaslužijo dosti ali celo nič, pa morajo žene in hčere vzdrževati rodbine.

In vaš mož?? Nikoli več ga ne omenite. Ali je še zmerai v Ameriki?

— Tudi moj mož je bil zidar. Nekdo mu je pravil, da se v Ameriki dobro zasluži. Pa sta skupaj odšla tja. Šest tednov po njegovem odhodu se je rodila druga naša hči. Danes je že blizu 40 let stara. Mož pa se ni nikoli več oglasil. Ni vprašal po otrocih, ne po meni. In tudi vinarja denarja nam ni poslal. Neka ženska mi je leta 1917 prišla povedat, da je umrl. Tako poročilo je dobila iz Amerike. Jaz nisem ničesar dobila po njem. Kaj hočete, zapustil nas je in pozabil. — Tako sem morala sama vzdrževati in vzgojiti otroka, pa skrbeti za vse sama. Dekleti sta mi zelo zgodaj pomagali. Zdaj je ena v tovarni in mi pomaga prati, kadar utegne; druga pa je sama perica. Obe sta dobri in pridni. Živimo torej od pranja in pridelamo kvečjemu nekaj krompirja. Tako živi tudi večina drugih žensk v Bizoviku.

Kje in kako pa perete?

— Za pranje ima vas dva rezervoarja, v katera se pod zemljo napeljane cevi, da se pritaka voda. Banovina ju je dala napraviti, prispevati pa smo morali tudi perice.

No pa po pravici povejte, s čim pa perete perilo; ali se katera izmed vas poslužuje apna?

— Ne, nikoli, gospa. Perilo vse žehtamo. Za to mora biti pepel bukovih drv. Vsa druga pralna sredstva so za nas predraga. Apna jaz nikoli ne uporabljam.

Vem, vem, perica. Saj bi se poznalo na mojem perilu.

— Perilo najprej namočimo v mrzli vodi; kar je zelo umazanega, pa v topli. Izperemo in izmencamo iz tople vode. Potem žehtamo. V manjše čebre vlivamo na perilo vreli pepelov lug po 6 do 7 krat, v velike čebre pa tudi po 12 krat.

In s tem je žehtanje opravljeno?

— Ne, potem še v kotlu segrejem čisto vodo, narežem vanjo za manjši čeber 2 koščka mila in vlijem končno še to na perilo, ko sem odstranila rjuho s pepelom. Nato pokrijem čeber z lesenim pokrovom in pustim čez noč, da se perilo pari.

Čemu vam služijo rezervoarji? — Perilo mencamo v njih. Ko je požehtano in iz luga izmencano, ga pa izpiramo ob potoku, ki teče po sredi vasi.

Največji križ je pač s sušenjem kaj?

Sušimo, če le mogoče zunaj in pod kozolci, ki jih čedno izperemo in obrišemo. Nekatere premožnejše pa imajo tudi že sušilnice s pečmi na žaganje. To je prostor kakor kakšna soba; v njem je peč, ki se kuri z žaganjem. A žaganje je težko dobiti in drago je. — Tiste, ki nimamo take peči, sušimo pozimi ob slabem vremenu v »hiši« okoli velike kmetske peči. A to gre zelo počasi.

In drva so draga, kaj ne? Vsi trpimo od tega.

— Da, da gospa! Za zimo sem kupila 10 m³ drv, a kurim tudi še s premogom; bojim se, da vseeno ne bo zadosti. Živi se slabo; prav iz rok v usta.

—a—r.

75 let Lee Faturjeve

Dne 15. novembra je praznovala svojo 75-letnico pisateljica Lea Faturjeva. Ob tej priložnosti jo je obiskalo nekaj žena v želji, da bi kaj več izvedele o njej. Neposredni vtis njene osebnosti je presenetljiv. Fa-

turjeva spada med one ljudi, ki v množici radi izginejo, ki se umaknejo za povsem neznatno zunanjo pojavo. Ko pa prideš bliže, ko jameš tipati za človekom, se nenadoma razraste, dobiva čedalje večje razsežnosti in dominira. Faturjeva je živela toliko vstran od sveta, v katerem ni več prostora za osebnost, da je lahko svobodno in do kraja razvila vse lastnosti Notranjke. Sama pravi, da je Notranjka ošabna in trmasta, in da zato nikoli ni moledovala okrog ljudi. Ali je vulkanska natura res znak Notranjke, ne vem, toda živi ognjenik, ki ga kot človek predstavlja Faturjeva še danes, je za nas povsem nenavaden pojav. Toliko strasti, toliko neposredne topline nismo vajeni. Kako navdušeno, s kolikim prepričanjem zna govoriti Faturjeva in kako malodušje preveva često nas!

Lea Faturjeva spada med naše samouke. Obiskavala je sicer tri razrede italijanske ljudske šole pri benediktincih na Reki, toda nadaljnja pot do formalne izobrazbe ji je bila zaprta. Zato je z vsemi silami stremela po izobrazbi in si jo je pridobivala izven šole sama. Danes bere lahko ruske, hrvatske, nemške, italijanske in francoske avtorje v originalu; z brati se je učila latinščine, posegala je pridno po zgodovinskih knjigah. Neugnana žeja po branju jo navdaja še danes; na njeni mizi so skladovnice knjig.

Nesporno je, da živi v njej pristni nagon izpovedovanja. Kot petnajstletno dekle je napisala svoj prvi prispevek v »Slovenskega gospodarja«. Poleg tega lista so bile Mohorjeve knjige takrat edino slovensko čtivo, ki ji je prišlo pod roke. Vendar je morala ta svoj nagon v sebi zatirati, zakaj okoliščine niso bile take, da bi se lahko nemoteno posvetila pisateljevanju. Domači so bili hudi nanjo, če je s tem izgubljala čas, in metala je rokopis za rokopisom v ogenj. Končno je neka znanka po naključju videla njen roman »V burji in strasti« in ga je odnesla tedanjemu uredniku »Doma in Sveta« dr. Opeki. Sprejel je delo, izhajalo je leta 1905. Bila je dolga leta sotrudnica »Domu in Svetu« in je objavila tudi večino svojih stvari v njem.

Kdor se bo temeljiteje poglobil v njeno delo, ga bo gotovo zanimala naslednja izpoved, ki nam govori o osrednjem doživljaju. V Reki je mnogo posedala ob morju (Morje je eno tistih prvin, ki jih neprestano srečavamo v njenem delu). Nekoč je bil hud vihar. Desetletna deklica je stala ob bregu in videla čoln zunaj na vodi, ki so ga metali valovi. Ribič v njem je vil roke. Otrok pogleda ni mogel več vzdržati. Zaprla je oči. Ko jih je spet odprla, ni bilo nikjer več ne ribiča ne njegovega čolniča. Še zdaj, ko je na svojo 75-letnico pripovedovala o tem doživljaju, ji je drhtel glas. Ta doživljaj je bil zametek njenega največjega in obenem najljubšega dela »Za Adrijo«.

Zanimivo je, kako nastajajo njena dela. Iz enega občutja, enega stavka se izlušči neugodje, ki prehaja v telesne občutke. V prsih jo tišči, šumi ji v glavi, in ko se sproste iz nje prvi stavki, jo minejo slabosti. Včasih, ko se ji je delo pri kakem poglavju podnevi zataknilo, jo je odrešila noč. Slišala je govoriti svoje junake in vedela je, kako mora nadaljevati. Sploh živi zelo intenzivno s svojimi ljudmi. In obhaja jo neskončno domotožje, kadar delo skonča. Postali so si taki prijatelji, poznali so se do kraja — potem pa je nenadoma vsega sožitja konec.

Mnogo svojih snovi si je pisateljica poiskala v zgodovini. Prav zdaj obdeluje snov iz Knežaka: Slovenski Hero in Leander. Za »Bisere« je šla nalašč v Gorico iskat sredine za svoje junake. Opisala je tudi Bienale — vendar ni bila nikol tam. Prav, da je šla tja »v duhu«. Prav tako je točno opisala Sarajevo, dasi ni bila nikoli v tem mestu. Človek za to nima zaslug, to pride, to je prirojeno, zlasti slog. Gradivo pa predstavlja veliko delo, ki je zelo zamudno. Tako je opredelila svoje delo pisateljica sama. —

Ni samo stvar pietete, če se ob pet in sedemdesetletnici spominjamo Lee Faturjeve. Človek, ki je vztrajal to'ko časa, ki je bil tako dolgo zvest sebi in ki je s tako nezmanjšano strastjo zasledoval svoj cilj in iskal zanj izraza, si je že davno zaslužil pozornost in spoštovanje vsega slovenskega občestva.

M. M.

Ob 20letnici sarajevskega gledališča

Od Sarajeva do Ljubljane

V soboto 30. novembra ob pol osmih zvečer je sarajevski Talijin hram na svečan način začel proslavo 20letnice svojega uspešnega delovanja v srcu Bosne. Razen domačega ansambla so to lepo prigodo počastili s sodelovanjem tudi beograjski gledališki igralci. Beograjska drama je v znak priznanja sarajevskemu hramu umetnosti, odkoder so prišli tudi mnogi njeni sedanji člani, uprizorila Dickensovega »Črička za pečjo«, ki ga je za Moskovski hudoženstveni teater priredil Šuškević. Med mnogimi odličnimi gosti so predstavi prisostvovali odposlanec Nj. Vel. kralja, general Pesić, zastopnik ministra prosvete, ban drinske banovine Mihaldžić, mestni župan Zlatar in mnogi drugi.

Naš dopisnik je pred začetkom svečanosti naprosil upravnika gledališča za razgovor. G. Janjušević ceni nas in našo književnost in je v nevezani besedi odgovoril na zastavljena vprašanja.

»Gospod upravnik! Povejte mi, kakšen odnos in delež so imeli pri vašem dosedanjem delu slovenski pisatelji in umetniki?«

»Ne morem reči, da mnogo, ampak kar je bilo, bilo je najboljše in reprezentativno. Dajali smo večkrat Cankarja, Krefta, Župančiča, Golarja in druge vaše dramatike. Tudi gledaliških umetnikov, ki so bili Slovenci, ni manjkalo pri našem delu. Spomnim vas samo našega odličnega režiserja D. Pregarca, ki je bil dolgo let eden naših najboljših dramskih sil.

»Vem. Toda v zadnjih letih ste nekam zastali, Slovenci niso več tako pogosto zastopani v vašem repertoarju kakor prej. Kaj je vzrok temu?«

»Na to vprašanje je težko odgovoriti. Prvič nimamo prevodov, a drugo, kar imamo, ne moremo dajati, ker ne dopuščajo zunanje razmere. Prosim vas, saj smo imeli dolgo na sporedu Kreftovo »Veliko puntarijo« in Cankarjevega »Hlapca Jerneja in njegove pravice«. Pa ni v naši moči, da to dajemo...«

»Radoveden sem le, kako mislite v bodoče. Bodo li slovenski dramatiki spet zavzeli svoje staro mesto? Želite li kaj sporočiti našim književnikom?«

»Od srca rad. Potrebno nam je kulturno zbližanje. Da bi bilo vse od mene odvisno in od vas, bi bilo prav lahko. Toda slovenskih del v prevodu nam manjka. Potem bi bilo vse prav lahko in tudi naše Sarajevo bi bilo deležno kulturnih dobrin bratov Slovencev. Povejte vsem, da si mi tega zelo želimo.«

Prijateljsko mi je stisnil roko, kakor da bi hotel poudariti svoje besede in je odhitel.

Martel.

Sodobni otrok

Nahajamo se v dobi, ko je čez 24 ur že vse ‚stara šara', ko je vsaka novica le predhodnica nove senzacije. Otroci so v tem oziru najbolj sodobni, ker tak-le 8 do 10-leten deček se požvižga na vso teorijo, na šolo (po njegovem pojmovanju!), njemu je važna le trenutna senzacija, pa naj bo ugodna ali neugodna. Današnja doba nudi ne le odraslemu — v še večji meri mladini ogromno duševne hrane. Radio, časopisi, revije in podobno so najboljša propaganda za vsakogar, ki jo zna uporabljati. A otrok ne misli predaleč. Do konice nosu in ne dalje! Toda otrok je s tem zadovoljen, ker še ni spoznal, da ima življenje dvoje plati. Zato je nujnost današnje dobe, da je otrok površen, da sprejema in oddaja vse površno, pa naj bo to šolska naloga, domača vaja, igra ali karkoli. Na izprehodu vidi na mah toliko zanj zanimivih dogodkov in reči, da mu je to preveč in posledica je neka apatičnost. Otrok doživlja vsak dogodek globlje, nego mislijo mnogi starši, in če se nakopiči okrog njega preveč vtisov in če je nekaj vtisov posebno globokih, tedaj postane zmeden in marsikateri oče in mati sta bila potem, ko sta otroku pripovedovala nekaj, o čemer sta bila prepričana, da bo nekako odkritje zanj, a sta prejela raztresen odgovor, silno razočarana. To ni nič novega, to je značilno za tip sodobnega otroka. Novo je pa to, da ta nova doba s svojimi senzacijami postavlja starše pred nove naloge, težje in bolj zamotane od onih, ki so jih imeli naši starši. Sodobni otrok, ki mu je 8 let, je **duševno dovolj razvit, da dojema in tudi deloma razume dogodke okoli sebe, vsekakor večino izmed njih po svoji otroškosti. Glavno pa je, da jih razume, in če kdo danes posluša otroke, dečke 8 do 10 let, se čudi njihovi razgledanosti in zrelosti z ozirom na njihove ‚debate', katerih glavni cilj so svetovni dogodki. Starši se držijo za glave, ko čujejo take stvari, in mnogo, če ne večina jih je, ki otrokom sploh odrekajo pravico, izražati svoje misli! S tem hočejo nekako rešiti otroka pred pogubnimi vplivi vsakdanjosti, toda to se jim pač ne posreči, ker to enostavno ni mogoče preprečiti. Ali hočete otroka zapreti v kletko? Ga hočete izolirati? Kako vendar, na kak način? Tu ni drugega izhoda, nego popolna prostost in svoboda, obenem pa obojestranska odkritosrčnost, ki je pa tako zelo manjka vsepovsod! Zakaj otroku nekaj prikrivati, mu povedati, prikazati drugače, nego je res, ko pa na poti v šolo od tovarišev itak izve resnico, seveda čestokrat v potvorjeni obliki? Ko se to ponovi, nastane nezaupanje do staršev, kateremu se oni seveda čudijo. Toda po mojem mnenju ima otrok prav, če je do svojih staršev po navedenih izkušnjah nezaupljiv, ker stalno čuje opomine: »Govori vedno le resnico!« On pa je na poti v šolo ugotovil, da je bil nalagán — doma! Zato naj bo sodoben otrok v prvi vrsti deležen resnice, le s tem mu bo pomagano.**

V zvezi s tem nastopi važen faktor: Vzgoja! Če otrok v splošnem nima zaupanja ali pa je izgubil zaupanje v svoje vzgojitelje, je s tem izgubil vse! Kajti otrokova duša je nežna, lahko sprejemljiva za dobre in slabe vplive, obenem je pa tudi zelo občutljiva. Zato je treba polagati največjo važnost na to, kako bo otrok sprejel to, kar se mu nudi! Največkrat ni važno, kaj se otroku nudi, ampak je važnejše, kako se mu nudi ali pove! Sedanja doba je doba presenečenj in starejša generacija se nikakor ne more znajti in zato ne razume sodobnega otroka. Razumevanje pa je v človeškem življenju eden glavnih činiteljev, brez razumevanja ni skupnega delovanja, in če manjka eno in drugo, je sodobni otrok velik revež! Četudi ima osebno prostost in svobodo — duša mu je utesnjena v votlini, v kateri brezmočno rožlja s svojimi verigami in si želi ven, na plan, med sorodne duše! A ne more, ne dá se mu, ker nima sorodne duše, kateri bi zaupal svoje male skrivnosti, svoje največkrat tako skromne želje: Otrok bi rad govoril o vsem, kar je čul, česar ne razume, kar mu je novo, kar ga silno zanima, kar mu je še neznano. Pa če izreče tako željo, tedaj dobi odgovor: »To ni zate, si še premlad, uči se raje!« Bum! Kdo bo zameril takemu otroku, ki je bil na tak način zavrnjen, da je »trmast, samosvoj, predrzen, občutljiv« itd.? A malo je ljudi z razumevanjem otrokove duševnosti, mnogo je pa otrok in te je treba vzgajati... Toda pravilno vzgajati, v sodobnem duhu naj se vzgaja sodoben otrok, le potem bo iz njega postal človek, ki se ne bo bal življenjskega viharja in borbe!

Poglavje zase, čeprav je tesno povezano z domom in starši, je šola. Živo se spominjam razgovora s prvošolcem, ki je v začetku letošnjega šolskega leta sam potoval iz Ljubljane v Maribor k sorodnikom. Zapletel sem ga v razgovor in bil sem presenečen nad samostojnostjo tega 11 letnega dečka. Človek z omejenim obzorjem bi ga imenoval »upornika«, meni je pa ugajal njegov nastop, njegova sigurnost, ker ni pri tem prišla do izraza — predrznost! To je važno! Potipal sem njegovo »šolsko žilico« in sem ga vprašal, kako mu ugaja v šoli. Vrgel je glavo sunkovito kvišku in me pogledal s čudnim izrazom, ki je kazal nekako začudenje, obenem pa upor, češ, kako si ga drznem izpraševati o stvari, ki je njegova osebna zadeva. Jaz mu seveda nisem kazal svoje presenečenosti in skoroda občudovanja, ampak sem ga mimogrede vprašal, kako mu ugaja v šoli sploh, ali ga veseli študij in podobno. Prejel sem odgovor, ki se ga nikoli ne bi bil nadejal, ki pa mi je pokazal globok prepad med starim šolskim sistemom, kateri se kljub novi dobi še vedno izvaja, in sodobno šolsko mladino. Odgovoril je: Učenje me že veseli, ampak bolj od knjig in učenja me veseli narava, avioni in tehnika! A o teh stvareh v šoli ne čujemo nikoli ničesar in zato šola ni ravno zanimiva. Učim se pa kar dobro, seveda, to pač moram, a bolj bi me zanimalo vse drugo, potem bi se učil laže in z veseljem.«

Teh par besed nam odkriva dušo sodobnega otroka, ki mu vcepljajo stara pravila, star sistem preteklosti, namesto da bi bil najvažnejši faktor sedanjost, doba, v kateri živimo, da bi se otrok resnično pripravljal na prihodnjost, na življenje, ki ga čaka, polno razočaranj in težke borbe za obstanek! Šola, današnja šola, se je nekako preživela, o sodobnosti že davno ni več govora, vendar bi pa bilo ravno v sedanjih časih nujno potrebno, da nudimo naši mladini, ki dorašča v najtežjih okoliščinah, sodobno šolsko vzgojo! Domača vzgoja ne more dati otroku vsega, kar bi hotel in moral dobiti, sodobni otrok potrebuje sodobne vzgoje! Dajmo vendar našemu naraščaju priliko za razmah, za polet, saj naša mladina je nadarjena in poleg tega ne pozabimo, da je mladina steber in up naroda! Če si hočemo privzgojiti dobro generacijo, ki bo nadaljevala naše narodne tradicije, če hočemo imeti duševno močan naraščaj, tedaj mu dajmo dobro šolo, ki bo za otroka zanimiva, poučna in koristna! Zavedati se moramo odgovornosti in zato je potrebna reorganizacija našega učnega sistema od 1. razreda osnovne šole do univerze.

Ne pozabimo, da je mladina naša bodočnost, ona naj nadaljuje započeto delo, a to bo mogla storiti le tedaj, če bo duševno dovolj zrela, da v dánem trenutku prevzame dolžnosti, ki čakajo nánjo.

Bizeljski.

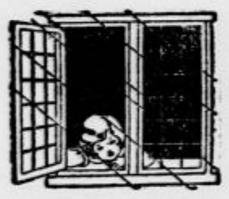

VZGLEDEN ZAKONSKI PAR

— Zakaj se ježiš?
— Žena mi je razbila lopar.
— In kako je to storila?
Udaril sem jo z loparjem po glavi.

France Lobodika:

Nezgoda s knjigo

»Res ne morem,« je odgovorila Lenka. »Prišel bo striček profesor, hudo bi ga užalila, če bi šla ob njegovem prihodu z doma. Rad me ima«.

»Bom pa katero drugo dobil, če nočeš ti z menoj!« je jezno odvrnil Milan.

Lenka ga je žalostno pogledala.

»Drugo nedeljo grem s teboj, kamor hočeš. Jutri ne!«

»Že prav!« je rekel. Molče sta nadaljevala pot. Šla sta iz parka, s sprehoda. Zavila sta v prvo prečno ulico.

Kar zašumi nad njima nekaj podobno frfotanju papirja. Preden sta imela čas pogledati navzgor, je že padla tik pred nju lepa, v usnje vezana knjiga. Milan jo je pobral, prebral naslov in že je njemu in Lenki splaval pogled navzgor. V tretjem nadstropju je na oknu slonelo dekle. Bilo je v zadregi. Milan je pomislil: Brala je, pa ji je knjiga padla iz rok. Lenko pa je zbodlo: Nalašč jo je spustila!

Milan ni rekel Lenki nobene besedice v opravičilo. Planil je skozi vhod in po stopnicah navzgor. Dekle ga je čakalo na stopnišču in v zadregi opravičevalo:

»Le kako sem mogla biti tako nerodna. Saj bi vas kmalu ubila. Mislila sem že, da bo padla na navs. K sreči ni.«

Dal ji je knjigo v roke. Povabila ga je v stanovanje.

»Sama sem doma. Dolgčas mi je. Take puste knjige moram prebirati, da si ga preganjam, zraven pa spravljam življenje spodaj idočih v nevarnost«.

Milan jo je opravičeval.

»Takale, v mehko unje vezana knjiga pa že ne bi nikogar ubila. Kar se pa mene osebno tiče, bi jo moral poljubiti, ker mi je omogočila, da sem vas spoznal«.

Nasmejala se je. Pokazali sta se dve bleščeči vrsti belih bisernih zob. Sladek je bil ta smeh. Na njej je bila vsaka posameznost lepa in vse med seboj skladne. Brinetka je bila, temnih oči, drobnega obraza in nežno bele polti. Ono malo rdečice, ki jo ji je nagnala v obraz zadrega, se je že porazgubilo. Srednje postave je bila, vitka, nežna. Krasna je bila. Milana je njena lepota prevzela. Na Lenko, ki ga je čakala doli, je pozabil.

Čakala ga je deset minut, ni ga bilo. Zaslišala je, da nekdo zapira okno. Pogledala je navzgor. Zaprlo se je okno, ki je z njega padla knjiga. Lenka je pomislila: Če bo prišel, bo prišel takoj, če ne ga pa ne bo brž. Solze so ji stale v očeh, komaj jih je zadrževala, da se ji niso ulile po licih. Doma se je izgovorila, da jo boli glava, in je šla takoj v spalnico. Drugo jutro je bila Lenka nepresnana, a njeno vzglavje premočeno od solz.

Zato se je pa Milan zadovoljno obračal na svoji postelji. Da, lepa je ta njegova nova znanka. Ponosna, kar mu je zelo všeč, zgovorna, duhovita, očarujoča. Zdaj je o njej že vedel nekaj. Danica ji je ime, bratov nima, sester nima, drugi domači so pa na Dunaju. Zelo se dolgočasi, sama je. S knjigami si krajša čas, s klavirjem in gospodinjstvom. Povabila ga je, naj jo še pride obiskat, čas lahko izbira po volji, vedno je doma. Pomislil je na Lenko. — Naj se gre solit! Niti sam ni mislil, da bo res tako hitro našel drugo. Danes je Danico spoznal, za jutri je povabljen na obisk. Če bo šlo tako hitro naprej, bo morala trdnjava brž pasti.

Na, tako hitro pa le ni šlo. Trdnjava je bila ponosna, toda imela je obzidje, ki je držalo Milana v razdalji. Danica ni dekleta, ki ga je spremljal, ko ji je padla knjiga z okna, omenila niti z besedico. Milanu je bilo to z ene strani všeč, z druge pa spet ne. S tem bi mu dala priliko, da kaj spregovori o ljubezni. Kolikorkrat je napeljal pogovor nanjo, tolikokrat ga je Danica speljala od nje.

Prvi teden je v razgovoru z njo užival. Drugi teden je postajal že nervozen. Prišel je le dotlej, do koder mu je sama dovolila. Niti z besedo ni mogel bliže, preko te meje. Grizlo ga je. Vedel je, da je zmaga tem slajša, čim daljši in težji je boj, toda to ga ni tolažilo kdo ve kaj. Stal je na mestu; v štirinajstih dneh, v katerem času je Danico obiskal štirinajstkrat, ni prišel dalje od mesta, ki je stopil nanj prvi dan.

Vedno bolj mu je bila všeč. Čudno, le zakaj ga vedno znova vabi, zakaj je tako prijazna ž njim in vendar tako visoka? Odločil se je, da bo presekal ta vozel z enim udarcem. Takoj jutri bo stopil k njej ob prvi priliki in jo bo objel in poljubil. Saj ga mora tudi ona ljubiti — če ne ga ne bi, ga ne bi vabila. Povedal ji bo, kako jo ljubi, morala mu bo odgovoriti.

Drugi dan je na poti k Danici srečal Lenko. Prvikrat po onem sprehodu. Šla je s kolegom Danilom, ki je o njem Milan vedel, da rad gleda za njo. Pogledala ga je otožno. Povablia ga je:

»Pojdi z nama! Na Rožnik!«

Vedel je, da stoje njegove karte pri Lenki mnogo više, kakor Danilove. Prav za prav Danilove ne veljajo nič. Prezirljivo in zmagoslovno se je zasmejal:

»Oprosti, res ne utegnem!«

Lenka se je ugriznila v ustnico. V očeh se ji je zasvetilo nekaj odločnega.

»Že prav!« je rekla in prijela Danila pod roko: »Pojdiva pa sama!«

Milan je pozvonil pri Danici. Bila je v krasni obleki, ki je še ni videl v njej. Očividno se je za nekaj pripravila. Stanovanje je bilo okrašeno, kjer je le mogla stati vaza, so bile rože. Milan je bil v sedmih nebesih. Kaj, če ni i ona izbrala današnjega dne!

Tedaj je zvonec nanovo zapel. Danica je šla odpirat. Precej časa je ni bilo nazaj. Ko je prišla, je prišla s čvrstim mladim moškim pod roko. Milan ga je premeril in videl, da se ž njim ne more meriti. Mrzlo ga je spretelo: Izigran sem! Danica mu ga je predstavila:

»Moj mož Otmar. Pravkar se je vrnil z Dunaja, kjer je bil v poslovnih zadevah.« Možu pa je rekla: »Vidiš, to je gospod, ki sem ti o niem pisala. Kmalu bi ga ubila s tvojim darilom. Štirinajst dni mi je že delal zabavo vsak dan. Prav duhovit je!« se je nasmejala.

Milanu se je zdel smeh ironičen. V tem trenutku jo je zasovražil: Lenka je petkrat lepša, le kje sem imel oči?

Daničin mož mu je z iskrenim veseljem segel v roke: »Tudi meni je žal, da se je moralo kaj takega primeriti. Nerodna je včasih ta moja sladka ženica. Kaj ni res sladka? Dve leti sva že poročena, razumeva se, ne more biti boljše. Na žalost me služba mnogo zadržuje od doma. Prav hvaležen sem vam, da ste mi Danico zabavali. Le še pridite! Vedno ste dobrodošli.«

Milan je v sebi besnel. Grelo ga je, a moral je kazati prijazen obraz. Mož je poljubil Danico na lice, ona ga je pa nežno pobožala. Milan je čutil, da igra vlogo petega kolesa. Čimprej se je poslovil. Oba sta ga spremila do stopnišča. Ko sta se vrnila in so se vrata za njima zaprla, je bruhnilo iz njega: »O ti prokleta sveta ženska nedolžnost! Človek bi mislil, da še ni videla moškega, na pa ima že dve leti moža!«

Nikoli ju ni obiskal, čeprav je obljubil. Izogibal se je celo ulice, ki sta v njej stanovala, in še štirih okoli.

Zdaj bo šel pa po Lenko. Kaj ni rekla, da gre na Rožnik? Kar tja bo šel, ju bo že našel in tudi tisto nerodo bo spravil proč. Saj je Lenka zlato dekle!

Res ju je našel. Stala sta blizu poti, skrita v mraku pod jagnjedom. Milanu se je zasdelo, da sta objeta. Saj, in celo poljubila sta se! O, nesramneža! Ona ima križasto jopico in temno krilo, on kariran jopič in svetle hlače. Prava sta!

Brez besede je šel mimo, šel je par sto metrov daleč, potem se je pa obrnil. Bila sta, kjer sta bila prej, kakor prej. Milan je šel v mesto in zavil v najbližjo gostilno. Poskusil je sramoto dvojnega poraza vtopiti v vinu.

Dva obraza Kitajske

Prepad med Nankingom in Čunkingom je samo izraz notranjega boja dveh struj nasproti komunizmu: ena vidi v njem sovražnika, druga zaveznika

Vančingvej

Svojevrstno senzacijo je pred dnevi v političnem svetu vzbudila vest, da je Vančinvej predsednik tako zvane centralne kitajske vlade v Nankingu, sklenil pakt z Japonsko. Maršal Čangkajšek, vodja samostojne, protijaponsko usmerjene Kitajske, se je javno pohorčeval iz tega pakta, češ da so ga Japonci sklenili z lutko in izdajalcem, ki pred obličjem kitajskega naroda ničesar ne predstavlja in ki ga bo kitajski narod iztrebil iz svoje srede. Med upornimi, svobodoljubnimi Kitajci so se v resnici že zdavnaj znašli možje, ki so se ponudili, da Vančingveja spravijo s sveta. Kakšne bodo posledice pravkar sklenjenega pakta, se danes ne da prerokovati, a zlasti spričo dejstva, da Sovjetska Rusija po izjavah svojih predstavnikov odločno vztraja na strani neodvisne Kitajske in ji obeta svojo pomoč, smemo pričakovati, da bo pakt med nankinško in japonsko vlado ostal samo dokument formalne vrednosti.

S sklepom nankinško-japonskega pakta se je zaključila prva faza vroče, neizprosne notranje borbe, ki že dolga leta izčrpava sile kitajskega naroda in v kateri predstavljata Vančinvej in Čangkajšek samo dva nasprotna pola. Vančinvej je bil najožji sodelavec velikega Sunjatsena, in, kakor trde poznavalci Kitajske, ga je bil pokojni vodja Kuomintanga določil za svojega naslednika. Maršal Čangkajšek je v stranki zavzemali samo mesto prvega vojaškega strokovnjaka in je bil kot tak političnemu vodstvu podrejen. Po Sunjatsenovi smrti pa se je notranje ravnotežje v narodu in stranki zasukalo v maršalovo korist. Ko je Čangkajšek s pomočjo vojske postal gospodar Kitajske, je Vančinveja potisnil v ozadje, čeprav sodelovanje med njima ni povsem prenehalo. Do preloma med njima ni moglo priti zlasti zaradi tega, ker sta se spočetka oba ogrevala za japonski program borbe proti komunizmu. Leta 1936 pa je maršal iznenada preokrenil smer, obrnil se je v Moskvo s prošnjo za pomoč in od takrat se je vpliv Kremlja uveljavil v vseh njegovih političnih in vojaških stremljenjih. Takrat sta se maršal in Vančinvej razšla in nastala je resna nevarnost državljanske vojne, ki se je na koncu izoblikovala tako, da se je Kitajska razdelila v dva ločena, diametralno si nasprotujoča režima.

Maršal Čangkajšek s svojo soprogo in svakinjo

Toda Vančinvej je še dolgo vztrajal ob maršalovi strani in v veliki meri je bila njegova pobuda, da je nemški poslanik Trautmann pri kitajski vladi jeseni 1937 resno posredoval za sklenitev kitajsko-japonskega miru. Vsi maršalovi generali so bili takrat soglasni, da je treba sprejeti častен mir pod pogojem, da Nemčija ostane stalna posredovalka med Kitajsko in Japonsko in da severna Kitajska tudi v bodoče ostane pod upravo kitajske vlade. Japoncem pa do takšnega miru očitno ni bilo. njihova vojska je medtem zavzela Nanking in ves trud poslanika je ostal brez uspeha. Vančinvej je kot predsednik Kuomintanga na seji narodnega sveta dne 28. oktobra 1938 v Čunkingu izrekel priznanje delu vrhovnega poveljnika kitajske vojske Čangkajška in se zahvalil vsem borcem na frontah. Vse je že kazalo, da bo prišlo do notranje utrditve Kuomintanga in da bo odpor kitajskega naroda še močnejši kakor dotlej. Kmalu nato pa je predsednik japonske vlade knez Fumimaro Konoje ponudil nove pogoje za častен mir. Maršal je ponudbo zavrnil, medtem ko je Vančinvej, ki je bil nad maršalovim zadržanjem že od kraja razočaran — znano je da se je o vsaki važnejši zadevi posvetoval s Stalinom — prišel do spoznanja, da je nastopil zanj najugodnejši čas. Konec decembra lanskega leta je zapustil Čunking, poslal pa je maršalu in članom izvršnega odbora brzojavko, v kateri jih je rotil, naj ne opuste prilike in naj sklenejo mir. Vodstvo Kuomintanga pa je njegov fronti pa žene, starce in deco v zaledju. Zunanje ministrstvo republikanske vlade v Čungkingu pa je v marcu 1940, kmalu potem, ko je Vančinvej sestavil svojo vlado v Nankingu, vsem predstavnikom tujih držav v začasni prestolnici Kitajske razposlalo noto, v kateri je Vančinvejevo vlado imenovalo »peščico japonskih lakajev«. Ta »vlada«, je pisala nota med drugim, ni nič drugega kakor umetna tvorba Japoncev in se nahaja pod njihovo kontrolo. Japonski militaristi skušajo Kitajski odvzeti njene suverene pravice, da uničijo njeno neodvisnost ter njeno upravno in teritorialno enotnost. Ni nam treba posebej naglašati, da so osebnosti, ki predstavljajo to umetno vlado, moralni izprijenci, ki so izgubili vsak čut poštenega patriotizma. S tem, da pomagajo japonski agresiji, so izpostavili nevarnosti tudi svojo osebno usodo ker sta jih kitajska vlada in narod obsodila kot najslabše izdajalce, ki zaslužijo najstrožjo kazen, katero določa zakon.

Razvoj dogodkov bo v bližnji bodočnosti pokazal, kdo od obeh ima prav.

Sunjatsen

korak smatralo za veleizdajo in je razpisalo nagrado na njegovo glavo.

Pogoje, ki jih je bil knez Konoje stavil za sklenitev miru, obsegajo tri načelne točke: 1. nikakih teritorialnih aneksij, 2. nikakih kontribucij, 3. enakopravnost. Če je predstavnik Japonske smatral to svoje

Nanking

osnovo za resno, bi bili Kitajci pač lahko sprejeli njegovo ponudbo in da je maršalova stranka tako zamerila Vančinveju, si lahko to razlagamo samo iz njenega prepričanja, da Japoncem ne gre vera. Mnogi Kitajci, a zlasti še njihove izseljenske kolonije, odobravajo Vančinvejevo politiko, ker vidijo v njej edino rešitev, da se Kitajska reši vojne, ki enako neusmiljeno ugonablja može in fante na

Minuta pomenka

Za življenje in za vsak dan

Vsem čitateljem in čitateljicam naše rubrike moramo zaradi številnih urgenc in povpraševanj, ki jih uredništvo prejema vsak teden, sporočiti, da se je v predalu za »Minuto pomenka« polagoma nabralo toliko dopisov, da moramo vse, ki čakajo odgovora, prositi potrpljenja. Upamo, da bomo rubriko v doglednem času lahko izpopolnili, tako da bodo prizadeti lahko prišli na svoj račun.

SEDMOŠOLEC

Vaše pismo kaže človeka globokih čustev, izrednih duševnih zmožnosti in bujne domišljije, a tudi napak, ki izvirajo iz teh lastnosti, predvsem enostransko gledanje življenja in precejšnja zaljubljenost samega vase. Ker se je vaš pogled usmeril predvsem navznoter, imate na dlani svoje duševne lastnosti in tudi preecjšnjo samokritiko do njih, toda vaš narcizem vam ne da, da bi bili popolnoma odkriti do samega sebe. — Res je sicer, da imate rahlo zdravje, vendar pa se vam jetike ali blaznosti ni treba bati. Ker ste svoje telo preveč zanemarili, zato se zdaj maščuje na vaši duševnosti in odtod vaš občutek manjvrednosti pri ženskah, vaša slabotna volja, notranja neurejenost in ure obupa. Zato vrzite za nekaj mesecev v kot vso literaturo, ki vas spodbuja k vrtanju po svoji duševnosti in ki daje potuho vaši potrtosti, nebogljenosti in obupu, pa skušajte živeti povsem naravno, brez razglabljanja, prav posebno pa vam priporočam vsakodnevne sprehode, mnogo gibanja in gojenje športa. Tudi knajpanje vam ne bi škodilo. Če se boste držali tega recepta, boste kakor prerojen človek, vsi temni oblaki, ki jih vidite na svojem obzorju, bodo izginili in življenje boste gledali v drugi luči. Če boste sledili temu nasvetu, mi po nekaj tednih spet pišite!

ANTOINETTA 8

Živahen, a neustaljen značaj, ki hoče svoji okolici prikriti svoje duševno doživljanje. Tudi nekoliko zagrenjenosti je v vas. Srečo dosežete le na ta način, če boste vzeli življenje takšno, kakršno je. Zaljubili se prav gotovo še boste. Glede poklica vam svetujem: izberite nekaj praktičnega.

VIKTOR, MARIBOR

Vi doživljate včasih napade depresije, ki močno vpliva na vaše duševno razpoloženje in kvari vaše zdravje, predvsem živce. Predvsem se morate varovati razburjenj. Glede vašega dekleta pa vam ne morem ničesar povedati, ker nimam njenega rokopisa.

ŠOŠTANJ

Plemenito dekle, vendar nekoliko zagrenjeno. Marljiva je pri delu, le včasih ne predvideva vseh težkoč, ki jo čakajo. Neuspeh jo za dalj časa potre.

GUDOVAC

Čustvena in neurejena narava. Človek dobrega srca, toda nagle jeze. Pri delu, ki ga začne, vztraja do konca. Poštenost in odkritosrčnost sta njegovi dobri lastnosti.

RIBNICA

Rokopis izdaja podjetnega, toda naglega človeka, zato vaši uspehi ne ustrezajo vedno vašim zmožnostim. Nekoliko samoljubja je tudi v vas. To vam jemlje nekaj spoštovanja pri vaši okolici.

LJUBLJANA 129

Če boste bolj korektni in manj občutljivi, smete upati na uspeh, ne samo trenutno, ampak tudi v bodoče. Vaš spremenljivi karakter je kriv vaših neuspehov pri ženskah.

BORIS B.

Tih in miren značaj, le nekoliko negotov pri delu in plah pri ženskah Vaše premalo zaupanje v samega sebe vas ovira, da ne morete doseči uspehov, ki bi jih lahko dosegli spričo svojih zmožnosti.

PROLEČE

Zdravo, preprosto dekle. ki je zmožno globokega čuvstva, čeprav se redkokdaj oddalji od realnosti. Njeni glavni lastnosti sta vztrajnost in odločnost.

MLADOST 4.

Priden, toda nestalen karakter, ki več obljubi, kakor more izpolniti. Čustvo je pri vas močno, toda neurejeno. Nekoliko ste nagnjeni k neiskrenosti.

PREŠEREN J.

Preprost, širokogruden značaj, ki je daleč stran od vsake zahrbtnosti. Goji visoke načrte, ki jih bo s svojo krepko voljo tudi dosegel. Je precej realnega mišljenja. Manjka pa mu nežnega čustva.

CILJ.

Razlike med vajinima značajema niso take. da se ne bi dale ob dobri volji z obeh strani in pa z nekoliko samovzgoje zlahka odstraniti. Če oba hočeta, bo šlo. Seveda, skraja bosta moraia potrpeti drug z drugim.

S. M. Č. D. I.

Vi ste bolj samosvoj človek in znate držati distanco. Po družbi ne čutite posebne potrebe. Nekoliko ste zaprti vase in resignirani. Bolj ste razumski ko čustveni.

S. M. Č. D. II.

Pri vas prevladuje čustvo. Duševno in telesno ste razgibani in podjetni, vendar pa gre pri vas precej energije v nič spričo vašega nesmotrnega ravnanja.

BRANKO

Na svojega dekleta se lahko popolnoma zanesete, ker je njen značaj tak, da mu ni mnogo očitati. Da jo pa lahko obdržite, morate popraviti dve svoji napaki: ljubosumnost in nagnjenje k neiskrenosti.

L. Azkuin.

Ob Andersenovih pravljicah

Slišim iz knjigarn tožbe, da nekateri, sicer redki ljudje, ne razumejo kalkilov pri izdaji knjig. Pritožujejo se, n. pr. in debelo gledajo, da nekatere knjižice kartonirane stanejo samo po 6 din, pa se jim zdi razmeroma nizka cena po 20 din za Andersena previsoka. Ne razumejo, da je cena ilustriranih knjig odvisna tudi od tega, ali so ilustracije izvirne, ali so le v desettisočih in stotisočih izvodov razmnožene kopije, narejene po bagatelnih matricah, navadno iz tujine naročenih, kar cene ilustracijam, klišejem ogromno znižuje! Dalje ne upoštevajo, da so klišeji različne cene, da so v Andersenu priloge, da je avtotipije z barvnim podtiskom (dvakratni tisk), kar spet izdatno zvišuje cene klišejem in natisa. Dalje, da je naklada zelo omejena (odračunši kalo dober tisoč komadov), kar spet zvišuje vrednost knjige (raritetna vrednost). Pri nas pride žal šele h koncu v poštev tudi kvaliteta umetniških risb v primeru z diletantskimi izdelki, ki jih na žalost in našo kulturno sramoto prepogosto vidimo v izdajah raznih samozaložb.

Res pa je, da se strokovnjaki, ki se spoznajo v teh zadevah, čudijo nizki ceni knjižice s pomilovalnim smehom, češ, da bo založnik le skromno zaslužil. Res je, da je založnik skromen in socialno čuteč, da ne izkorišča. In — ali veste, koliko dela, sitnosti, skrbi in manipulacijskih stroškov je v zvezi z izdajo in razpečevanjem knjige? Vsega tega vi, nevedni pritoževalci, ne veste. Boga hvalite za to milost!

—J.

SOVRAŽNIK, KI POSTANE PRIJATELJ

Prinašamo odlomek iz Iljinove knjige »Priroda in ljudje«, povesti o borbi človeka s prirodnimi silami, ki je nedavno izšla v slovenskem prevodu pri »Naši založbi« v Ljubljani. Knjiga predstavlja s čudovitim literarnim zanosom učbenik za spoznavanje prirode in sveta, ki spada v knjižnico slehernega sodobnega človeka.

Veter je velika sila. Toda sonce je še močnejše.

In če potrebujemo energijo, zakaj je ne bi vzeli tam, kjer je je največ — pri soncu?

S tolikšno radodarnostjo razmetava sonce svojo energijo pustinji!

Opoldne se nikar ne dotikaj peska z golo roko — opekel se boš.

A kako naj bi vlovili to energijo, ki je je v pustinji toliko? Kako naj bi prijeli sončne žarke, kako jih zbrali in prisilili k delu? Ali imamo kakšno past za sončne žarke?

Da. In sicer je ta past za sonce prav preprosta reč.

Kaj je bistvo vsake pasti? Da noter lahko prideš, ven pa ne.

Steklena omara — rastlinjak, v katerem zorijo kumare ali redkvice — to je past za sonce. Steklo spušča noter skoraj vse žarke, ven pa le nekatere. Najbolj vroči žarki ostanejo znotraj. Zato lahko gojimo v rastlinjaku kumare takrat, ko je zunaj sneg. Zunaj je marec, v rastlinjaku pa julij.

Da bi se ne ujeli v past samo tisti žarki, gredo sami vanjo, ampak tudi tisti, ki gredo mimo, lahko pritrdimo na past zrcalo in z njim spravljamo vanjo sončne žarke.

Tako lahko iz najpreprostejših, vsakomur znanih reči — iz rastlinjaka in zrcala — ustvarimo novo stvar: sončno peč, takšno peč, ki ne potrebuje ne drv ne premoga.

Loviti in zbirati sončne žarke torej znamo. Sonce segreva pesek v pustinji do 80 stopinj, v sončni peči pa lahko dosežemo dvakrat ali celo trikrat večjo vročino.

Toda ko ujamemo sonce v past, smo opravili šele polovico dela. Kako bi ga ukrotili in prisilili, da bi za nas delalo? Takole: Sonce naj greje vodo v parnih kotlih. Brez kuriva, ne da bi porabili en sam kilogram premoga, dobimo paro za parne stroje. Stroji pa bodo dvigali bate v črpalkah in voda, ki se je skrila pred soncem globoko v pesku, bo stekla po cevi, žlebovih in jarkih namakat polja, napajat rastlinam korenine.

Ali že imajo kje takšne sončne peči in naprave za izrabo sončne energije?

V Egiptu blizu Kaira deluje taka sončna naprava s petnajstimi konjskimi silami. Namaka 200 ha bombažnih nasadov. Nekaj sončnih naprav imajo tudi v Tunisu in v Alžiru. V Kaliforniji vidiš pogosto na hišnih strehah nizke skrinje; to so naprave za sončno gretje vode. Sonce greje vodo za kopalnico, za kuhinjo in za pralnico.

Tudi mi že imamo sončne naprave.

V Čelkalu so izgradili pri izvirih nafte destilacijske naprave za pridobivanje sladke vode iz slane morske vode, ki jih žene sončna moč. Na odkopih v Karabugaskem zalivu se uporablja sončna naprava za izločanje vode iz mirabilita. V Kaplanbeku pri Taškentu imajo vrelne kotle na sončno moč.

Preračunali so stroške teh naprav in dognali, da so kuhinje, vrelni kotli in destilacijske naprave na sončno moč zelo donosne reči.

Sončno toploto dobimo v pustinji poceni: stane samo tretjino one, ki jo moramo dati za kurivo — za saksualova drva.

Slabše je z napravami za pridobivanje pogonske sile. Treba bo še mnogo delati, da jih dovolj pocenimo.

Velike sončne elektrarne so stvar bodočnosti.

Pride čas, ko bo sonce, ki je bilo v pustinji do zdaj človekov sovražnik, njegov prijatelj.

Sonce bo namakalo polja, sonce bo priskrbovalo ljudem pitno vodo. Sonce bo delalo v tovarnah in obrtnih delavnicah, bo topilo žvepleno rudo, spreminjalo vodo v paro, kuhalo raztopine in sušilo soli. Sonce bo pridobivalo ljudem hlad v hladilnih strojih — tudi takšne stroje imamo. Za pridobivanje ledu potrebujemo v pustinji energijo in to energijo bo dajalo sonce.

Tisto sonce ki daje vročino, bo pripravil človek do tega, da bo dajalo tudi hlad.

fotoamater

Deseti redni letni občni zbor Fotokluba Ljubljane. V petek 29. novembra se je v klubskem lokalu zbralo številno članstvo, da bi sprejelo poročila o delu preteklega leta. Občni zbor je otvoril predsednik g. Rado Merhar, ki je v svojem poročilu poudaril, da klub v svojem desetem poslovnem letu zaradi današnjega položaja in vsakovrstnih ovir na zunaj ni mogel nastopati s tisto energijo, ki smo jo vajeni iz prejšnjih let, vendar pa je dosegel nekatere pomembne uspehe, ki so popolnoma v stilu njegove tradicije. Med njimi bi bilo omeniti zlasti sijajni nastop na nedavni razstavi slovenske fotografije v Hrastniku, kjer si je priboril najvišje priznanje, ki more doleteti slovensko fotoamatersko organizacijo na domačih tleh, Puharjevo prehodno darilo. Predsednik se je toplo zahvalil vsemu članstvu, ki je pomagalo s svojimi deli na tej, kakor na drugih razstavah ponovno utrditi sloves kluba. Iz tajniškega poročila, ki ga je podal g. Ivan Lombar, je bilo razvidno. da interno delo v klubu ni zaostajalo za prejšnjimi leti, v nekaterih ozirih jih je celo prekašalo, čeprav klub sam ni priredil nobene razstave ali podobne akcije. Upravni odbor kluba je imel 10 sej, 14 je bilo sej njegovih odsekov, skupaj torej 24. Okrožnic na članstvo je bilo izdanih pet. Za strokovno izobrazbo članstva in drugih amaterjev je bilo 34 predavanj in predvajanj, med temi so všteti večeri začetniškega tečaja in javna predavanja članov v Ljubljani in izven nje. Priljubljenih večerov slikovite kritike je bilo 13, skupno je bilo strokovni večerov tedaj 47, najvišje število, ki ga je dosegel klub v času svojega obstoja! Skupnih izletov in piknikov je bilo 16 ter se jih je udeležilo do 25 članov in prijateljev kluba. Posebno dobro so uspeli smuški izleti, ki jih je klub v preteklem letu prvič uvedel. V klubskih prostorih je bilo okrog 20 večerov praktičnega fotografskega dela (povečavanja, izdelovanja diapozitivov, albumov itd.). Oficialno in skupno se je klub udeležil pet zunanjih razstav, med katerimi je razen hrastniške omeniti mednarodno razstavo v Zagrebu in v propagandnem pogledu nad vse važno potovalno razstavo, ki jo prireja fotoklub v Debrecenu in ki je šla ter še potuje v celo vrsto madžarskih, švicarskih, italijanskih in jugoslovanskih mest. Klubski člani so bili na teh razstavah deležni najvišjih odlikovanj, enako na velikem mednarodnem natečaju, ki ga je priredila tvrdka Franke & Heidecke. Dela klubskih članov objavljajo še vedno mnoge znane fotografske revije, med njimi zlasti »Galerija«, švicarska »Camera« in zagrebška »Fotorevija«. Število članov navzlic težkim razmeram ne nazaduje in je v zadnjem času opaziti celo lep dotok mladih ljubiteljev fotografije, tako da se bo v novem poslovnem letu morala ustanoviti bržkone posebna mladinska sekcija. Prav posebno je poudariti tudi še ulogo, ki jo imajo klubski člani pri ustanavljanju in sodelovanju z drugimi fotoamaterskimi edinicami v naši deželi. Tajništvo je prejelo 142 dopisov, odposlalo jih je 365.

Iz tega poročila, ki ga navajamo nalašč nekoliko izčrpneje, je razvidno, da ljubljanska fotoamaterska organizacija v resnici dobro klubuje današnjim prilikam, ki so po svetu popolnoma onemogočile že toliko starejših in kvantitativno nekoč neprimerno močnejših fotoamaterskih gibanj. Med tem ko fotoamaterstvo drugod čedalje bolj razpada, je v naši državi in še posebej v Sloveniji opaziti, da celo narašča.

Iz blagajniškega poročila, ki ga je podal g. Ciril Bohm, je bilo razvidno, da so bili izdatki znatno večji nego dohodki, predvsem zaradi tega, ker si je klub svoj dom preurejal in ker so odpadle razne podpore, ki jih je bil deležen v prejšnjih letih. Vendar pa je stanje klubske blagajne zadovoljivo. Kot posebnost navajamo, da je klub v osebi ljubljanskega drogerista in fototrgovca g. Benona Gregorčiča dobil letos svojega prvega ustanovnega člana, kar so zborovalci sprejeli z zadovoljstvom na znanje.

Poročilo pregledništva računov, ki ga je podal g. Ivan Habič, je ugotovilo v blagajniških knjigah najlepši red, na kar je bila soglasno sprejeta razrešnica staremu odboru, s posebno zahvalo predsedniku g. Merharju. Po kratkem odmoru je bil izvoljen novi odbor, ki se je na svoji prvi seji konstituiral sledeče: predsednik g. Gojko Pipenbacher, predsednikov namestnik g. Rado Merhar, tajnik Karlo Kocjančič, blagajnik Ciril Bohm, odborniki gospodje dr. Milan Dular, Franjo Erce, dr. Aleksander Horovic, Josip Hronek, inž. Lujo Michieli, namestniki Srečko Grom, Ivan Lombar, Janez Marenčič, preglednika računov Karel Bolaffio, Lojze Pengal, razsodišče Ivan Batagelj, dr. Ivo Frelih, Janko Skerlep. Novoizvoljeni predsednik je v kratkem nagovoru opozoril pred vsem na delo, ki čaka fotokiub v novem poslovnem letu, ko bo treba izvesti vrsto velikih prireditev v zvezi s stoletnico slovenske fotografije in desetletnico kluba samega. Članstvo je z zadovoljstvom sprejelo vest, da hoče klub po dveletnem premoru ponovno pokazati, kaj zmore. Po nekaterih spremembah v pravilih se je občni zbor, ki je potekel v najlepšem soglasju in redu, zaključil.

Fotoklub Ljubljana: Ta torek zavoljo predavanja g. prof. Petkovška pod okriljem SPD ne bo običajnega večera v klubskem prostoru. Odbor članstvu priporoča, naj se udeleži omenjenega predavanja, ki bo v dvorani Delavske zbornice. — Prijave za začetniški tečaj, ki bo letos dobil posebno obliko, se še sprejemajo.

Izvrševalni odbor ZSFAD ima sejo v petek v lokalu FKL.

Pod okriljem SPD v Kranju se bo v kratkem osnoval fotografski odsek, na kar kranjske amaterje že danes opozarjamo. Podrobnosti bomo še poročali. Vsekako bi bilo potrebno, da se amaterji v gorenjski prestolnici, kjer še niso dani pogoji za samostojen fotoklub, malo zganejo, da jih ne bodo prehitevali dosti manjši kraji pri nas. Dobrih moči bi bilo med njimi dovolj, samo da bi se posvetile sistematičnemu delu v korist domačega kraja in slovenske fotografije!

Pod okriljem Fotokluba Hrastnika bo imel K. Kocjančič svoje naslednje predavanje z barvnimi diapozitivi pod naslovom »Planina cvetec. Podrobnosti sledijo.

Konec prvenstva v slovenski ligi

SK Ljubljana - prvak za sezono 1940-41

Ljubljana je z včerajšnjim nastopom proti Kranju dobila še dve točki in zasedla prvo mesto med 8 udeleženci — Na drugem in tretjem mestu v ligi sta Železničar iz Maribora in Amater iz Trbovelj

LJUBLJANA, 8. decembra.

Tekme v slovenski nogometni ligi so končane. Prav za prav niso končane prav do zadnje tekme, ker sta Mars in Kranj za svojo razveljavljeno tekmo še v zaostanku, vendar pa je po današnjih dogodkih situacija v ligi še bolj nejasna kakor samo zaradi tega zaostanka. Res je toliko, da se tabela ne bo več spremenila na prvih treh mestih in pa na obeh zadnjih, medtem ko je usoda ostalih treh — recimo — negotova ...

Današnja zadnja štiri srečanja se skoraj nikjer niso končala tako kakor smo napovedali. To velja predvse mza jeseniško tekmo, kjer je agilno Bratstvo iztrgalo Železničarju še eno točko in tako posredno pomagalo Ljubljani, da se je še krepkeje vsidrala na vodilno mesto in z dvema točkama pred najboljšim mariborskim moštvom dobila naslov prvaka slovenske nogometne zveze. V Mariboru smo resda dajali domačemu moštvu vse prednosti in tudi obe točki v naprej, toda hazenski rezultat, ki so ga dosegli proti Celjanom, je tudi svoje vrste presenečenje in rekord v vsem letošnjem tekmovanju. Naše napovedi so se uresničile torej samo glede trboveljske tekme, kjer so Amaterci še enkrat potrdili, da so na domačih tleh nepremagljivi.

Poglavje zase moramo posvetiti današnji tekmi na ljubljanskem igrišču. Moštvo Kranja je v tekmi proti Ljubljani v 34. minuti prisililo sodnika, da je moral igro zaključiti. Ni naša naloga, da bi preiskovali, zakaj je kranjska enajstorica prišla na teren s sedmimi igralci, in tudi nam ni znano, kaj je hotela doseči s svojim današnjim načinom zavlačevanja igre, dejstvo je samo to, da je storila s svojim nastopom slabo uslugo sebi, ugledu svojega kluba in ne nazadnje tudi vsemu slovenskem nogometu. Če so Kranjčani današnje dogodke izzvali namenoma ali ne, je to njihova stvar, stvar vseh onih, ki vodijo in se zanimajo za naš nogomet, pa je, da se takšnim dogodkom čimprej in za zmerom napravi konec. SNZ, ki je imela v zadnjem času z nesportnimi pojavi v našem nogometnem sportu vse preveč opravka, naj zdaj, čeprav je sezone konec, temeljito preišče vzroke in ukrene vse potrebno, da se bo nova sezona začela v čisto drugačnem ozračju kakor se je končala letošnja.

Kljub obilici presenečenj in neljubih dogodkov pa v prvenstveni tabeli sami ni prišlo do velikih sprememb. Razen Kranja in Bratstva, ki sta za enkrat zamenjala mesti, so vsi ostali udeleženci ostali na svojih mestih. Prvenstvena tabela, ki ji manjka — kakor rečeno — dokončni rezultat iz današnje tekme v Ljubljani in oni, ki ga bo »dala« tekma med Marsom in Kranjem, je takale:

Ljubljana	14	10	2	2	55 : 21	22
Železničar	14	8	4	2	30 : 14	20
Amater	14	8	1	5	37 : 30	17
Bratstvo	14	6	2	6	30 : 38	14
Kranj	13	6	1	6	25 : 27	13
Mars	13	5	2	6	34 : 27	12
Maribor	14	4	2	8	38 : 39	10
Olimp	14	1	0	13	11 : 64	2

O tekmah samih poročamo naslednje:

Ljubljana : Kranj 3:0 (prekinjeno)

V današnjem zadnjem kolu slovenske lige, sta se v prvenstveni tekmi na igrišču ob Tyrševi cesti srečali enajstorici Ljubljane in Kranja. Za to važno srečanje, ki je bilo navsezadnje le odločilno, ali bo domača enajstorica slednjič le osvojila naslov slovenskega prvaka v nogometu, ni bilo posebnega zanimanja. Na igrišču Ljubljane se je zbralo le okrog 300 gledalcev, ki pač niso pričakovali tako žalostnega zaključka ligaškega tekmovanja kakor je bil današnji ter so po predčasno končani igri zapuščali igrišče upravičeno ogorčeni in razočarani nad vsem, kar so videli. Zaradi goste megle je bilo poteku igre težko slediti, če se v današnjem srečanju sploh da govoriti o nogometni igri. Gostje iz Kranja so nastopili k tekmi le s 7 igralci, pa še ti so bili silno ostri v igri in skrajno nedisciplinirani, tako da so jim domači kmalu pričeli vračati »milo za drago«. Po izključitvi Grohana Kranjčani tekme sploh niso hoteli nadaljevati in zato je sodnik v 34. min. prvega polčasa — odpiskal konec.

Zadnjo besedo o današnjih nesportnih dogodkih v tej tekmi bo spregovorila nogometna zveza, ki bo morala uporabiti vsa razpoložljiva sredstva, da krivce najstrožje kaznuje — ne glede na levo ali desno — in napravi brezobzirno red na nogometnih igriščih.

Ljubljana je nastopila v postavi: Rožič, Ceglar, Jerman, Pupo, Šercer, Perharič, Smole, Lah, Jež, Pepček, Erber.

Moštvo danes ni imelo polnoštevilnega nasprotnika in je do 34. min. postavilo prav za prav skromen rezultat, ki bi po ugodnih prilikah moral biti precej izdatnejši. Obramba ni imela možnosti, da bi se izkazala, vendar Ceglarju nesportni izpadi niso v čast. Krilci in napad so neprestano oblegali vrata Kranjčanov — toda višje kakor do 3 : 0 ni prišlo.

Kranj so zastopali: Srakar, Poljšak, Vrečak, Grohan, Malec, Božič, Kokl.

Gostje so, kakor se vidi, nastopili le s 7 igralci; po izjavah vodje moštva g. Žitnika več igralcev ne premorejo, od ostalih pa so štirje kaznovani, dva pa zaradi raznih neprilik nista mogla nastopiti. Ali je mogoče, da ligaški klub ne more postaviti v igro vsaj 11 igralcev, ostane za nas odprto vprašanje. Moštvo je danes zaigralo precej ostro, pri tem pa zavlačevalo igro, ter do 34. min. dobro vzdržalo, potem pa so igralcem popustili živci — in igre je bilo konec.

Kratek potek. Igra se neprestano pred golom Kranja, ki je z vsem moštvom v obrambi. V 7. min. Pepček ostro strelja in žoga je med drogovi 1 : 0. Ljubljana pred golom nima sreče in šele v 27. min. najde Pepčkov strel pot v mrežo 2 : 0. V 33. min. Šercer strelja in že je 3 : 0. V 34. min. sodnik izključi Grohana in takoj nato je konec.

Sodil je g. Vrhovnik.

V predtekmi je rezerva Ljubljane zmagala nad Svobodo z rezultatom 3 : 0.

Kaj pravi sodnik?

Sodnik g. **Vrhovnik** je vzroke predčasnega zaključka pojasnil tako-le:

»Kranjčani so nastopili samo s 7 igralci in so od vsega začetka igrali zelo surovo. Po tretjem golu so odšli igralci na sredino. Ko sem dal znak za pričetek igre, je srednji napadalec žogo oddal sam sebi, namesto da bi jo oddal soigralcu. Žvižgal sem, ker je takšno oddajanje proti pravilom, toda tudi drugič se je ponovilo isto. Zato sem igralca opozoril. Moj opomin pa ni zalegel, kajti po tretjem žvižgu si je igralec zopet sam predložil žogo, na kar sem ga izključil. Kranjčani so zdaj igrali samo s 6 igralci. Pričeli smo zopet v sredi in spet se je ponovila enaka slika. Ko sem videl, da Krajčani namenoma zavlačujejo in izzivajo, kar so v ostalem delali ves čas tekme, sem igro odžvižgal. Igralo se je vsega samo 34 minut.«

Železničarji so pustili še eno točko

Bratstvo : Železničar 2 : 2 (1 : 1)

JESENICE, 8. decembra.

Danes ob 14. je bila na Jesenicah odigrana zadnja ligaška tekma, za katero je vladalo veliko zanimanje in se je zbralo na igrišču ob Tyrševi cesti srečali enajstorici Ljubljane in Kranja. Za to važno srečanje, ki je bilo navsezadnje le odločilno, ali bo domača enajstorica slednjič le osvojila naslov slovenskega prvaka v nogometu, ni bilo posebnega zanimanja. Na igrišču Ljubljane se je zbralo le okrog 300 gledalcev, ki pač niso pričakovali tako žalostnega zaključka ligaškega tekmovanja kakor je bil današnji ter so po predčasno končani igri zapuščali igrišče upravičeno ogorčeni in razočarani nad vsem, kar so videli. Zaradi goste megle je bilo poteku igre težko slediti, če se v današnjem srečanju sploh da govoriti o nogometni igri. Gostje iz Kranja so nastopili k tekmi le s 7 igralci, pa še ti so bili silno ostri v igri in skrajno nedisciplinirani, tako da so jim domači kmalu pričeli vračati »milo za drago«. Po izključitvi Grohana Kranjčani tekme sploh niso hoteli nadaljevati in zato je sodnik v 34. min. prvega polčasa — odpiskal konec.

Zadnjo besedo o današnjih nesportnih dogodkih v tej tekmi bo spregovorila nogometna zveza, ki bo morala uporabiti vsa razpoložljiva sredstva, da krivce najstrožje kaznuje — ne glede na levo ali desno — in napravi brezobzirno red na nogometnih igriščih.

Ljubljana je nastopila v postavi: Rožič, Ceglar, Jerman, Pupo, Šercer, Perharič, Smole, Lah, Jež, Pepček, Erber.

Moštvo danes ni imelo polnoštevilnega nasprotnika in je do 34. min. postavilo prav za prav skromen rezultat, ki bi po ugodnih prilikah moral biti precej izdatnejši. Obramba ni imela možnosti, da bi se izkazala, vendar Ceglarju nesportni izpadi niso v čast. Krilci in napad so neprestano oblegali vrata Kranjčanov — toda višje kakor do 3 : 0 ni prišlo.

Kranj so zastopali: Srakar, Poljšak, Vrečak, Grohan, Malec, Božič, Kokl.

Gostje so, kakor se vidi, nastopili le s 7 igralci; po izjavah vodje moštva g. Žitnika več igralcev ne premorejo, od ostalih pa so štirje kaznovani, dva pa zaradi raznih neprilik nista mogla nastopiti. Ali je mogoče, da ligaški klub ne more postaviti v igro vsaj 11 igralcev, ostane za nas odprto vprašanje. Moštvo je danes zaigralo precej ostro, pri tem pa zavlačevalo igro, ter do 34. min. dobro vzdržalo, potem pa so igralcem popustili živci — in igre je bilo konec.

Kratek potek. Igra se neprestano pred golom Kranja, ki je z vsem moštvom v obrambi. V 7. min. Pepček ostro strelja in žoga je med drogovi 1 : 0. Ljubljana pred golom nima sreče in šele v 27. min. najde Pepčkov strel pot v mrežo 2 : 0. V 33. min. Šercer strelja in že je 3 : 0. V 34. min. sodnik izključi Grohana in takoj nato je konec.

Sodil je g. Vrhovnik.

V predtekmi je rezerva Ljubljane zmagala nad Svobodo z rezultatom 3 : 0.

Kaj pravi sodnik?

Sodnik g. **Vrhovnik** je vzroke predčasnega zaključka pojasnil tako-le:

»Kranjčani so nastopili samo s 7 igralci in so od vsega začetka igrali zelo surovo. Po tretjem golu so odšli igralci na sredino. Ko sem dal znak za pričetek igre, je srednji napadalec žogo oddal sam sebi, namesto da bi jo oddal soigralcu. Žvižgal sem, ker je takšno oddajanje proti pravilom, toda tudi drugič se je ponovilo isto. Zato sem igralca opozoril. Moj opomin pa ni zalegel, kajti po tretjem žvižgu si je igralec zopet sam predložil žogo, na kar sem ga izključil. Kranjčani so zdaj igrali samo s 6 igralci. Pričeli smo zopet v sredi in spet se je ponovila enaka slika. Ko sem videl, da Krajčani namenoma zavlačujejo in izzivajo, kar so v ostalem delali ves čas tekme, sem igro odžvižgal. Igralo se je vsega samo 34 minut.«

Železničarji so pustili še eno točko

Bratstvo : Železničar 2 : 2 (1 : 1)

JESENICE, 8. decembra.

Danes ob 14. je bila na Jesenicah odigrana zadnja ligaška tekma, za katero je vladalo veliko zanimanje in se je zbralo na igrišču nad 500 gledalcev. Tekma je bila zelo živahna in je pokazala kljub slabemu zmrznjenemu terenu mnogo tehničnih fines, zlasti v igri z glavo sta bili obe moštvi na višini. Gostje so se predstavili kot tehnično dobro vigrano moštvo. Napad ima v Štalekarju najbolj sposobnega igralca in strelca, medtem ko so ostali precej zaostajali za njim. Bratstvo je imelo veliko več od igre ter je zasluženo doseglo svoj remis. Domači so imeli skoraj vedno premoč, toda napad je spremljala velika smola, tako da je zastreljal več sigurnih priložnosti. Gostje so mnogo grešili z roko ter so prav zaradi tega »prejeli« tudi enajstmetrovko, ki jo je sigurno streljal Ivanišević. Železničar je izenačil po Štalekarju, ki je nepokrit ušel v kazenski prostor in v paraboli streljal v levi kot.

V drugem polčasu je Bratstvo dalo gol po Abramu. Malo pred koncem gneča pred golom Bratstva. Vratar Brun je pokrit in ne more braniti strela Železničarja. Rezultat je izenačen. Vendar je treba pripomniti, da bi po igri, ki jo je predvedlo domače moštvo, danes zaslužilo zmago. Domači so morali nastopiti brez odličnega levega branilca Knifica, katerega odsotnost se je vidno opazila. V obrambi se je dobro držal Potočnik. Vratar Brun je nekaj strelov požrtvovalno držal, prejeta gola pa ne gresta na njegov račun. V krilski vrsti je treba omeniti pridnega Zavrla in Razingeria. V napadu je treba pohvaliti vse, vendar sta se posebno dobro držala Ivanišević in tehnični Ropret. Abram se je oddolžil z lepim golom, na desnem krilu se je dobro držal ambiciozni Miceli, dočim Marnu ni šlo vse srečno od rok. Publika je zelo deljeno sprejela konec igre.

Sodil je g. Kranjc iz Zagreba.

Za slovo — tucat golov in še enega!

Maribor : Olimp 13 : 0 (5 : 0)

MARIBOR, 8. decembra.

Na Železničarjevem stadionu se je zbralo danes popoldne okrog 150 gledalcev, ki so si spričo lepe sončne nedelje zaželeli tudi lepo nogometno igro. Bili so pa v tem pričakovanju bridko razočarani. Dočim so Mariborčani tekmo vzeli zelo resno in pokazali, da jim ni mnogo za šalo, so celjski gostje, zlasti proti koncu igre, predvajali nekaj, kar nam ne more biti v čast. To je prava demontaža slovenskega nogometa. Enajstorica Maribora si ni mogla pomagati drugače, kakor da je s temeljitim zasipanjem žoge v nasprotni gol primerno reagirala na takšno nasprotnikovo igro, čeprav se je med igro večkrat dogodilo, da je morala tudi ona svojo igro prilagoditi nasprotnikovi. Glavna krivda za današnji nogometni škandal zadene nekatere neresne igralce Olimpa. Značilno za nivo današnje tekme je, da je bil sodnik g. Mehle iz Ljubljane nazadnje primoran tekmo odžvižgati 7 minut pred koncem, potem ko je od 11 igralcev ostalo samo še 7 na igrišču.

Ves čas igre je bilo domače moštvo stalno v premoči. Mariborčani so pokazali danes mnogo znanja in marsikatero odliko ter tudi požrtvovalnost, tako da bi bili lahko spričo pasivne in neresne igre lahko natresli v nasprotnikovo mrežo še več golov. Gostje, ki so svoj čas znali pokazati dopadljivo igro, so danes razočarali. Splošen vtisk je, da jim ni bilo do prave tekme, ki naj bi zadovoljila občinstvo. Neizogibna posledica je bila katastrofa, kakršne še ne pomni mariborska nogometna kronika.

V 6. minuti je Starc zabil prvi gol, v 30. je padel drugi, v 32. je Zelinšek zvišal na 3 : 0. V 38. je zapustil igrišče prvi igralec Olimpa, v 39. je Ogrizek zvišal na 4 : 0, v 43. je isti igralec postavil rezultat prvega polčasa. V drugem polčasu je Celinšek že v 1. minuti zabil 6. gol, v 3., 14. in 16. Starc še tri gole, v 18. Celinšek 10. gol. Po tem zgoditku je zapustil igrišče drugi Celjan. V 23. minuti je sodnik zaradi foula izključil desno krilo, nekaj minut pozneje pa zaradi surove igre in nesportnega vedenja branilca Olimpa in Starca od Maribora. V 34. minuti je Janžekovič postavil na 11 : 0, v 35. minuti je Vele dal 12. in isti igralec v 37. minuti še 13. gol.

Zadnja ligaška tekma v Mariboru je zapustila še med maloštevilnimi gledalci mučen vtisk.

Amater doma nepremagljiv

AMATER—MARS 2 : 1 (2 : 0)

TRBOVLJE, 8. decembra.

Pred maloštevilnim občinstvom je danes enajstorica Amaterja v zadnji ligaški tekmi nastopila proti ljubljanskemu Marsu. Gostje so pokazali dovolj dober nogomet, vendar danes niso bili kos domačinom, ne glede na to, da so morali nastopiti precej oslabljeni, ker v moštvu ni bilo odličnega vratarja Plaznika in srednjega napadalca Rusa. Pri vsem tem pa moštvo vendar ni zaigralo tako kakor preteklo nedeljo proti Železničarju. Zmago je Amater v polni meri zaslužil. Reči se mora, da bi bila razlika v njegovo korist še večja, če napada ne bi bila spremljala velika smola pri streljanju.

Goli so padli v naslednjem redu: v 15. minuti je Kos zabil vodilni gol, v 30. pa je Šuštar iz enajstmetrovke zvišal na 2 : 0. V drugi polovici igre je Perko v 16. minuti spravil v mrežo častni gol za Mars. Tekma je potekla v redu in brez vsakega incidenta.

Sodil je g. Erlih iz Ljubljane.

Časten remis Hrvatov

Madžarska : Hrvatska 1 : 1 (1 : 1)

ZAGREB, 8. decembra.

Na igrišču Gradjanskega je bila danes pred približno 8000 gledalci odigrana mednarodna tekma Madžarska - Hrvatska, ki se je končala neodločeno 1 : 1 (1 : 1). Pred začetkom tekmovanja je igrala na igrišču godba poštarjev, na igrišču sta vihrali tudi madžarska in hrvatska zastava. Ob 14. sta prispeli na igrišče obe reprezentanci. Godba je zaigrala madžarsko in hrvatsko himno. Potem ko sta reprezentanci izmenjali zastavice je dal sodnik Scarpi znak za pričetek igre. Obe reprezentanci sta nastopili v objavljenih postavah.

Madžari so pričeli s silnimi napadi, ki pa so se čisto razbili ob izvrstni obrambi domačih. Tudi domači so se naglo znašli in sedaj vrste napad za napadom proti Madžarom. Igrajo vse bolje in viden rezultat te dobre igre je v 10. minuti. Djanić pošlje iz daljave žogo proti vratom, Wölfl, ki je tekel proti golu, je motil vratarja Csikosa in dolgi strel se je znašel v levem kotu. Občinstvo je z velikim navdušenjem pozdravilo ta uspeh domačega moštva. Do izenačenja je prišlo v 26. minuti in lahko se reče, da samo po krivdi sodnika, ki je popolnoma neupravičeno in brez razloga diktiral prosti strel zaradi dozdevnega Djanićevega foula. Madžar Zsitvay je streljal z desne strani nizek oster strel proti nasprotnemu kotu, kjer je blizu gola stal Spielmann, ki je žogi samo spremenil smer in že je bila v mreži. Stanje je bilo 1 : 1. Publika je glasno demonstrirala proti sodniku in žvižganje več minut ni hotelo ponehati. Sodnik je bil sploh v prvem polčasu neobjektiven in je znatno oškodoval Hrvate. Tako je bil v 43. minuti Cimermančič grobo zrušen v kazenskem prostoru. Sodnik je sicer žvižgal, toda diktiral kazenski strel s črte. Tudi tedaj je občinstvo burno protestiralo proti sodniku.

V drugem polčasu se je igra nadaljevala v silnem tempu. Obe enajstorici sta hoteli zmagati, a rezultat se ni menjal več. Tekma je potekla v znamenju hude borbe od začetka do konca in je držala gledalce ves čas v veliki napetosti. Ta silni tempo je trajal do polovice drugega polčasa, ko sta obe moštvi zaradi utrujenosti pričeli popuščati, toda pozneje sta enajstorici dali vse iz sebe. Razburljivi momenti so se vrstili vse do konca. Teren je bil slab, moker in blaten, kar je vplivalo na potek igre, ne pa na start. Igra je bila sicer ostra, vendar ne surova. Domači so v glavnem zadovoljili in če bi jim bila sreča naklonjena, bi po igri morali zmagati. Napad je bil dober do kazenskega prostora, pred golom je bil premalo odločen. Odlična je bila domača obramba z Glaserjem na čelu, ki je tudi obranil siguren gol.

Madžarska reprezentanca se je pokazala kot zelo vigrano tehnično moštvo. Vsak igralec je bil na svojem mestu. Vratar Csikos pa je sploh razred zase.

Sodnik Scarpi je bil po odmoru bolj na na mestu.

Zmaga mladih Madžarov

SPLIT, 8. decembra.

Pred 3000 gledalci je bila danes odigrana tekma med juniorskima reprezentancama Madžarske in Hrvatske. Madžari so zmagali s 5 : 3 (4 : 2).

*

Beograjska Jugoslavija na Slovaškem. Jugoslavija iz Beograda je v soboto in včeraj odigrala dve prijateljski tekmi v slovaški prestolnici Bratislavi. V soboto je nastopila proti enajstorici SK Asa in izgubila z 1 : 2, dasi je bila do odmora z 1 : 0 v vodstvu. K rezultatu je mnogo pripomogel domači sodnik. — Včeraj je Jugoslavija imela za nasprotnika enajstorico SK Bratislave in se izdatno revanžirala za poraz prvega dneva. Beograjčani so po krasni igri zasluženo zmagali s 6 : 2 (2 : 1).

Smučarji so tekli...

14 tekmovalcev, z eno izjemo sami člani SmK Ljubljane

LJUBLJANA, 8. decembra.

SmK Ljubljana je priredil danes dopoldne smučarski gozdni tek s startom in ciljem pod streliščem na Večni poti. Zaradi slabega vremena se je javilo na startu samo 14 tekmovalcev, od katerih je eden med progo odstopil. Tekači so bili razdeljeni v dve skupini. V prvi skupini so tekli tekmovalci od 9.—16. leta, v drugi pa oni starejši. Juniorska proga, ki je bila dolga okrog 2000 m, je vodila izpred strelišča po pobočju Rožnika ves čas po gozdu do Večne poti, nakar je zavila po travnikih nazaj pred strelišče. Proga je bila srednje težka in je imela dva vzpona z višinsko razliko približno 60 m. Starejši tekmovalci so morali preteči to progo dvakrat.

Med juniorji so si bili tekači v močeh skoraj enaki in so pritekli v cilj tik drug za drugim. Seniorji so nastopili samo štirje, ki so vsi dospeli na cilj. V vodstvo je takoj prešel Starman, tik za njim je tekel Bašin, edini član SK Ilirije. Oba tekača sta tekla ves čas skupaj in je Starman šele v finišu odločil zmago v svojo korist.

Podrobni rezultati so bili: **Juniorji:** 1. Klasinc Tugo 7:05, 2. Bizjak Lado 7:10, 3. Spacapan 7:31, 4. Urbančič Božo 7:32 in dalje: Rojc, Rogelj, Trpin, Rojc M. in Rozman (vsi SmK Ljubljana).

Seniorji: 1. Starman Lado (SmK Ljubljana) 13:21, 2. Bašin Miloš (Ilirija) 14:23, 3. Urbančič Dušan 15:00.4, 4. Metlar Zvonko (vsi SmK Ljubljana).

Markacijo dobre proge so izvedli tehnični referent SmK Ljubljane Bogdan Zupan s pomočnikoma Bervarjem in Močnikom.

I. redni občni zbor STTZ

V soboto zvečer je bil ob udeležbi treh delegatov (Mladike, Korotana in Planine) prvi občni zbor Slovenske table-teniške zveze. S tem so drugi klubi, ki tako ne delajo, dokazali, kako malo jim je do uprave in da je bilo delo sedanjega odbora povsem korektno. Iz poročil je bilo razvidno, da je bilo v Sloveniji letos 9 turnirjev v izvedbah Mladike, Korotana, Celja, Bratstva ter zveze same. Prav tako je bilo na teh turnirjih videti, da se je nivo naših igralcev zelo izboljšal. Blagajna je pokazala slabo stanje zveze, saj ima kljub vsemu varčevanju okoli 900 din dolga. Pri volitvah je bil soglasno izvoljen naslednji novi odbor:

predsednik: Ogorelec Albin, učitelj, podpredsednika: Lackner Alfred, cand. phil. in Pajer Leopold, nameščenec, tajnika: Kocmur Alojzij, dijak in Strojnik Aleš, stud. tehn., blagajnik: Krečič Dušan, cand. iur., odborniki: Djinovski Vojislav, stud. chem., Ulčar Milan, nameščenec, Merala Rajko, stud. tehn. Revizijski odbor sestavljajo: Rozman Tone, stud. iur., Latinović Nikola, zasebnik, Medved Anton, stud. iur.

Upamo, da bo novi odbor nadaljeval z vso vnemo propagando tega sporta in poskrbel za dvig kvalitete naših mladih igralcev. Obenem je bila izdana uradna rang-lista slovenskih igralcev za leto 1940 (izdelana po turnirskih rezultatih):

1. **Marinko** Maks (Hermes), 2. **Krečič** Dušan 3. **Belak** Ernest (oba Mladika), 4. **Nemec** Janez (Mura), 5. **Strojnik** Aleš (Planina), 6. **Koch** Ernest (Mura), 7. **Lazar** Milan (Hermes)), 8. **Strojnik** Roman (Mladika).

*

Madžarski table-tenisti v Beogradu. Najboljši madžarski table-teniški igralci, ki že ves teden gostujejo v naši državi in so morali preteklo nedeljo v Zagrebu prepustiti zmago Hrvatom, so v petek zvečer v Beogradu nastopili proti reprezentanci Srbije in zmagali s 5 : 0. Poročila pravijo, da njihova premoč ni bila tako velika, kakor kaže rezultat v številkah, pač pa primanjkuje srbskim igralcem turnirske rutine.

Dobrodelna prireditev Hermesa

Dirke v megli in mrazu

Pred skoraj 2000 gledalci so včeraj nastopili dirkači na motorjih na stadionu v Šiški — Najboljši čas dneva je dosegel Starič v borbi z Zagrebčanom Babićem

LJUBLJANA, 8. decembra.

Na stadionu ŽSK Hermesa v Šiški so bile danes popoldne medklubske motociklistične dirke pod pokroviteljstvom Nj. Vis. kneževiča Aleksandra, v častnem predsedstvu prireditve pa so bili ban dr. Natlačen, komandant dravske divizije divizijski general Stefanović in ljubljanski župan dr. Adlešić, ki so tudi vsi poslali svoje zastopnike. Na častni tribuni so se ob pričetku prireditve zbrali številni oficielni predstavniki, med njimi zastopnik visokega pokrovitelja brigadni general Janež, ki je zastopal tudi komandanta divizije, zastopnik bana načelnik dr. Bogataj, obč. sv. Andrejka v zastopstvu župana, kapetan Nagode v zastopstvu komandanta žandarmerije, ing. Albert Struna v zastopstvu Avtokluba in še mnogi drugi.

Dirkališče je bilo davi pokrito s tanko ledeno plastjo, ki se je proti poldnevu nekoliko stajala in je bilo dirkališče za popoldanske dirke čisto uporabljivo. V času pa, ko je starter pozval tekmovalce na start, je ležala nad stadionom gosta megla, tako da poteka dirk sploh ni bilo mogoče zasledovati.

Pred pričetkom tekmovanja je častni predsednik kluba dr. **Mauri** pozdravil zastopnike oblastev ter obrazložil pomen današnje prireditve, ki jo je klub priredil na željo aktivnega članstva z namenom, da se čisti dobiček razdeli med bitoljske žrtve in odborom za zimsko pomoč siromašnim Ljubljančanom, na kar je godba zaigrala državno himno. Na dirkah, ki jim je prisostvovalo skoraj 2000 gledalcev, so nastopili naši najboljši vozači, ki jih hladno vreme ni prav nič motilo. Zopet smo imeli priliko občudovati »letečega Kranjca«, ki — kakor kaže — danes ni imel svojega dneva in je moral v kategoriji sportnih motorjev do 500 ccm prepustiti boljše mesto odličnemu Babiću.

V kategoriji turnih motorjev do 125 ccm se je razvila že od vsega početka napeta borba med zmagovalcem Blatnikom (H) in Dergancem, ki je trajala vse do predzadnjega kroga, kjer je moral vodeči Derganc zaradi defekta v motorju odstopiti in prepustiti zmago svojemu tekmecu. Drugi je prispel na cilj Slavko Mrak, ki se je izkazal kot siguren vozač.

V skupini turnih motorjev do 200 ccm so se srečali trije nevarni tekmeci za prvo mesto. Trampuž je takoj v začetku prešel v vodstvo, sledila pa sta mu Bečarić in Derganc, ki nikakor nista hotela zaostati, vendar se stanje do konca ni izpremenilo. Trampuž je v drugem delu proge brzino še nekoliko povečal ter zmagal s precejšnjim naskokom.

V kategoriji turnih motorjev do 250 ccm je bila napeta borba v vseh petih krogih. Puhar in Rotar sta si bila skoraj enaka in si je Puhar, ki je vozil notranjo progo, v končni vožnji priboril le toliko naskoka, da je prišel za pičlo desetinko sekunde pred dobro razpoloženim Rotarjem. V borbo je sem in tja posegel tudi Derganc, ki pa se v tej hudi konkurenci ni mogel uveljaviti in se je moral zadovoljiti s tretjim mestom.

V kategoriji sportnih motorjev do 350 ccm je gladko zmagal Metz, član IHMK iz Zagreba.

V kategoriji turnih motorjev do 1000 ccm je bila ogorčena borba za prvo mesto med Bečarićem in Puharjem. Vodstvo med vožnjo se je stalno menjavalo vse do predzadnjega kroga, kjer je Bečarić na ovinku dosegel nekoliko naskoka, ki ga je pozneje še nekoliko povečal in z razliko ene sekunde zmagal nad Puharjem. Tretje mesto si je priboril Mrak v prav dobrem času.

Predzadnja točka sporeda je bila vožnja **sportnih motorjev do 500 ccm,** na kateri so se srečali »leteči Kranjec« Starič, Babić in Metz. To je bila gotovo ena najbolj zanimivih točk dneva. Malo jih je bilo med gledalci, ki bi ne bili verovali v zmago »letečega Kranjca«, vendar je prišlo drugače. Takoj po startu je prešel v vodstvo Zagrebčan Babić. Ves Staričev trud, da bi prehitel nevarnega tekmeca, je bil zaman. Brzina je stalno naraščala, stanje pa je do konca ostalo neizpremenjeno in »leteči Kranjec« je moral — čeprav z neznatno razliko — prepustiti prvo mesto boljšemu.

Po kratkem odmoru je prišla na vrsto **kategorija sportnih motorjev do 1000 ccm,** v kateri sta se ponovno srečala Starič in Babić. Starič je zopet že pri startu nekoliko zaostal; med vožnjo je na razdalji še nekoliko izgubil pred vodečim Babićem in že se je zdelo, da bo moral ponovno položiti orožje pred odličnim Babićem. V zadnjem krogu znašala razlika med njima še vedno kakih 50 m. Dobrih 200 m pred ciljem pa se je »leteči Kranjec« nenadoma zbudil iz sna ter v divji vožnji prehitel partnerja pred seboj, dosegel nato še nekaj naskoka in — zmagal. S to nepričakovano zmago je postavil tudi **najboljši rezultat dneva 2:16.4.**

Vodstvo tekmovanja je bilo v rokah funkcionarjev motosekcije ŽSK Hermesa, ki pa danes niso bili kos vsem nalogam. Naj predvsem omenimo, da se je tekmovanje pričelo z več kakor polurno zamudo. Čeprav je bilo na dirkališču ves čas zelo hladno in neprijetno, se je spored razvijal zelo počasi, kar predvsem gledalcem, pa tudi vozačem prav gotovo ni bilo po volji. Na stadionu je bil pripravljen tudi zvočnik, ki pa je začel »funkcionirati« šele nekje sredi tekmovanja ter tako tudi ni dosegel svojega namena. Podobne pomanjkljivosti bo treba seveda v bodoče odpraviti.

Rezultati po kategorijah

Turni motorji do 125 ccm: 1. Blatnik Franc (Hermes — DKW) 4:33.3, 2. Mrak Slavko (H — Ardie) 4:47.2, 3. Mrak Vinko (H — DKW).

Turni motorji do 200 ccm: 1. Trampuž Emil (H — Ardie) 2:35.3, 2. Bečarić Josip (IHMK Zagreb — Puch) 2:41.3, 3. Derganc Alojzij (H — Ardie) 2:48.3.

Turni motorji do 250 ccm: 1. Puhar Franc (H — Puch) 3:09.1, 2. Rotar Martin (H — Ardie) 3:09.2, 3. Podbrščak Drago (H — Puch) 3:12.

Sportni motorji do 350 ccm: 1. Metz Veljko (IHMK Zagreb — DKW) 2:24.4, 2. Rotar Martin (H — Ardie) 2:35, 3. Megušar (H — DKW) 2:40.

Turni motorji do 1000 ccm: 1. Bečarić Josip (IHMK — Puch) 2:38.3, 2. Puhar Franc (H — Puch) 2:39.3, 3. Mrak Vinko (H — Ardie) 2:45.1.

Sportni motorji do 500 ccm: 1. Babić Jerko (IHMK — JAP) 2:19.2, 2. Starič Ludvik (H — JAP) 2:20, 3. Metz Veljko (IHMK — DKW).

Sportni motorji do 1000 ccm (z letečim startom): **1. Starič Ludvik (H — JAP) 2:16.4 (najboljši čas dneva), 2.** Babić Jerko (IHMK — JAP) 2:17, 3. Metz Veljko (IHMK — DKW) 2:20.2.

Zvečer ob 20. so bili razglašeni rezultati. Zmagovalci v posameznih kategorijah so prejeli lična darila v trajno last.

Razstava Božidara Jakca

LJUBLJANA, 8. decembra.

V umetnostnem paviljonu pod Tivolijem razstavlja svoja dela olja, pastele, tempere in grafiko slikar Božidar Jakac. Vse štiri napolnjene dvorane pričajo o slikarjevi neumorni delavnosti in iskanju za novimi izraznimi sredstvi. Prav gotovo pri Jakcu ni mogoče zaslediti nobenega krčavega vpliva modnega zapadnjaškega slikarstva, ki je s svojo slabostjo okužilo marsikaterega našega mlajšega, sicer nadarjenega slikarja. Vse več gre umetniška pot Božidarja Jakca za vestnim, točnim študijem narave, kar vse združeno z mojstrsko tehniko ustvarja odlične mojstrovine. Prav zato bodo slike tega slikarja ohranile trajno vrednost. Naj pri tej priliki omenimo še neko dejstvo, ki s samo umetnostjo sicer nima opravka, je pa dokaz, da smo se tudi tu že osamosvojili od inozemske kičaste navlake. To so okviri, nujna oprema vsaki sliki. Industrijalec Obersnel, ki ima tudi galerijo umetnin na Gosposvetski cesti, je tokrat za Jakčevo razstavo po njegovih zasnutkih izdelal odlične okvire, ki prekašajo po svoji lepoti vse, kar jih je bilo doslej pri nas dobiti. Jakčeva kolektivna razstava je zatorej tudi v pogledu opreme prav odlična in zgledna, kako je treba umetniške razstave z okusom urediti.

Zemunska vremenska napoved: V zapadni polovici države bo postalo nekoliko hladneje. Po vsej državi bo povečini vedro in delno oblačno vreme. Jutranja megla samo ponekod.

Spet smrtna nesreča na lovu

V Rakuschevem lovišču v Košnici pri Celju je postal žrtev usodnega naključja zobni zdravnik dr. Bruno Sadnik

Celje, 8. decembra

Celjski veletrgovec Daniel Rakusch je priredil danes v svojem lovišču v Košnici pri Celju lov na zajce in srne. Lova, ki se je pričel zjutraj se je udeležila večja lovska družba. Lovci so ustrelili eno srno in več zajcev. Ko so priredili drugi pogon, je okrog 14. pritekel jazbec proti mestu, kjer je stal šoštanjski zdravnik dr. Lichtnegger. Lovec je pomeril in jazbeca obstrelil. Ranjeni jazbec je tekel po hribu navzdol v dolinico, kjer je stal 51-letni celjski zobni zdravnik dr Bruno Sadnik. Dr Sadnik je s puško v roki pohitel za jazbecom čez hrib v drugo dolinico in nato spet v hrib. Ko je pretekel okrog 250 metrov, se je na vzpetini menda naslonil na puško. V tem trenutku se je puškino kopito zlomilo in puška se je sprožila. Naboj je zadel dr. Sadnika v spodnjo stran prsi.

Ko je bil pogon končan, so lovci takoj pogrešili dr. Sadnika. Šli so ga iskat in ga našli na kraju nesreče. Bil je že mrtev. Na kraj nesreče sta prišla tudi mestni fizik dr. Podpečan in višji stražnik Gašperšič. Po komisijskem ogledu so z avtofurgonom najprej prepeljali ponesrečenca na dvorišče mestnega magistrata, od tam pa na mestno pokopališče. Pokojnik zapušča ženo in sina, ki je zdravnik v Nemčiji. Pokojnik je bil brat celjskega zobnega zdravnika dr. Rudolfa Sadnika.

Drugi transport sezoncev je prispel

V tem transportu je bilo le malo Slovencev

Maribor, 8. decembra

Sinoči ob 22.30 je prispel v Maribor drugi transport s sezonskimi delavci, ki so se vrnili nazaj domov. Bilo jih je 415, skupno z otroki pa 430. Z drugim transportom so se pripeljali predvsem oni sezonski delavci, ki so bili zaposleni v manjših skupinah pri posameznih gospodarjih po večini na Bavarskem in v Porenju. Nekateri med njimi se bodo po novem letu vrnili nazaj na delo. Glede zaslužka so se potniki drugega transporta bolj pohvalili. Sicer so pa še zmerom v njih izjavah razlike, tako da si bo mogoče glede materialne strani napraviti točno sodbo šele ob poznejših transportih. Med sezonskimi delavci so bili tudi švabski Nemci iz Bačke, ki se od naših niso razlikovali le po noši, temveč tudi po številnejši prtljagi. Pri sprejemu so bili topot navzoči trije delegati hrvatske banovine, in sicer gg. inž. Kubović Jakovljević in Trupenić od izseljenskega odseka. Po pogostitvi v kolodvorski restavraciji in končanih obmejnih formalnostih jih je bilo okoli 200 odpravljeno v Zagrebu, odnosno čez Zagreb v Vojvodino in Dalmacijo, 145 v Čakovec, 80 pa v Mursko Soboto.

Vrnivšim se izseljencem ne delajmo ovir

Pišejo nam:

Vprašanje izseljenstva in izseljencev ni pereče samo takrat, kadar naši ljudje gredo za kruhom v tujino, ni pereče samo to, kako tam živijo, kakšni so pogoji za njihovo kulturno, nacionalno in socialno življenje, namreč je prav tako važno tudi takrat, ko se izseljenci iz kakršnihkoli vzrokov vrnejo v domovino. Ni vseeno, kako jih domovina sprejme in kaj jim nudi.

Zgodi se, da vrnivšim se izseljencem domovina ne more nuditi tisto, kar bi jim rada, lahko pa jim nudi eno — kulturo, našo kulturo, ki so jo v tujini pogrešali in ki je najmočnejša vez, ki veže našega človeka na zemljo in dom ter krepi njegovo zavest narodne pripadnosti.

V tem pogledu se dogajajo pogreške. Naj navedemo primer. Eden izmed naših izseljencev se je vrnil z rodbino vred v domovino. Njegova hčerka je v Nemčiji obiskovala prvi razred gimnazije. Ker v kraju, kjer se je zdaj njen oče naselil ni gimnazije, se je dekle hotelo vpisati v meščansko šolo. Na odločujočem mestu pa so njeno prošnjo odbili z motivacijo, da je zamudila zadnji vpisni rok, ki je potekel 10. oktobra. Dekle, ki ima odlično spričevalo in ki dobro obvladuje materin jezik, je tako prisiljeno spet posečati osnovno šolo, kar še ni prekoračilo let, ko preneha šolska obveznost. Za mladega človeka pomeni to neke vrste degradacijo. Poleg tega so ona in njeni starši z enoletnim podaljšanjem študija materialno oškodovani.

Kaj se v takih primerih ne bi našel način, da se mladi človek ne bi oviral na svoji izobraževalni poti?

K.

Zadnja pot zgledne narodne žene

Škofja Loka, 8. decembra

Izredno dolg žalni sprevod se je pomikal v soboto popoldne proti mestnemu pokopališču. V grob smo polagali truplo zgledne narodne žene ge. Tilke Pecherjeve, ki je preminila v 69. letu starosti v Miklavževi noči. Rajnka je bila priljubljena v mestu in okolici. Bila je prava Škofjeločanka iz znane napredne in strogo narodno zavedne Deisingerjeve hiše. Njena roditelja Jurij in Polona sta imela trdno posestvo in gostilno. Mlada Tilka se je poročila s Čehom g. Konradom Pecherjem iz Tabora, ki je bil tiste čase poslovodja specerijske podružnice Dolenčeve tvrdke iz Kranja. Kot zelo podjetna sta si kupila sedanji dom na Mestnem trgu in vodila dolga leta priznano specerijsko trgovino, ki se je uvrščala med najboljše v vsej Škofji Loki. V zakonu se jima je narodila kopica otrok, izmed katerih pa žive le štirje, ki so že vsi na samostojnih življenjskih položajih. Hčerka Anica, vdova Lebnova, je lastnica splošno znanega Krevsovega mlina in žage in posestva, sin Jože je zasebni uradnik, ga. Dana je poročena s trgovcem Grabrijanom v Metliki, a ga. Marica je žena veterinarja g. Ipavca. Kakor ves Pecherjev dom je bila tudi ga. Tilka zmerom narodno zavedna žena in dolga leta delavna sokolska sestra. V prav takem duhu so vzraščali njeni otroci, ki so bili skozi vrsto let v prvih vrstah sokolskih pionirjev Škofje Loke. Z besedo in dejanjem je bil Pecherjev dom v oporo in pomoč Sokolu.

Priljubljeno rajnko je spremljalo na zadnji poti veliko število ljudi. Pogrebne molitve je opravila mestna duhovščina z oo. kapucini. V sprevodu so nosili mnogo cvetja, med njim diven venec Sokola, spleten iz rdečih nageljnov. Svoj večni počitek je našla blaga gospa poleg groba dr. Toneta Jamarja. Pokojnico bomo ohranili v najlepšem spominu!

V Ljubljani megla, izven Ljubljane sonce

Ljubljana, 8 decembra

Vreme se kar čudno spreminja. Snoči je kazalo da dobimo odtugo, saj je sodra po ulicah naglo kopnela, da smo imeli kar nekaj brozge. V višini je res vladal jug toda v nižini je prevladoval sever. Proti večeru je pritisnil hujši mraz da je preko noči spet zmrzovalo. Davi se je obetal lep in tudi ne preveč hladen dan, saj je bila temperatura komaj za malenkost pod ničlo. Mraza smo se sicer iznebili, megle pa ne. Sicer je solnce tu pa tam predrlo gosto kopreno in za trenutek smo zazrli nad seboj sinje nebo, da ga je takoj nato megla spet skrila našim pogledom.

Megla je ležala prav nizko in njena plast tudi ni bila debela, saj se je vrhnji del nebotičnika popoldne kopal v solncu, medtem ko je Ljubljana tonila v megli. Prav tako je bil v Št. Vidu najkrasnejši solčni dan in čudovit razgled na planine, ki so kar vabile v svojo bližino. Tisti, ki so jo ubrali na Šmarno goro, so imeli prav: doživeli so lep dan s krasnim razgledom na bližne in daljnje vrhove in na megleno morje, ki je ležalo nad Ljubljano.

Nedelja je potekla mirno brez najmanjše nezgode vsaj do večernih ur. Živahno rajanje je bilo na drsališču Ilirije pod Cekinovim gradom. Kljub nevšečnemu vremenu je bilo v mestu več sportnih prireditev, ki so tudi privabile svoj kader gledalcev. Seveda se razume, da so bili polni kinematografi in gledališča, zlasti prvi, ki so imeli izredno lep poset. Enako sinočnja izvrstna predstava Bizetove opere »Carmen«, kjer je z uspehom gostovala gdč. Karlovčeva v nosilni vlogi. Njen prijetni glas in prikupni nastop sta imela velik uspeh pri občinstvu, ki ni štedilo s priznanjem.

Smrtna nesreča v planinah

Neznano kako se je ubil pri Prtovču delavec Marovac iz Novega Pazarja

Železniki, 8. decembra

Škofjeloško gorovje ni tako visoko, da bi prihajalo pri nas čeče do planinskih nesreč. Zdaj pa zdaj nas vendarle dolete. Tokrat prihaja izpod Ratitovca vest, da je v Prtovču izgubil življenje delavec Šefkija Marovac, doma iz Novega Pazarja v zetski banovini.

Kako se je nesreča zgodila, se brž čas nikoli ne bo dalo natančno ugotoviti. Tajno je odnesel pokojnik s seboj v grob. Zdi pa se, da je Marovcu na strminah spodrsnilo in se je prekotalil preko skal. Pri tem je padel na hrbet in udaril z glavo ob kamen. Morda bi mu bilo mogoče še pomagati če bi ga bili takoj našli, toda pogrešili so ga šele pozneje. Začeli so ga iskati in so ga našli mrtvega. Truplo so prenesli v Železnike.

Velik vlom v denarni zavod

Neznani tatovi so odnesli 18.000 dinarjev

Novo mesto, 8. decembra

Na deželi so zadnje čase svedrovci pridno na delu. Medtem ko se bili na dnevnem redu vlomi na Gorenjskem, kaže, da so vlomilci zdaj prenesli svoje delovno območje na Dolenjsko. Tako so v noči od sobote na danes vlomili v blagajno Zadružne hranilnice pri Št. Petru pri Novem mestu in odnesli 18.000 din. O vlomu so bile obveščene bližnje orožniške postaje in ljubljanska policija.

Drzen vlom v gostilno

Trebnje, 8. decembra

V nedavni noči so neznani vlomilci vdrli v gostilniške prostore g. Roglja Alojzija. Tatovi so iskali denar, saj so vlomili v vse predale in številne omare, vendar pa denarja ni bilo. Zato so iz kuhinje odnesli samo živila. Zlasti so se založili z mastjo in moko. V hiši so morali gospodariti najmanj dobro uro, kar so premetali in obrnili vso opremo, da bi še kaj našli. Tako so staknili tudi več kosov manufakturnega blaga in jih odnesli. Za vlomilci ni sledu.

Razbojniki so vdrli v kmečko hišo

Ker niso našli denarja, so spet izginili v noč. Za vlomilci ni sledu

Maribor, 8. decembra

Pri Sv. Miklavžu na Dravskem polju so doživeli v Gornikovi hiši strašno noč. Nenadno so se pojavili v hiši razbojniki in med streljanjem s samokresi grozili domačim, da jih bodo pobili, če jim ne izroče vsega denarja, ki je pri hiši. Domači so zaman zatrjevali, da nimajo denarja. Medtem ko sta dva razbojnika strahovala domače, je tretji prebrskal vse kote in omare. Naposled so se razbojniki prepričali, da v hiši nimajo ničesar, kar bi bilo vredno vzeti, in izginili so v temno noč. Bili so tako čudno našemljeni, da jih domači niso mogli spoznati.

Po begu razbojnikov so domači poklicali sosede, ki so jih že streli opozorili na razbojništvo. Obveščeni so bili tudi orožniki, ki so takoj začeli preiskavo. Ugotovili so, da so prišli razbojniki v notranjost hiše skozi streho. Pristavili so lestev, zlezli na streho, s strehe odstranili nekaj strešne opeke in prišli skozi podstrešje v hišo.

Nedavno se je pripetil sličen primer v Podlehniku v Halozah, ko so roparji pri Drobnikovih ubili hišnega gospodarja, njegovega brata pa smrtno nevarno ranili. Ni izključeno, da gre za ene in iste zločince.

Drevi nastop Marte Paulinove

Pri nas je plesna umetnost šele v začetku svojega razvoja. Publika je imela še malo prilike, gledati prireditve te vrste. Spored Marte Paulinove za nocojšnji večer obsega tri dele: 1.) vrsto med seboj povezanih plesov na skladbo Grečaninova »Otrokov dan«; 2.) »Mafenko«, za katero je pripravil kompozicijo L. M. Škerjanc, in 3.) »Norca« in »Nespametno devico«, ki sta si sorodna po svoji objektivni zasnovi, pa zaključni Škerjančev »Nocturne«.

»Otrokov dan« Grečaninova obsega v muzikalnem pogledu vrsto deset lih krajših skladb. Plesalka je izbrala šestorico, kateri je dala plesno upodobitev. Svet Grečaninova je svet otroka in njegove okolice. — V slikah gledamo najprej uvodno jutrnjo molitev svetlega razpoloženja, ki je obvladalo s svojo svežostjo otroka in naravo. Drug stavek se upira v otrokovo dušo. Razbila se mu je igrača — v prvem hipu je presenečen, nato ji skuša vrniti življenje, jo ljubkuje, vabi z uporom in prošnjo, da bi postala, kakršna je bila, se razočaran odvrača. Ta stavek kaže otroka, obrnjenega vase. Tretji je njegov stik s svetom: obisk pri stari materi, poln igrivega, nagajivega ognja, ki se po svoje stika s čarom prošlosti, kakor veje iz stanovanja stare mame. Grečaninov preide na staro mater. Njen ples je ples doživetega in preživetega. Njegovo zelo lirično osnovo prepletata dva motiva: spomini, v katerih zagori v blesku ognja mladosti, in otožna trudnost, ki jo prinaša starost. Stavek »Njanja pripoveduje...« se vrača spet k otroku, toda zdaj k svetu njegove domišljije in neprijemljivih predstav, k vsemu podtalnemu. Povest Njanje, te stalne postave ruskih selskih dvorcev, je pravljica, zdaj temna in grozeča, zdaj mehka in pomirjajoča. Zaključni stavek večerne molitve ponavlja jutrnji motiv, ki pa se porazgublja v trudnosti in uspavanki.

»Mafenka« je v svoji osnovi povest o zatrti mladosti. Pri iskanju motiva, na katerega bi se plesalka naslonila, je izbrala Cankarjev lik tihega slovaškega otroka iz dunajskega predmestja, kakor ga je naslikal pisatelj v svoji noveli »Spomladi«. Skladba in njen sujet sta zdaj že znana z novinarskega koncerta. Koreografsko razpada v uvod, dalje sanje o prostosti, travnikih in življenju, ki jih riše srednji del, in v konec — Mafenkin slom. Vse je bilo samo hrepenenje...

»Norec« ni plesna predstava blaznosti. Plesalko je vabila le upodobitev namišljene veličine. Dramatična plesna oblika se razvije od uvoda, ko pribeži norec zasledovan na oder in se začuti tam naenkrat varnega zato, ker je sam. Zdaj zraste njegov svet predstav: oblast, veličina, oholost, strast vladanja. Dokler se ne izkaže ob novem srečanju z ljudmi, da je njegovo početje brezumno.

V »Nespametni devici« hoče ples predstaviti ženo lažnivega licemerstva. Njene duševne črte so polne značilnih nasprotstev. Rada bi bila vabljiva in očarljiva, toda je moralna. Rada bi se razveseljevala, a se ne upa. Njena sramežljivost je zlagana. Plesna oblika jo je ujela v trenutku spozabe, iz katere izhaja v še tršo moralno narejenost.

Objave

Pojasnilo. V zadnji številki našega lista smo pri članku pod naslovom »Ni kar tako hoja v gorah« objavili sliko, ki ji pa iz tehničnih razlogov nismo dodali nikakega podpisa. Naknadno ugotavljamo, da slika predstavlja sceno iz prvega alpinskega filma »V kraljestvu Zlatoroga«, ki ga je izdelal in posnel turistovski klub »Skala«. Kakor nam poročajo, namerava klub ob 20letnici svojega obstoja, ki jo bo proslavil v prvih mesecih prihodnjega leta, izdati novo, glasbeno sinhronizirano kopijo tega filma, in sicer v kratkih fragmentih, da bo izdelal najmanj pet krajših kulturnih filmov, ki bodo predstavljali poedine naše alpske predele. V njih bo klub objavil tudi nekatere scene, ki v filmu »V kraljestvu Zlatoroga« niso bile prikazane«.

Mali gospodarji so se zbrali v soboto zvečer v šoli na Grabnu, kjer je predaval šolski upravitelj g. Paljk o umnem malem gospodarstvu. Lepo število poslušalcev je z velikim interesom poslušalo predavatelja, ki je izčrpno opisoval kolikšnega pomena je reja malih živali za malega človeka, koliko koristi dosežejo v raznih državah za narodno gospodarstvo z uspehi rejcev malih živali, ki predstavljajo marsikje prav važnega gospodarskega činitelja. Predavatelj je opisal razne vrste domačih živali, ki jih je nato pokazal tudi na skioptičnih slikah. Predsednik Društva rejcev malih živali g. Grabnar je sporočil poslušalcem, da bo društvo odslej često prirejalo zborovanja, zlasti pa po okrajih, kjer je zanimanje za malo gospodarstvo in za rejo malih živali prav posebno živo.

Ob nenadni smrti treh naših najuglednejših zdravnikov, dr. Jamarja, dr. Krajca in dr. Janeza Plečnika, so se nekateri prijatelji in častilci teh naših velikih mož spomnili najbednejših in so darovali primerne zneske. Naj nam bo dovoljeno, da opomnimo plemenita srca na siromašnega, bolnega slušatelja medicine, ki živi v največji bedi, saj si ne more nabaviti niti najpotrebnejše hrane, a kaj šele, da bi si usmilil priboljška in zdravil, da na nakup knjig za študij sploh ne more misliti. Naslov študenta, ki je podpore resnično potreben, pa tudi vreden, je na razpolago pri blagajni »Jutra«.

Opozarjamo na nocojšnji koncert Trboveljskih slavčkov in Rezike Kotnikove pod vodstvom zborovodje Avgusta Sušnigja in s sodelovanjem dr. Danila Švare, ki bo ob 20. v veliki filharmonični dvorani. Prodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice. (—)

Koze - zdravilo

Morska čebula — pristna (lat. urginea maritima, scilla maritima) se nahaja ob peščenih bregovih Sredozemskega morja. Čebula je vztrajna, postane velika kakor pest ali pa še večja ter ima obliko hruške. Njeno steblo, je kadar cvete, od 70—90 cm visoko in ima majhne, bele, bledordečkaste do temnordeče cvetke v grozdu. Listi se pokažejo šele, ko je steblo ovenelo. Cvete od avgusta do septembra. Jeseni se nabirajo bele čebule. Srednje lupine se narežejo na kose, se posuše in se razpošiljajo. Sveži sok morske čebule vzbuja kihanje in solzenje, žge na koži ter je zoprno grenkega in pekočega okusa. Posušene lupine izgube sicer na ostrosti, so pa še vedno zoprne in grenke. Morska čebula učinkuje pospešujoče na vse izločujoče organe. **V večjih količinah je strupena.** Uporablja se proti vodenici, sečnih težavah, železnih nabreklinah in kot voda za grgranje pri bolečinah v vratu.

Lekarniška kreša (lat. nasturtium officinalis) raste v jarkih in potokih. Ima votlo steblo s temnozelenimi, pernatimi listi in grozdastim, belim cvetjem. Plod je upognjen lusk. Cvete junija in septembra. Listi, ki jih nabiramo marca, aprila in maja, so izborna pomladanska jed. Strti listi so ostrega in grenkega okusa podobno redkvici. Kot zdravilo uporabljamo to zelišče s prav dobrim uspehom proti pljučnim boleznim in sicer zjutraj na tešče brez vsake druge primesi. Čisti sok (2—3 krat dnevno po 1 do 2 polni jedilni žlici v navadni ali mineralni vodi) uporabljamo proti zlatenici in vodenici, skorbutu, dalje proti kroničnim kožnim izpuščajem ter proti zasluzenju pljuč in črevesja. Nosečc ženske naj se ogibajo tega soka zaradi njegovega učinka. Čaj (15 g na ¼ litre vode) uporabljamo proti vnetini otekline, škrofljem, kožnim izpuščajem in kroničnim katarjem. — Zunanje uporabljamo mazilo, ki ga pripravimo iz listov, s pridom proti opeklinam.

Naše gledališče

DRAMA

Ponedeljek, 9: zaprto.

OPERA

Ponedeljek, 9.: Plesni večer Marte Paulinove. Izven.

Ponedeljska križanka

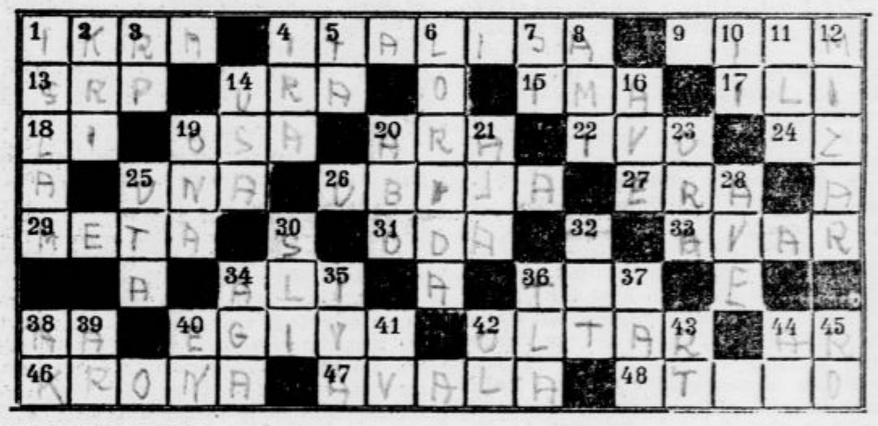

BESEDE POMENIJO

Vodoravno: 1. ribje jajce, 4. evropska država, 9. muslimanski duhovnik, 13. poljsko orodje, 14. časomer, 15 oblika glagola imeti, 17. ali (v srbohrv.), 18. vprašalnica (stara oblika), 19. ž. ženska, 21. naplačilo, 22. moško krstno ime, 24. predlog, 25. jugoslovenska reka, 26. oblika glagola ubiti, 27. doba, 29. zdravilna rastlina, 31. vrsta pesnitve, 33. pripadnik starega naroda, 34. vprašalnica, 36. rastlina, 38. kratica za časopisno agencijo, 40. Zevsov ščit, 42. del cerkve, 44. ploskovna mera, 46. znak kralja, 47. grič pri Beogradu, 48. živo bitje.

Navpično, 1. azijska veroizpoved, 2. dragocena tekočina, 3. kratica za odgovor plačan, 4. irska tajna organizacija, 5 kazalni zaimek, 6. špansko mesto, 7 oblika os. zaimka, 8. prijatelji (f. an.), 10. osebni zaimek, 11. turško ime 12 obrtnik, 14. velesila, 16. rimski pozdrav, 19. os. zaimek, 20. finsko mesto, 21 oblika glagola ajati, 23. moli (lat.), 25. koliba, 28. rimski pozdrav, 30. poslanci, 32. del prostora, 34. turški velikaš, 35. žensko krstno ime, 36. podlaga 37. kraj na Dolenjskem, 38. stara oblika za če, 39. ploskovna mera, 40. številnik, 41. medmet, 42. triada starih Slovanov, 43. majhen plotok, 44. kem. znak za prvino, 45. egipčansko božanstvo.

★

REŠITEV ZADNJE KRIŽANKE

Vodoravno: Kleopatra, roba, šejk, ve, sat, navit, bogataš, valim, vsi, Elo, okno, inat, diamantna.

Navpično: Krez, lov, ebenovina, oa, Aš (Asch), testament, ria, akti, Arala, aga, iti, uvod, dota, ski, dan, om, in.

★

ŽREBANJE KNJIŽNIH NAGRAD

si po naključenosti žreba dele Vida Vovkova, Ljubljana, Kersnikova ulica 5-III., Rafael Gruden, Vrhnika, in Ciril Sovič, žand. postaja, Kozje.

Obveščamo prijatelje in znance, da je naš dolgoletni sotrudnik in direktor, gospod

Oton Schindler

preminul po kratki bolezni.

Pogreb bo v torek 10. decembra 1940, ob 11. dopoldne na Mirogoju v Zagrebu.

Plemenitemu pokojniku bomo ohranili častен spomin!

Metalno akcionarsko društvo v Beogradu

Urejuje Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.